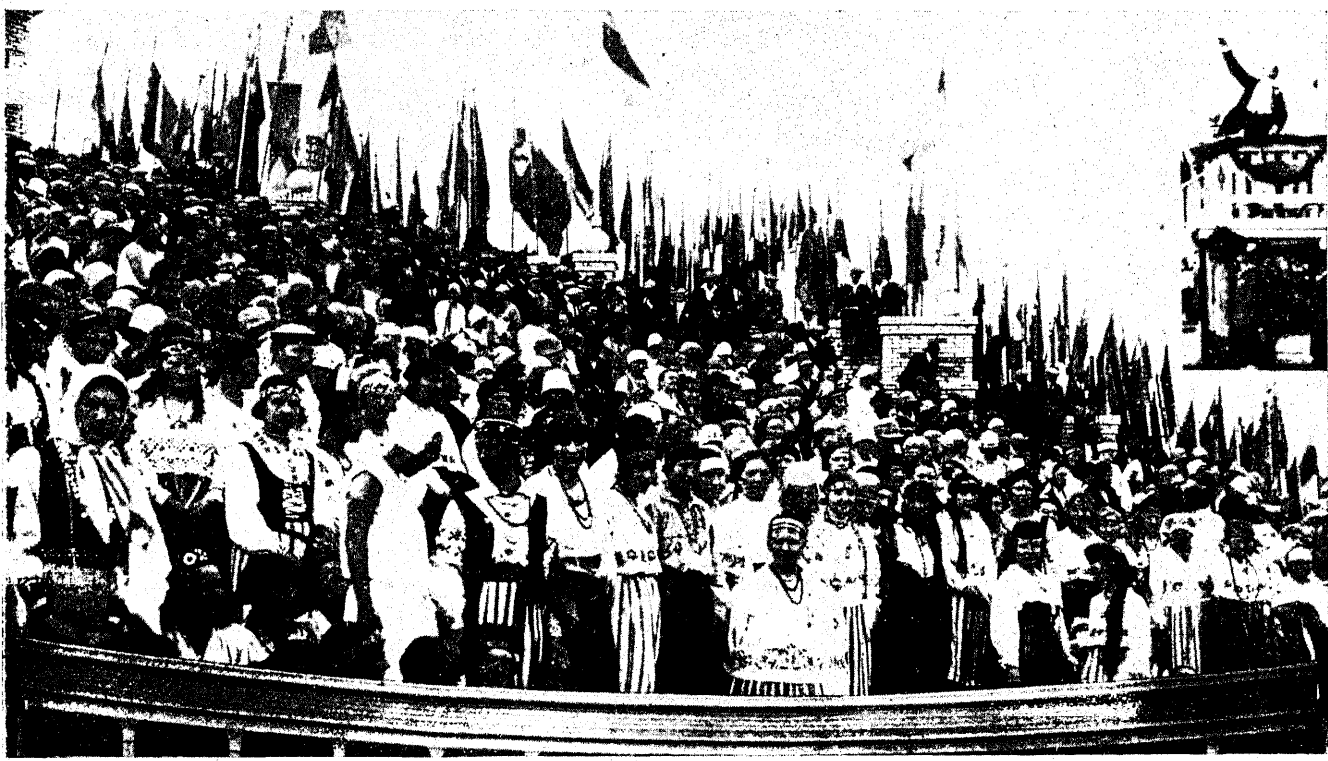

Muusikaaleht

XI. üldlaulupeo erinumber

JUUNI 1938 • NR. 6

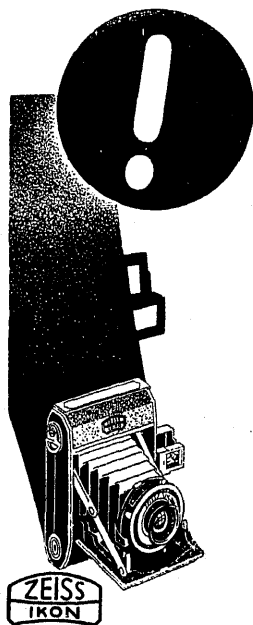
Foto-uudiseid

Rikkalik valik foto- ja kinoaparaate
 6×9 filmikaamerad alates Kr. 25.—,
 kaamerad kinofilmile Kr. 50.—. Ama-
 töör filmimiskaamerad alates Kr. 117.
 Filmid, plaadid, paberid, kemikaalid.
 Ilmus uus fotokataloog, milline soovi-
 jaile saadetakse tasuta.

Raadio-Kooperatiiv

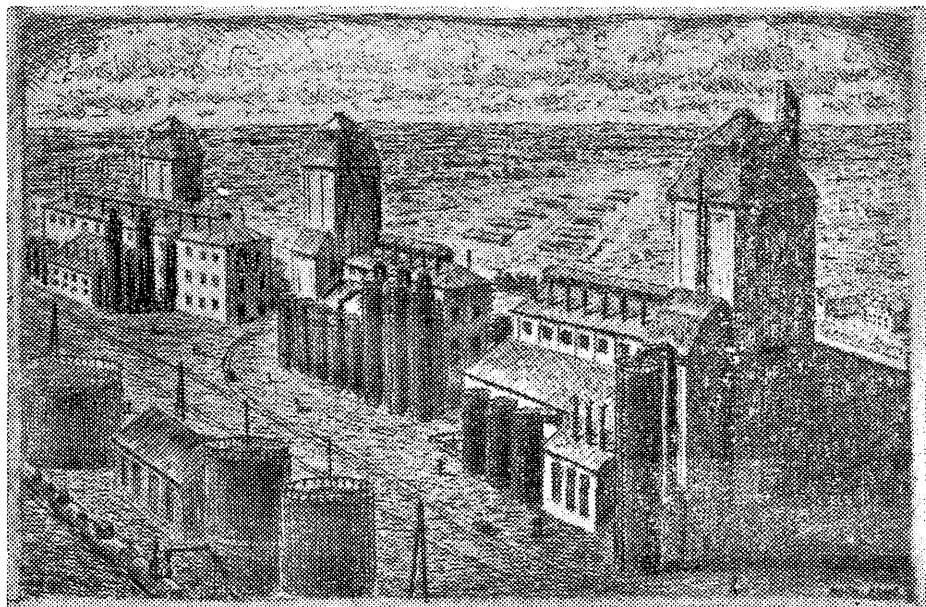
TALLINN, S. KARJA 9.
 TARTU, VÕIDU TÄN. NR. 11.

PÄRNU, KALEVI 40, RAKVERE, TALLINNA 25, VILJANDI, LOSSI 31.

Kiirus ja veel kord kiirus

on fotospordis kõige olulisem. Zeiss Ikon
 NETTAR on nn. kahtäpi-kaamera. Üks
 täpp leidub diafragmiskaalal, teine kaugus-
 skaalal. Pildistajal polegi nüüd muud teha,
 kui sääda vastavatele täppidele ja kui ilm
 ka on kaameramehe poolt, siis tuleb kõik
 ilusasti filmile. Ükspuha, kas asub objekt
 kaamerast 5,8 või 20 m. kauguses. Pääle selle
 Zeiss Ikon NETTAR-kaameralt 4,5×6 cm.
 pildikaustas leiame veel päästiku kaamera
 kerel, kaamera avab end automaatselt j.p.m.
 Lähemalt fotoäridest või Zeiss Ikon esin-
 düsest A/S. KAPSI & Ko, Tallinn, Harju 46

Õlivabrikud Kohtla-Järvel.

$\frac{A}{S}$ Esimene Eesti Põlevkivitööstus

end. Riigi Põlevkivitööstus

Juhatus ja müügibüroo Tallinn, Valli 4-3
Telegr. aadress: Peapõlevkivi
Telefonid: juhatus 450-62, üldine 450-85,
arveosakond: 474-76

PÕLEVKIVI; TOORÕLI; KUTTEÕLI; BENSIIN;
MOOTORPETROOLEUM; MOOTORNAFTA; DIE-
SELNAFTA; RASKED ÕLID; BITUUMEN (Estobi-
tuumen); ASFALT-EMULSIOON; MAANTEEÕLI;
IMMUTUSAINE „FENOLAAT“; „ESTOKARBOLI-
NEUM“; IMMUTUSÕLID; VILJAPUU-KARBOLI-
NEUM; putukamürk „PUTTOX“; KATUSELAKK
(katusetõrv); RAUALAKK (asfalt-lakk) ja ASFALT-
MASTIKS.

E. LERENMANN

Tallinn, Suur Karja tän. 10. ■■ Telefon 446-43

Soovitab

kleidiriiete alal hooaja uudiseid ja
rikkalikus värvivalikus voodivaiba atlast

MÜÜK VÄIKESEL JA SUUREL ARVUL

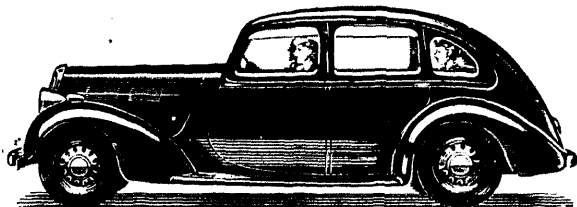
TARVITAJATEÜHING

kaupluste võrk varustab
tarbijaid õiglaselt ja hästi

„STANDARD“

Inglis kvaliteet
SÕIDUAUTO,
ökonoomne ning
vastupidav, ala-
liselt laos saadaval

JOH. FREYBACH TALLINN, V. KARJA 8, TEL. 445-20

*Vabariigi Presidendile, Vabariigi valitsusele ja
Kaitsevägede Ülemjuhatajale soovivad õnne
Eesti Vabariigi 20. juubeliaasta pidustuste puhul
järgmised XI üldlaulupeost osavõtvad koorid:*

**Viru-Roela Muusika-Kirjanduse Selts.
Tallinna Linnateenijate Meeskoor.
ÜENÜ Valtu osakond.
Kaitseliidu Tartu Raudtee kompani segakoor.
Tallinna Eesti Selts „Lootuse“ segakoor.
Kodila Hariduse Selts.
Imavere sega- ja naiskoor.
ÜENÜ Voka osakond.
ÜENÜ Hellamaa osakond.
Tartu Peetri kog. I pihtkonna meeskoor.
Tsirgulinna Rahvaraamatukogu Selts.
Võru Meestelaulu Selts.
Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmise Selts.
Koonga Ühingute Liit.
Kaitseliidu Veriora kompani.
Painküla Rahvaraamatukogu Selts.
Kaitseliidu Luunja segakoor.
Kurtna-Kiisa Laulu-Mängu Selts.
Lümmada Selts „Kultuur“.
Naiskodukaitse Haapsalu naiskoor.**

Vabariigi Presidendile, Vabariigi valitsusele ja Kaitsevägede Ülemjuhatajale soovivad õnne Eesti Vabariigi 20. juubeliaasta pidustuste puhul järgmised XI üldlaulupeost osavõtvad koorid:

Oonurme Karskusselts „Tungal“.

Piiometsa Rahvaraamatukogu Seltsi segakoor.

Tobrovo Noorteühingu segakoor.

Meerapalu Vabatahtliku Tuletõrje Kogu segakoor.

Võru „Kandle“ Seltsi segakoor.

Kunda-Malla Rahvaraamatukogu Selts.

ÜENÜ Kohtla osakonna segakoor.

Atsalama Muusika Selts.

Palupera valla Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu Naisringi naiskoor.

Viru-Nigula kirikukoori orkester.

Kaika algkooli juures tegutsev segakoori juht.

ÜENÜ Tamsalu osakonna segakoor.

Taali Haridusselts „Kungla“.

E. E. L. K. Kolga-Jaani segakoor.

Jõgeva valla omavalitsuse Tuletõrje Ühingu orkester.

Tallinna Kaarli Lauluselts.

Ahja valla omavalitsuse Tuletõrje Muusika osakond.

Aa Rahvaraamatukogu Seltsi segakoor.

Kaitseliidu Alavere kompani segakoor.

muusikaleht

*Vabariigi President K. Päts,
kelle patronaazi all toimub XI. Üldlaulupidu.*

Üldlaulupidude osa omaloomingu populariseerimisel

Üldlaulupeod — meie suurimad ülemaailsed rahvuskultuurilised ettevõtted — on leidnud iga uue laulupeo eel põhjendatult rohket hindamist. Säälijuures on aga tavaliselt ikka leidnud erilist äramärkimist ja esiletõstmist üldlaulupidude rahvuskultuuriline missioon. Ikka ja jälle on hindavalt märgitud esijoones seda suurt ja ulatuslikku mõju, mis üldlaulupidudel, eriti eelisesaevusaegseil, on olnud meie rahva laialdaste hulkade äratamisele rahvuslikule iseteadvusele, virgutamisele rahvuskultuurilisele isetegevusele ja õhutamisele võitlusele oma rahvuslike, majanduslike ja kultuuriliste õiguste eest. Selle kõrval on aga vaid möödaminnes, nagu muuseas, märgitud ka seda osa, mis neil on olnud täita rahva üldise muusikakultuurilise arenemise, eriti muusikakunsti rahvalikuma osa — koorilaulu — levitamise, arendamise ja süvendamise alal. Sootuks kahesilma vahele on aga unustatud see moment, et üldlaulupeod on aidanud suuresti kaasa ka meie rahvusliku muusikakunsti tähtsaima aluse — muusikalise omaloomingu — suurejoonelisele populariseerimisele ja levingule, aga ka selle tekkimisele ja rikastamisele, muutudes seoses sellega ka ise sisuliselt järk-järgult aiva rahvuslikemaiks ja tüsedamaiks. Seepärast, tahtmata vähendada üldlaulupidudele omistatud suuri ning kõrgelthinnatavaid teeneid rahvuskultuurilisel ja üldisel muusikakultuurilisel alal, tuleks nende rahvuslike suurpäevade tähtsuse täieliseks mõistmiseks tutvuda sliski ka nende osaga meie muusikalise omaloomingu populariseerimisel ja rikastamisel.

Kui tänapäeval peetakse enesestmõistetavaks nõuet, et üldlaulupeod kui rahvuslikud suuretegevõtted peavad ka sisuliselt vastama oma mõttele, s. o. koosnema vaid eesti omamuusikalise loomingu, ning tegelikult selle järele ka käiakse, siis pole selles ju midagi erilist ja üllatavat. Arusaamine

omaloomingu tähtsusest rahvusliku kultuuri eksistentsis on saanud sedavõrd selgeks ning omaloomingu rakendamine selle teenistusse sedavõrd kergeks, et teissuguste seis- ja olukordade tekkimist ei saa pidada tänapäeval enam mõteldavakski.

Sootuks teissugune oli olukord esimeste üldlaulupidude korraldamise ajal. Polnud ju tollal ei selget, kristalliseerunud arusaamist omaloomingust kui rahvusliku kultuuri põhielemendist, ei ka seda omaloomingut ennast. Tolleaegsed seltskonnategelased-rahvajuhid olid ise kasvanud oludes ja miljöös, kus eesti omakultuuri mõiste oli alles täiesti tume ning kus tõeliseks kultuuriks peeti vaid seda, mis tuli valitsevalt klassilt — sakslastelt. Ja see määras ka nende mentaliteedi.

Seepärast pole midagi imestuda, et esimese üldlaulupeo (1869. a. Tartus) tegelik organiseerija ja juhataja J. V. Jannsen, koostanud laulupeo kava peagu eranditult vaid saksa heliloojate lauludest, kirjutas noodiraamatu eelsõnas täis rahulolu enesega: „Jägo need laulud ka meie Eestirahvale temma Jubeliaasta ja piddo mällestuseks, et meie järeltullejad veel kaua pärrast meid võiksid leida, mis nende vannemad omma essimesel Jubelipiddul on laulnud.“

Eesti oma kooriloomingu selle sõna tõelises mõistes puudus ju tollal täiesti, mispärast Jannsen ei võlnudki tulla mõttele hakata juurdlema selle küsimuse kallal laulupeo kava koostamisel. Kuid nagu alateadliku sunni tõukel paigutas ta ometi selle kavasse ka esimese ja tollal alles ainukese eesti helilooja A. Kunileidi kaks laulu: „Sind surmani küll tahan“ ja „Mu isamaa on minu arm,“ seega tegelikult kogu tolleaegse eesti kooriloomingu. Ja nii oli nende kahe laulu kaudu ka rahvuslik moment esimese üldlaulupeo muidu tüllesti saksapärasel kavas illusasti rõhutatud.

Kui Jannsen tegi seda veel alateadlikult (ta

Koorid laululaval eelproovil.

rohketes ja igasuguseid eriküsimusi käsitavais laulupeo kirjutistes „Eesti Postimehes“ ei leidu vähematki viibet sellele, et ta oleks seda teinud teadlik-tahtlikult), siis teine tähtsam ärkamisaja tegelane — C. R. Jakobson — suhtus sellesse küsimusse juba täie arusaamisega. Pidades laulukultuuri arendamist saksa laulude abil täiesti vääraks ning nimetades eesti laulude laulmist saksa viisidel võõraste chete kandmiseks ja omaenese loomuse ärasalgamiseks*), ta püüdis juba varakult selleks kaasa mõjuda, et teise üldlaulupeo kava kujuneks eestipärasemaks esimese omast. Nii kirjutas ta Eesti Kirjameeste Seltsi liikmele Joh. Kurrikule 28. nov. 1876. a. enne nimetatud seltsi koosolekut selge arusaamisega asja tähtsusest: „... Aga kui Eesti mehed Tartus koos on, siis oleks küll' mõnus, kui nemad ka seeütle nõu peaksivad, kuidas meie

oma laulu-pidudega omaale auu maailma ees võiksimeteha. Ja sinna kohta läheb nimelt, et pooled lauldavad laulud vähemalt Eesti ja Soome laulud on... Kui meie ei jõua korda saata, et meie soovimisi selles asjas täide-takse, siis oleme tunnistanud, et meie veel pärisorjad oleme, siis pühitseme tuleval suvel oma vaimu-orjuse juubeli püha.“

Ja nii see peagu ka sündis: teisel üld-laulupeol (1879. a. Tartus) ettekantud lauludest — neid oli 12 ilmalikku ja 7 vaimulikku — olid tõesti juba ligi pooled eesti ja soome heliloojate omad, neist tervelt 6 eesti laulu. See osutus võimalikuks muidugi ainult tänu sellele, et laululoojate arv oli vahepääl paari uue mehe võrra suurenenud: A. Kunileidile olid lisandunud noor K. A. Hermann (3 laulu) ja vana J. V. Jannsen ise (2 lauluga).

See oli juba suur samm edasi, võrreldes esimese üldlaulupeoga.

Veel suuremat edu eestistumise suunas

*) C. R. Jakobson: „Vanemuine Kandle Healed“, eelsõna.

näitab kolmanda üldlaulupeo (korraldati 1880. a. Tallinnas) kava. See sisaldas juba tervelt 8 eesti laulu, millest 3 olid rahvalaulud. Noor K. A. Hermann, tiivustatud eelmisel laulupeol saavutatud edust, oli muutunud juba õige viljakaks ja andis siin kavas kaks uut laulu, neist üks rahvalaulu sääde, samuti oli Kunileidilt kaks uut rahvalaulu säadet lisaks endisele „Sind surmani“, kuna Jannsen'ilt oli võetud kavas eelmise laulupeo laul „Nüüd üles, Vene alamad“. Neile juba tuntud nimedele oli vahepääl seltsinud ka veel üks uus esimese elukutselise muusikamehe Joh. Kappeli oma, kellelt oli kavas kaks laulu. Nii oli kolmandal üldlaulupeol juba peagu pool kavast koostatud eesti lauludest.

Neljandaks üldlaulupeoks, mis toimus 1891. a. Tartus, seega 11 a. vaheaja järele, oli tunduvalt suurenenud nii meie heliloojate arv kui ka nende produktioon.

Seni nimetatud meestest andis K. A. Herman, kes oli vahepääl tõusnud muusikaelu tegelikuks juhiks J. V. Jannsen'i asemele, laulupeo kavas 4 uut laulu ja A. Kunileid ühe. Neile lisandusid nelja uue asjaarmastaja-laululooja palad: Kunileidi vennalt F. Säbelmann'ilt üks, „pasunakoorida isalt“ D. O. Wirkhaus'ilt üks, A. Lättelt kaks ja A. Thomson'ilt kolm. Samuti oli eelmisest laulupeost juba tuntud esimesele elukutselisele muusikamehele J. Kappelle vahepääl lisandunud uus, — meie esimene naishelilooja Miina Hermann (Härma), kes nagu Kappelgi oli kavas esitatud ühe lauluga. Nii sisaldas neljanda üldlaulupeo kava kokku terveniste 14 eesti laulu, seega täpselt 50 prots. võrdlemisi suurest kavast.

Nagu toleaegetest peokirjeldustest nähtub, on eesti heliloojate laulud, eriti rahvalaulude sääded meeldinud kuulajatele väga ja saavutanud suurt menu. Pole kahtlust, et sel oli tugev ergutav mõju heliloojate edaspidisele loomistööle.

Viiendal üldlaulupeol, mis toimus 1894. a. taas Tartus, ilmnes see otseselt: selle kavas oli juba 18 eesti laulu 8 heliloojalt. Neist olid mitmed laulud õige tüsedad ja rasked ning ilmutasid ka laululoomingu tehnilise taseme märgatavat tõusu. Varemesi-

nenud laululoojate kõrval leiame siit jällegi ühe uue helilooja — K. Tüرنpu, kes vahepääl oli lõpetanud Peterburgi konservatooriumi, järjekorras kolmanda eesti elukutselise muusikamehena.

Samad kaheksa nime esinevad ka kaks aastat hiljem (1896. a.) Tallinnas korraldatud kuuenda üldlaulupeo kavas, andes sinna kokku 17 laulu. Sääljuures pole huvitusest märkida, et ilmalike laulude osas on eesti laulud juba alates kolmandast üldlaulupeost pidevalt ülekaalus, kuna vaimulike laulude osas püsib saksa laulude tugev ülekaal väga visalt. Tundub, et meie heliloojad eelistasid ka tollal juba ilmalike laulude loomist.

Nagu toodud ülevaatest nähtub, kasvas eesti omaloomingu osatähtsus möödunud sajandil korraldatud üldlaulupidude kavades järjekindlalt (välja arvatud VI üldlaulupidu, kus esineb väikene tagasimineku). Sääljuures ei ületanud aga nende arv kordagi 50 prots. kogu kavast, mis tähendab, et pool või enamgi kogu meie rahvuslike suurpäevade sisulisest osast täideti võõra, peamiselt saksa loominguga. Ja seda ka V. ning VI. üldlaulupeol, kus meie koorilaulu produktioon oli selleks juba küllalt suur, et võida koostada nende kavu täieliselt vaid omaloomingust.

Miks ei tehtud siis seda?

Tõenäoliselt vist küll seepärast, et arusaamine omaloomingu tähtsusest laulupeo kui rahvusliku ettevõtte sisustamisel ei olnud kavade koostajail sel ajal veel päris selge, kuna viimaste hulka kuulus tavaliselt ka mehi, kes mitte-eeslastena seisid eesti rahvuslikust asjast sootuks eemal. Nii kuulusid viienda üldlaulupeo muusikatoimkonda pääle K. A. Hermann'i, J. Kappeli ja K. Tüرنpu sakslased Mickvitz, Vulffius ja Siehle, kuuenda üldlaulupeo muusikatoimkonda pääle samade eesti muusikameeste veel Lutringhausen ja Brunov, jne. Laulupeo kavade täielist eestipärastamist ei saanud sellistelt kavakoostajailt muidugi mitte oodata. Nendes anti enesestmõistetavalt rõhkkesti ruumi võõrale, esijoones saksa laule.

Esmakordselt ainuüksi eesti kooriloomingust koostatud kavaga, seega ka sisuliselt

tõeliseks eesti laulupeoks kujunes seitsmes üldlaulupidu, mis toimus 1910. a. Tallinnas, viimasena enne omariiklust. Ja säält pääle on see jäänud isenesest mõisteta-vaks tingimuseks, mille alusel on toimunud ka kolm omariikluse aastail korraldatud üldlaulupidu, ja peavad toimuma ka järgmised.

Koori kava pideva eestistumise kõrval püsis aga puhkpillikoore kava visalt võõral, päämiselt saksa loomingu, ja seda isegi kuni esimese omariikluse aegse, s. o. VIII. üldlaulupeoni. Algupärase puhkpillikoore muusika loomine käis asjaarmastajail-heli-loojail üle jõu, vanemapõlve elukutselised

muusikamehed ei olnud aga sugugi huvitatud sellest neile üldiselt kaugest ja võõrast alast. Ja nii see püsis kuni IX. üldlaulupeoni, mil Lauljate Liit tõi ka siia radikaalse muudatuse. Ja säält pääle seisavad meie laulupeod ka selles osas meie omaloomingu populariseerimise, propageerimise ja pideva arendamise teenistuses, nagu see on enesestmõistetav ja õige. Sellest ajast alates on üldlaulupeod meie muusikalise omaloomingu suurejoonelisteks esindajaiks ja demonstreerijaiks, on eesti muusikakunsti tõelisteks suurpaarideks. Sellisena ootame ja tervitame ka eelolevat üheteistkümnendat üldlaulupidu.

Vestlus üheteistkümnenda üldlaulupeo juhtidega

Prof. Juh. Aavikuga.

„Kuidas laulupeo eeltöödega rahule jääte?“

„Minul on tegemist olnud ainult segakooridega ja osalt naiskooridega, ning nendega võib rahule jääda. Kahes ringkonnas, Viljandi — Narva, mis minu kontrollida, olid naiskoorid oma kava hästi ära õppinud.“

„Kas naiskoori lauljate üldary on suur?“

„Umbes 1500 lauljat. Lauljate Liit soovib, et segakooride naislauljad, kes kava tunnevad, esineksid neis kooses kaasa, kuid ei tee seda neile kohustuslikuks.“

„Kas loodate, et kõik läheb ladusasti?“

„Pea tähtsateks just pääproove laululaval, kus viimased märkused tehtakse, ja kui kõik lauljad sellest korralikult osa võtavad, võib häid tagajärgi loota.“

„Kuidas on praegu meie kooride üldtase?“

„Võrreldes eelmise laulupeoga, on tase tõusnud mitte ainult ettekandes, vaid ka häälekultuuriliselt. Koorid on nüüd palju plastilisemad ja täidavad peenemaidki nõudeid, kui neilt seda tahetakse.“

„Ja kava?“

„Seekordne kava on kindlasti rahvalikum, kuid pole unustatud ka raskemaid laule, erikoordelt. Peame arvestama siin laule, mis laiemale kuulajaskonnale on vastuvõetavamad ja kogukale ettekandjate hulga le kergemini käsitletavad.“

„Mida arvate sportmängudest ja vabaõhuetendusest?“

„Noh, sportmängud langesid nüüd suurel kujul ära ja väike osa, mis keskpäevadeks jäi, ei või takistada. Vabaõhuetenduse vastu ei saa midagi olla — see täiendab pidustusi kindlasti.“

„Kas ei oleks pidanud vabaõhuoperi kavasse võtma?“

„Kahtlen, kas me suudaksime seda tehniliselt hästi läbi via. Ka ei ole meil siin niisugust sobivat kohta lauluväljakul, nagu see on näiteks Soomes või mujal; oleks niisugune kohüki nagu Haapsalu lossivaremed — oleks häa. Muusika kaotaks nüüd aga akustiliselt. Seekord enam ei saa, aga järgmine kord peaksime katsetama.“

„Kavas pidi algul olema ka kantaat vist?“

„Jah, aga sellekohane võislus ei annud soovitatavat tulemust.“

„Mida ütleksite laulupeo helifilmimise ja välismaal propageerimise kohta?“

„See oleks väga häa. Soovida jääb, et see oleks sel juhul aga ainult tehnilistest puudustest vaba.“

„Kas arvate olevat praegusel laulupeol erilist tähtsust?“

„Ühistunde tõstmine ja rahva vaimu õilistamine, see jääb ka edaspidi laulupidude mõtteks, ning iga laulupidu annab siin uue lüli juure. Kuigi meil on nüüd iseseisvus käes, võrreldes esimeste säärase pidustusega, haarab ta ikkagi suuri rahvahulki sügavamalt ja laiemalt kui ükski teine tegur.“

XI. üldlaulupeo juhid; vasakult paremale: J. Simm, E. Aav, R. Kull, V. Nerep, J. Aavik ja T. Vettik.

Juh. Simmiga.

„Jah, armas inimene, teie tulete minu juure ja tahate, et mina midagi eelseisvast laulupeost pajataksin“ — ütleb vana laulupidude veteraan, maestro Simm jutu alustuseks.

„Tahaksin küll väga — paluksin mõned sõnad eeltöödest?“

„Läinud aasta novembrikuus, kui proove alustasin, olid koorid kaunis „rohelised“ ja paindumatud. Siis oli töö raske — võttis vahel „isu ära“. Kui puudujate protsendile veel nigelavõitu kätteõppimine juure arvata, siis võite ette kujutada, missugune pidi töö olema, enne kui laul hakkas „laulu moodi“ kõlama. Ei sõandanud koori üksikult laulda lastagi, et mitte „häbi teha“ teiste ees.“

„No, aga kuidas siis...?“

„Asi paranes muidugi. Juba detsembrikuu proovid andsid häid tulemusi. Tulin proovidelt rahuldustundega, nagu oleksin „midagi hääd teinud“, vaatamata sellele, et järgmisel päeval käed „õlast ära olid.“

„Miks siis algul nii halvasti läks?“

„Asi seisab selles, et sügisel on maakoovid veel koostamata, laiali — ja enne kui päris tõsise prooviga saab alata, läheb kuu või paar ära. Ka linnakoovid Tartus ei saanud enne oktoobrit alustada samadel põhjustel.“

„Kuidas oli üldiselt proovidest osavõtt?“

„Peab ütleva — rahuldav. Kus teolud lubasid, olid lauljad pea täies koosseisus kohal ja jälgiti innuga märkusi. Tuli ka hulgalisi puudumisi ette, ja kus see asi liiga tüütavaks osutus, tegi lauljate Liit otsuse — kas jätta, või maha registreerida, sääl kus puudumine oli põhjendamata.“

„Kus peituvad siin siis korratuste õiged põhjused?“

„Minu arvates teeb lauljate proovidest osavõtule takistusi asjaolu, et ühed ja samad isikud on paljudes „nurkades“ nõnda ütelda ametis: laulja, mängija, kaitseliitlane, tule-õrjuja j. m. Ja seda juhtub sagedasti.“

„Kuidas oli siis teie enda meeleolu selle raske töö juures?“

„Üldiselt peab tunnustama, et eelproovid kandsid rõõmustavat vilja. Minul juhtus sagedasti kordi, kus ma hommikust lõunani eelproovi tegin, siis kohe rongiga Tartu kihutasin. Jõudes kohale kell 7, astusin tunni aja pärast teatri orkestri ette ja juhatasin etendust hilise õõni, ning mul „oli hääd“, sest laulupeo eelproov oli rahuldav.“

„Kuidas kõlaks Teie ennustus laulupeoks?“

„Kuna eelproovide häädtest tagajärgedest teavad ka teised üldjuhid sama rääkida, tuleb järeldada, et laulupeol peaksid laulud rahuldavalt kõlama.“

„Aga mida arvate meie laululavast?“

„Ja — vaadake, see on mulle küsimus. Olen küll paljudel laulupidudel üldjuhina tegutsenud, õige mitmeid ja mitmeid aastaid, ning harva olen hääd lava leidnud. Kardan ka seda laululava. Nende kogemuste järgi, mis ma sellel laval olen saanud, kisub kahtlus südamesse: kas sääl kõlab hästi?... Ma ei ole sellest lavast kuigi hääs arvamises olnud. Siin pole ainult lava, mis mulle just ei meeldi, vaid kogu koht ei paista sugugi õnnelikult valituna, eriti akustilisest küljest. Aga pääsi, kui jumal ilusa ilma annab ja lauljad täies vormis on ning päälinn meid ära mahutab ja vastu suudab võtta!“

E. Aavaga.

„Kuidas on eeltööde, ringsõitudega?“

„Enam-vähem on kõik läbi käidud, ainult Põltsamaa veel ees. Üldiselt pean ütleva, et meeskoorid on hästi ette valmistatud; nähtavasti on neil väga hääd juhid. Nüüd esmakordselt on meeskooridele kõrged nõuded esitatud, nimelt eelmise laulupeo 4 laulu vastu on nüüd 16 meeskoori helitööd kavas. Sügisel tundsin veidi muret, kuna kevadel juba lausa rõõm oli harjutustel kuulata. Iga taheks olid need eelproovid väga tarvilikud ning meeskoorid võtsid seda nagu kontrolli, mis näitab asjasse tõsist suhtumist ja püüdlikkust.“

„Kas ülesantud kooridest mõni on ka välja langenud?“

„Seni on tagasi tõmbunud 3 meeskoori, kes pole suutnud kava õppida, ning see arv võib veidi suureneada. Segakooridest on aga juba üle 50 koori maha kustutatud. Siin on põhjused olnud mitmesugused, kas koorijuhitide vahetus või muud.“

„Mida arvate meie kooride tasemest?“

„Olen seekord ainult meeskoore ette valmistanud, ega saa sellepärast segakoore puudutada. Tähele võib panna, et need meeskoorid, kes tegutsevad oma seltside juures, on paremad, kuna võõraste seltside juures kõrvaltööna ei saavutata just väga häid tulemusi, ning seda peaksid koorid tulevikus silmas pidama.“

„Mida ütlete laulupeo kava kohta?“

„Paistab, et seekord on kava väga õnnelikult valitud — rahvale arusaadavam, ka muusikaliselt raskemaid pole unustatud. Meeskooride tippsaavutustest on kõige raskemaks lauluks Enn Võrgu „Lahingu ratsud“, mille kallal andis kooridel purra.“

„Kuidas on masslauludega — on vist kavas?“

„Esmakordse katsena on need meil kavas. Oleme sellega veidi hiljaks jäänud ega jõua enam rahvale kätte õpetada; oleks mõeldud nii, et rahvas kaasa laulaks, milleks varsti

laululaval vastavad proovid aset leiavad. Teistes maades on seda aga juba ammu praktiseeritud. See oleks nagu jõudude üldmobilisatsioon, kus kõik üksused kaasa teevad — oma 16 tuhat lauljat-mängijat esinevad unisonis!...“

„Mida teie arvate vabaõhuetendustest?“

„See on kindlasti väga soovitatav. Meie naabrid ja teised rahvad korraldavad neid juba pidevalt, s. t. päämiselt küll vabaõhuooperid.“

„Kas oleks tähtis meie laulupeo propageerimine välismaal helifilmi kaudu?“

„Kindlasti oleks see hiilgav mõte ja soovitatav, kui see ainult hästi välja tuleks; ei tunne veel meie oma helifilmi võimeid?!“

„Oleks teil erisoove olnud laulupeo või selle mõtte kohta üldse?“

„Laulupeod peaksid tulevikus eesti rahvuslikeks muusikapidustusteks kujunema. Varem, kui meil polnud veel iseseisvust, kandisid laulupeod võitluse ilmet meie parema tuleviku eest. Nüüd on laulupidude mõte aga sisustada ja kaunistada meie kättevõidetud vabadust. Tuhanded lauljad tulevad nüüd kokku ja laulavad oma kodumaale, laulavad oma elurõõmust. Ei mingi muu põhjus too neid kokku ega aja neid laulma, kui ainult armastus laulu, oma maa, rahva ja oma kodu vastu...“

V. Nerepiga.

„Kuidas laulupeo eeltööd arenevad?“

„Ei mina tea sellest midagi, olen teatriski juba kaelani sees!“

„Noh, aga omad ringreisid maal tegite ikka ära?“

„Tegin küll — on sõnakehv vastus.“

„Kuidas kooridega rahule jäite?“

„Eks mõned on ju päris hästi ära õppinud oma kava.“

„Kuidas arvate laulupeo õnnestuvat?“

„No seda on veel vara ennustada!“

„Kas teil oleks olnud mingisuguseid erilisi soove korraldusese või nii umbes?“

„Ei ole mul midagi!“

„Mida arvate laulupeo helifilmimisest?“

„Kui meie helifilm sellega hakkama saab, üks t oleks huvitav. Aga ega seda suurt võimsust sääl ikka saa edasi anda — palju see mikrofon siis vastu võtab!“

„Kas Tallinnas algavad varsti ühised proovid?“

„Esimene proov oli mul 1. juunil „Estonia“ kontsertsaalis — oleksite tulnud ja otsustanud siis ise, kuidas läheb.“

„Muidugi oleksin võinud tulla“ — lisan lõppu ja jätan tüütavad pärimised.

T. Vettikuga.

„Mida arvate laulupeo eeltöödest?“ —
alustan aga jälle.

„Mitte midagi ei arva! Erikooride ühis-
proove pole veel olnud.“

„Kuidas ringsõidud maal läksid?“

„Ei saanud just väga palju käia — olin
vahepeäl haige, kuid siiski tegin kõik tar-
vilise.“

„Kuidas lauljate meeoleolu on ka?“

„Keskmine“ — arvab küsitav.

„Kuidas suhtuvad lauljad üksikutesse lau-
ludesse?“

„Muidugi meeldivad neile kergemad enam
ja raskemaid ei taheta nii meelsasti laulda.“

„Kas mõni väljaspool Tallinna asuv koor
on silmapaistvam olnud ettevalmistusel?“

„Ei, enam-vähem on kõik ühel tasemel.“

„Ei-noh, pidage nüüd ikka kinni!“ —
hüüan ma nüüd, kuid mu usutletav löi käega
ja lippas minema. Ei tea, kas ei tahtnud
üht-sama liiga palju korrutada, ning minnes
ütles veel, et küll teised seletasid juba...
*

Mul oli tarvis kinni püüda veel puhkpilli-
kooride üldjuht prof. Raimund Kull, kuid
tema olevat äkki maale puhkusele sõitnud,
ega tule nii ruttu Tallinna tagasi. Eks see
puhkus kulu talle enne laulupeol rassimist
ära, sest tuli ju kaua Tartus haiglas olla.
Loodame, et tuleb peopäevadeks tagasi kosu-
nult ja sama elurõõmsana, nagu ta ikka
olnud, sest mõödaminnes ütles ta mulle alles
hiljuti, kui tervise üle pärisin: „Ah, ajaleh-
tede lori — polnud see asi nii hull sugugi!“

R. K.

Üht-teist eelmistest laulupidudest

Vana laulumehes mälestusi

J. REINTALU

Vaevalt küll on veel elavate kirjas keegi
esimese üldlaulupeo tegelasist. Kahe
järgmise laulupeo osavõtjaist võivad rahva
keskel liikuda vaid mõned üksikud tudike-

sed, nii et kolm järgmist üldist laulu-
pidu on ka juba saanud meie vanema põlve
tegelaste mälestuse-objektteks.

Kui mina kasvasin ja „kaelakandjaks“
sain s.t. hakkasin taipama oma laiemat
ümbrust ja aru saama üldrahvuslikest üri-
tusist, hõljus mälestus teisest üldlau-
lupeost kauni kajana rahva hinges. Vaa-
tamata Tartu lähedusele, polnud minu ko-
dunurgast küll keegi ei lauljana ega kuula-
jana laulupeol käinud, aga ometi sellest
sündmusest kõneldi ja asitõendisena oli igal
laulusõbral, päämiselt rahvakooliõpetajal
kodus „Eestirahva teise üleüldise Laulu-
Pidu Meestekoorigi“, millest ammutati, kui
ainsast liikvel olevast laulukogust, palasid
igasugusteks vaimulikeks ja ilmalikeks juh-
tudeks. Selles kogus olevaid laule tundsid
kõik kihelkonna kooliõpetajad ja teised
meeslauljad. Nõnda oli kerge tarviduse kor-
ral koostada esinemiseks ülekihelkondlikku
meeskoori. Selline meeskooride koostamise
viis ja sama eeskavaga oli, nagu hiljem või-
sin tähele panna, levinud pea üle terve ko-
dumaa.

Koimandast üldlaulupeost, mis teata-
vasti toimus Tallinnas — see on minu ko-
dunurgast väga kaugel — ei kõneldud meie
pool midagi. Kuulsin selle olemisest alles
siis, kui juba noormehena asusin elama
Harjumaale.

Ei tahaks uskuda, et praegune noorsugu
veel tunneb hingeliselt sellise kuumuse ja

Vabariigi Presidendile, Vabariigi valitsusele ja Kaitsevägede Ülemjuhatajale soovivad õnne Eesti Vabariigi 20. juubeliaasta pidustuste puhul järgmised XI üldlaulupeost osavõtvad koorid:

ÜENÜ Päidla osakonna segakoor.

Sindi Evangeeliumi luteri koguduse segakoor.

Narva Eesti Selts „Ilmarine“.

Lüganuse Hariduse Seltsi segakoor.

Palamuse Lauluselts.

Tartu Naislaulu Selts.

Valga Kunsti Seltsi segakoor.

Maarja-Magdaleena Laulu-Mängu Selts.

Naiskodukaitse Tallinna ringkond.

Rakvere Laulumeeste Selts.

Väike-Maarja Muusika Selts.

Vaimõisa Haridusselts.

ÜENÜ Simuna osakonna segakoor.

Eesti Lauljate Liidu Tartumaa osakond.

Vanemuise Muusika osakond.

ÜENÜ Meeksi osakond.

Kuigatsi valla Vabatahtlik Tuletõrje Ühing, Puka kogu segakoor.

Naissaare komandantuuri segakoor.

Mustla Haridusseltsi segakoor.

Vabariigi Presidendile, Vabariigi valitsusele ja Kaitsevägede Ülemjuhatajale soovivad õnne Eesti Vabariigi 20. juubeliaasta pidustuste puhul järgmised XI üldlaulupeost osavõtvad koorid:

Tapa Noorsoo Kasvatuse Seltsi segakoor.

Hanila Rahvahariduse Seltsi segakoor.

Maeru Laulu-Muusika Selts.

Raudtee Kultuur-Haridus Ühing „Raudam“.

Rakke Rahvahariduse Selts.

Varja Noorsoo Kasvatuse Selts „Koit“.

Tammistu Rahvaraamatukogu Selts.

Vanaküla Rahvaraamatukogu Selts.

Tallinna Vabatahtliku Tuletõrjeühingu juhatus ja brigaadi orkester.

Haapsalu Laulu-Muusika Selts „Heli“.

Reila Rahvaraamatukogu Selts.

Teenuse Maanaiste Selts.

Kultuur-Haridusselts „Valgus“.

Tori Tohera Raamatukogu Selts „Edu“ segakoor.

Noorteühing „Astra“ segakoor.

Kuressaare Eesti Seltsi segakoor

Ristiküla Noorsoo Seltsi segakoor.

Naiskodukaitse Narva jaoskond.

Anni Treier

KUDUMISE- JA PESUTÖÖSTUS
TALLINNAS, VILMSI 29. TELEFONID 300-55, 315-52

MEESTE TRIIKSÄRGID, LIPSU-
PAELAD, VILLANE JA SIID
MEESTE IHUPESU, NAISTE JA
LASTE PESU, LASTE KLEIDID,
MANTLID, KÜBARAD.

KÄSITÖÖ ARTIKLID — AKNA-
EESRIIDED, MÖÖBLIRIIDED, VAL-
BAD jne., jne.

ETTEVALMISTUSEL LINDITÖÖS-
TUS, MIS EESTIS AINULAADNE.

AINUKE PESUTÖÖSTUS EESTIS,
MIS AUHINNATUD GRAND
PRIX'iga.

Osaühisus Hiiu-Kärdla Kalevivabrik

„K. ja E. Ungern-Sternberg“

Vabrik: Kärdla, kõnetraat 2, telegr. aadress „Kalevivabrik“

Juhatus: Tallinn, Vana Posti 6, kõnet. 461-59, telegr. aadress: „Dagotuch“ – Tallinn.

Valmistab ja soovitab:

*daamide mantli-, kostüümi- ja kleidiriideid, härrade palitu- ja ülikonnariideid, kaleveid, kaitsevæe, kaitse-
liidu ja ametnikkonna vormiriideid, villaseid voodi-
vaipu, suurrätte ja vaibalõnga*

TUNTUD KÕRGES HEADUSES.

Saadaval parimates kauplustes üle Eesti.

KASTI- JA PUUKIUTÖÖSTUS

„STANDART“

TALLINN, SIIMONI TÄN. 1.

KÖNETRAAT 314-19.

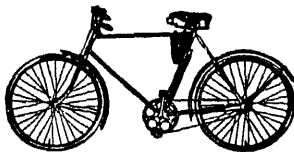
Valmistab soodsate hindadega igasuguseid **pakk-kaste** sise- ja välisturu tarbeks.

Eriala – eksportkastid:

õuna-, kartuli-, muna- ja jõhvikakastid.

Eksportkastid varustame tellija soovikohaselt nõutavate trükitekstidega.

Samuti ostame tööstusele tarvisminevaid propse ja laudu.

Jalgrattaid

Õmblusmasinaid

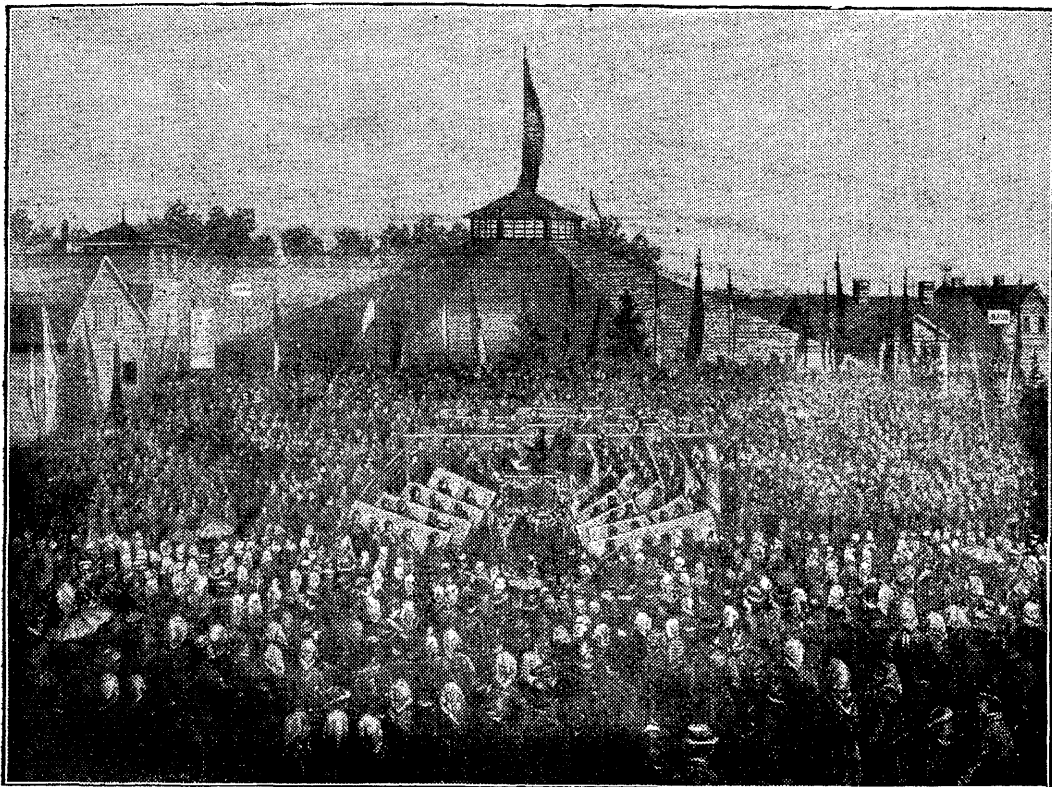
Raadioaparaate

ostate soodsalt

Kr. Saar & Ko.

Tallinnas, Viru 3

Tartus, Raekoja 2

Vaade 1879. aastal Tartus peetud II. üldlaulupeole.

vaimustusega kaasa laulupeole, kui oli see minuaegsete nooruspäevil. Vist on liig sagedased laulupeod nii üldiste maakondlike kui ka teiste laulupäevade näol asja rohkem igapäevastanud. Võib-olla, et ka muud rohkearvulised suursündmused rahva huviseid lahastanud ja killustanud. Kuid meie põlve nooruspäevil oli laulupidu ülisuur, sangarlik, ainukene rahva üldüritus, millele midagi teist polnud kõrvale tuua. Laulupidu oli ainukene koht, kus rahvas võis esineda tervikuna, kus ta võis väljendada ja kinnitada oma isamaa-armastust ja oma rahvuslikke tundeid. Laulupeo pühalik aupaiste oli seda suurem, et neljas pidu järgnes kolmandale kaunis pika vahemaa — tervelt kümne aasta — järele.

*

Neljas üldlaulupidu, mis peeti 1891., on esimene, mille kaasaeglaseks oma täie teadvusega end võin pidada, mitte küll, et ma sellest peost enesest võisin kas lauljana või kuulajana osa võtta, sest kust pidi

poisikene selle raha võtma, et peolinna sõita ja sääl kolm päeva elada! Aga ma nägin laulupeo ettevalmistusi oma kodualevis, (nüüd on ta ammugi juba linnaks tunnustatud), elasin nendele hingeliselt kaasa ning olin nakatatud lauljate vaimustusest.

Kuna neljanda üldlaulupeo noodid jõudsid kätte lauljaile alles peoaasta jaanuarikuus (laulupeo noot on tsembrilt lubatud — meeskooridele 30. dets. 1890 ja segakooridele 15. jaan. 1891), pidu aga toimus juba juunikuus keskel, siis ettevalmistusiks küll kuigi palju aega ei jäänud. Meilt sõitsid peole nii sega- kui ka meeskoor. Esimene vähemalt pidas oma harjutusi korralikult igal nädalal, teine aga, mis oli koostatud kahe või kolme kihelkonna (Põltsamaa, Pihistvere, Kolga-Jaani) kooliõpetajaist, asus alles siis tõsiselt tööle, kui juba koolitöö oli lõppenud ja teed tahenenud, s. o. umbes aprillikuus. Kahtlen aga, kas siiski saadi nädalas kord koos käia, sest kooriliikmed asusid harjutuskohast 25—30 km. pikkusel

raadiusel. Niipalju kui mina jälgida võisin, piirdus lauluharjutus ainult laulude noodist mahalaulumisega, mis läks libedasti seepärast, et kõik kooriliikmed oskasid „nooti lugeda“.

Agas see meeskoor pani suuri lootusi võistluslaulmisele, sest oli ju tema juhiks omaaegse kuulsa Kanapää meeskoori endine juhataja ja ka neljanda üldlaulupeo juhiks kutsutud Eesti Aleksandrikooli lauluõpetaja Julius Erlman. Sellele võistluslaulmisele (tol ajal kutsuti seda „võidulaulmiseks“) harjutusil päämiselt rõhku pandigi. Nagu mäletan, oli selleks võistluslaulaks valitud üks saksa viis, milles baritonisoolo. Keegi õpetaja Piliistvere kihelkonnast oma häälega pidi loorberid kätte tooma. Lootused aga luhtusid ja peololijad kõnelesid hiljem, et meie meeskoori esinemine olevat laulupeol muigeid välja kutsunud.

Minu isiklik laulupeost osavõtt piirdus ainult sellega, et käisin teisi lauljaid Jõgeva jaama küüditamas. Ja üleva elamusena sööbis siis mu müllu see moment, kui Tallinna poolt tulev rong jaama jõudis ning siis ühe vaguni aknast kostus, kuidas sääl keegi meeskoor laulupeo kavas seisvat soome rahvavähi „Rannameest“ mürtsutas. Vist on see väike juhtumgi üks nendest tõukevedrudest, mis minust on teinud kirgliku meeslaulu armastaja ja harrastaja.

Neljandale üldlaulupeole järgnes õige rutu — juba kolme aasta järele — viies. Siis olin minagi laulja ja järelikult ka laulupeost osavõtja.

V laulupeo ettevalmistused peolinnas ei paistnud olevat just täielikumad eelmise laulupeo omadest. Laulupeo noodid on tulnud tsensuurist segakooridele 31. jaan. ja meeskooridele alles 28. aprillil 1894. Mäletan, et neid noote saadeti kooridele poognatekaupa. Tol korral meilt meeskoori laulupeole enam ei läinud. Läks segakoor ja see valmistus ette põhjalikult. Harjutusi peeti mitu korda nädalas. Koori juhatas Juhana Meina, kes oli varemalt tegutsenud pikemat aega Suure-Jaanis ja sääl juba hää koorijuhina suure omandanud.

Teati kõnelda, et võistluslaulmisele lastakse ainult neid koore, kes on laulupeo kava korralikult kätte õppinud. Põltsamaa koor tahtis minna võistluslaulmisele ja õppis seepärast kava väga korralikult kätte. Ka oma võistluslaulu kallal tegi ta väga põhjalikku tööd. Suureks abiks oli selle juures Miina Härma, kes tol puhul parajasti Põltsamaal viibis. Ta käis sagedasti meie koori harjutusil ning jagas omalt poolt nii koorile kui ka juhile lahkesti mitmesuguseid õpetusi ja juhiseid.

Olgu vahemärkena tähendatud, et tol korral põltsamaalaste lootused ei luhtunud.

Nende segakoor pälvis laulupeol II-a. võidu. Pean tähendama, et 1894. aasta laulupeo veel erilist rahvamurdu peolinnas ei tõmmanud. Eraronge vist veel käimas polnudki, aga sellegipärast ei saa ütelda, et raudteel rongides oleks liiga rohkesti olnud tungi. Koorid sõitsid peole väikeses koosseisus, ja vist vähe polnud neid koore, kellelt välja ilmusid ainult koorijuhid ja mõned temaga kaasasõitnud külatädid ning -onud, kes said kooriliikmete nime all rinda lauljate märgid ja sel teel võisid maksuta peokontserte kuulata. Aga oli ka koore, kellede nimed ilustasid laulupeost osavõtjate nimestikku ainult väljamõeldisena kellegi „nupuka“ mehe poolt hinnata nootide saamiseks. Laulupeo toimus Tartus praeguse Narva maantee ääres mingisuguse saksa seltsi aias. Plats kujutas enesest sügavat lahtist liivaväljakut suurte tolmupilvedega. Laululava oli kolmest küljest kinniste seintega ja katusega. Vastas seega küll kõla-, aga mitte ilunõuetele.

Üldjuhtideks olid vana K. A. Hermann ning uute noorte jõududena J. Kappell ja K. Türrnpu. Kõik nad ilmusid juhatajapuldile frakis ja silindris. Lauljate laiad massid olid väga rahul vana Hermann'iga: vana hää mees, kui takti lööb — kohe saad aru. Ja proovidel ta ei vaevanud lauljaid. Oli pala kord läbi lauldud, kui ta just sassi ei läinud, no mis tasi siis enam korrata.

Türrnpu üle aga nuriseti: lauljad ei saavat tema taktiiloomisest aru, ja pinnib lauljaid — kui tema arvates laulud hästi ei lähe, laseb ikka ja uuesti jälle korrata.

Esmakordselt esines sellel laulupeol avalikkuse ees noor õigusteaduse kandidaat Jaan Tõnisson. Pikk, kõhn noormees, väikeste vurrudega, kes kandis visiitkuube ja kõvakübarat. Tema oli laulupeo kirjatöimetaja. Sellisena esines ta laulupeo välitel kestvalt korralduste jagajana ja informatsiooni andjana. Juba näis tal olevat ka Tartus rohkesti poolehoidu, sest tarvitses tal ainult astuda kõnetoolile, kui lauljate ja publiku hulgast kostusid hüüded: „Elagu Tõnisson!“ Ja Tõnisson'il ei jäänud muud, kui kübarat kergitades ja veidi kummardudes viisakalt tänada.

Õige lühikese vaheaja — ainult kahe aasta — järele järgnes viiendale üldlaulupeole kuues — 1896. a. Tallinnas. Kui suurt elevust see peopäevil tekitas raudteel, ei tea ütelda, kuna mina tolkorral sõitsin laulupeole oma elukohast Lõuna-Harjumaalt hobustel. Igatahes oli pääle laulukooride meie ümbrusest laulupeole minemas kuulajaina vaid üksikuid.

Tallinna vaksalis, kuhu läksin uudishimur pärast vaatama ja tuttavaid vastu võtma, oli sagimist küll ja küll. Sissesõitnud koo-

Tori puhkpillikoor Pärnumaal umbes 1890. aastal.

ride majutamiseviisi oli kaunis primitiivne: Vaksali platvormil — mingil pingil või pakk-kastil — seisis „Estonia“ seltsi juhatuse liige, nüüd veel kõigile tuntud Aleksander Tamm, suur paberileht käes, kuhu olid märgitud laulupeoks ülesantud koorid ja neile määratud korterid. Tamme ümber trügisid koorijuhid, pärides, kuhu nende koorid peavad korterisse asuma. Tamm ot-sis lehelt ja nimetas siis koha; selle järele valgusid koorid jaamast laiali. Kuna puudus eelkontroll, kas kõik ülesantud koorid ka tõesti välja ilmuvad, siis jäi muidugi paljude kooride tulemata jäämise tõttu hulk kortereid vabaks. Teiselt poolt tekkis aga suusõnalise ütlemise järgi kortereid ülesot-sides arusaamatusi ja segadusi.

Kuna koorid olid üldiselt oma koosseisult kaunis väikesearvulised, majutati neid eris-iskute juure, puukuuridesse, pesuköökidese, põõninguile jne. Aga lauljad ei olnud siis veel nõudlikud ja selle kõigelega lepit.

Peorongis said lauljad õige rohkesti vae-vata: esiteks viidi nad linnavalitsuse austam-iseks Raekoja ette, säält Pikkjalast üles Toompääle, siis mööda Narva maanteed Kadrioru lossi ette, kubermneri austama, ja alles siis mindi Rohelisele Aasale, kus oli peováli.

Rahva liikumine laulupeo puhul paistis Tallinnas suurem olevat kui kahe aasta eest

Tartus, mille vististi tekitas suurem linn.

Üldjuhtideks olid need samad, kes kahe aasta eest Tartus: K. A. Hermann, J. Kappel ja K. Türrpu. Laululava kaugel tagapõhjal seisis pillikooride pultide ees juhi kohal vana David Wirkhaus'i imposantne kuju, nagu teada ju kõigil eel-misil laulupidudel oli nähtud: paks, rässa-ka, palja näoga mees, pikad hallid juuksetd otselauguga kahelepoole soetud, hall kodu-kootud ülikond seljas, rätik kaelas, säär-saad jalas. Niisugune oli vana Wirkhaus ja sellisena armastasid ning austasid teda lau-ljad ja mängijad.

K. Türrpu'st olid lauljad juba hakanud aru saama; enam ei nurisetud tema takti-lõõmise üle.

Huvitaval kombel tuli sel laulupeol juba nähtavale meeoleutsemine Tartu ja Tallinna vahel. Kui ilmus nähtavale K. A. Hermann, hakkas osa lauljaid temale demonstratiiv-selt aplodeerima. Kui neilt päriti selle põh-just, seletati: „Noh, ta meie linna mees.“ Selle järgi hakkas teine osa lauljaid de-monstratiivselt aplodeerima ka teistele juh-tidele.

Kui kahe aasta eest Tartus mõned laulu-peo kavas olevad laulud jäid ettekandmata, kuna neid ei suudetud kätte õppida, siis Tallinnas seda ette ei tulnud — kõik kavas olevad laulud (kanti korralikult ette.

Peorongis ja üldse laulupeol mõned koorid äratasid üldist tähelepanu oma ühtlase rõivastusega. Nii näiteks oli juba eelmistest laulupidudest omandanud tutvuse ja kuuluse Iisaku segakoor köster Hansen'i juhatusel, kes esinesid alati kohalikes rahvarõivastes ja oli väljapaistev oma hea lauluga. Samuti tähelepanu pälvis koor, milles naislauljad kandisid ka rahvarõivaid, oli Puidivere Brehm'i oma (koorijuht oli tuntud lauljatar Paula Brehm-Jürgenson'i isa. Riiaist „Imanta“ seltsi koori naislauljad esinesid valgeis kleitides, mehed mustades saterkuubedes ja torukübarais.

Laulupeo teine päev lõppes, nagu tavaliselt, suure vaimustuspühanguga. Lauldi „Mu isamaad“ ja paljastati selle laulmise ajaks pääd. Kuberner Skalon, kes istus auvõõrana esimeses reas, tegi samuti nagu kõik rahvas: tõusis ka püsti ja võttis eneselt mütsi päast. Küsinud siis, nagu kõneldi, oma kõrval seisvalt „Estonia“ seltsi esimehelt August Busch'ilt, et mis laul see siis on? Busch oma lihtsameelsuses seletanud: „See on meie hümn“. See oli Vene riigivõimu esindajale juba liig, sest kuidas võis Vene riigi kodanikul olla teist hünni pääle „Jumal, keisrit kaitse Sa“! Kuberner pani oma mütsi jälle pähe ja lahkus ruttu peolt.

Kolmandal päeval oli, nagu see ennem juba traditsiooniks saanud, võistluslaulmine. Sadas hooti vihma, kõlakoja katus laskis pahinal vett läbi, aga ega see tuju rikknud; peo käik läks kava kohaselt edasi. Võistlevad koorid laulsid säälsamas — laval — teiste lauljate keskel. Züriiliikmed istusid esireas kuulajate pinkidel kobaras koos

ja säälsamas, päid ligistikku pistes tehti so-sinal otsuseid.

Oma naljad tulid säälgi ette. Jüri Muusikaselts, kelle koorijuht oli äsja lõpetanud Tallinna Katariina-nimelise linnakooli, kus tegutses väga hääl õpilasorkester, oli laulupeo puhuks oma pillikoori komplekteerinud oma koolivendi ja nende kaasabil pöretasid Jüri mehed esimese auhinna välja. Kose Muusikaseltsi koor oli kuulda saanud, et Jüris on teoksil mingisugune välise abi hankimine, ja nemad olid ka endile palganud abiks mõned sõjaväe-muusikud, kuid unustanud pillid kokkühäälestamata. Nii tuli oodatava võistlusmängu asemel mingisugune kassikontsert, mis tugeva vile välja kutsus. Kõige naljakam oli veel, et kangeimaks vi-listajaks osutus koorijuhi enese lähedane sugulane, kes pärast mitu tulist kuradit len-du laskis, kui kuulda sai, kellele ta oli vilis-tanud.

*

Tervenisti 42 aastat on möödunud sellest viimasest „vanas stiilis“ peetud laulupeost. VII laulupidu 1910. aastal oli midagi vahe-pääselt, kuna VIII laulupeost alates on nen-de pidude korraldamisel ja ettevalmistusil maksvusele pääsenud hoopis uued põhimõit-ed ja meetodid. Võrratult on nüüd kõik täienenud ja ajakohasta-tud.

Loodetavasti võidakse samuti ütelda 40 aastat hiljem, kui keegi praeguseid laulupi-dusid meele tuletab ja neid võrdleb oma-aegsete pidudega.

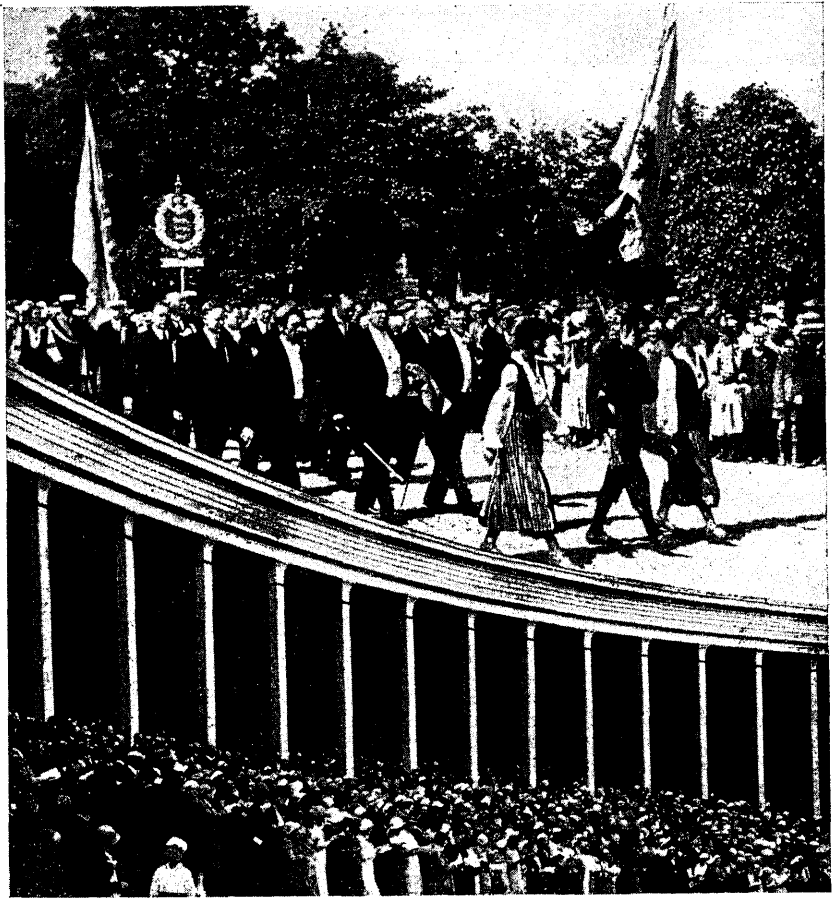
J. Reintalu.

Tema veel nägi esimest üldlaulupidu

XI üldlaulupidu on käes! Käes kõige oma suurusega, võimsusega ja vaimustusega. On jälle ükskord saabunud see silmapilk, mil kogu eesti rahvas, nii kauged ookeanitagu-sed vennad kui oma Eesti kodused liikmed hulga aja tagant särasilmil lauldes üksteisele sirutavad käed, end ühise vaba perena oma pinnal tunnevad ning taeva poole tõusvas vägevas hünnis ühinevad, moodustades ühi-se eesti hinge, mõtte ja südame. Eesti süda, nii lahutamatu oma eesti mullast, võib tões-ti hõisata, tundes end oma armastatud va-bal mullal oma iseseisvuse meheikka jõud-misel, lahetaguste vellede ja teiste lähemate sõprade keskel, paisuvat täis meheverd ja mehejõudu.

Kui palju teisiti ja teises olukorras pidid toimima meie isad, kellel rinnus elutses sa-masugune soe eesti süda, samasugune eesti hing, kuid kes olid sunnitud oma pühama-dest tunnetest vaikima. Aga siiski ka nen-dele muutus vaikimine ülejõu käivaks ja valju pürskena paisusid tungid võitvaks isa-maa lauluks.

Kadunud on suuremalt osalt oma palavalt armastatud isamaa mulda need tolleaegsed mehed, kes suutsid koondata ägava eesti rahva, anda talle tagasi tema kaduma kip-puva rahvustunde, tema eesti hinge ja süda-me, mis küpses ja õhutust sai just laulupi-dude lõomas. Kadunud on mehed, selle mõt-te algatajad ja läbiviijad, kadunud aga ka

Pilte kümnendalt üldlaulupeolt.

enamalt jaolt isegi nende kaasaegne noorem põlvkond, elavad tunnistajad, kaasalööjad. Harva vaid võime veel kohata vanaisa või -emakest, kes meile jutustab esimesest eesti üldlaulupeost. Ja nii imelik kui see on, lööb vanakestel harilikult tuhmunud silm imelikult helkima ja häälm muutub teiseks kõneldes sellest „kõige toredamast“ esimesest laulupeost, mis nii elavana nagu üliimena esile tõuseb kõigest ammu möödunud hallist argipäevast. Ja iga üksikasi sellest on ikka veel meeles nagu aare, mille unustamine oleks kaotus.

Kuid säärast inimest leida on juba omaette haruldus, ning päris isesugune häameel tõuseb üles, kui kindla teadvusega koputan vana noodiladu ja trükimeistri Aleksander Serbeni uksele.

Avab vanake ise, väike, kõbus, valgejuukseline, rõõmsaimeline, ning kohe jookseb hääsüdamlis naeratus üle näo, kui kuulleb millisel põhjusel tema majarahu rikun.

Viskan silma seinale, kust vana, ent päält näha korras gitarr ja pikk vana-vanaisa piip vastu vahivad, nagu samuti naeratades ja tunnustades, et olen ikka õigel aadressil küll.

Võtame istet ning jutt läheb kohe teema juure. Vanakene vajub algul mõttesse, peab pika pausi, ent silmad lähevad suureks ja minu küsimuse peale, „Kas ehk siiski veel midagi ka sellest ajast meeles on?“, pahvatab: „Noh, kuidas siis, ikka kõik!“ Ning jutt hakkabki veerema, algul longates ja komistades, ent järk-järgult ikka rohkem soojenedes.

„Ega ma siis ise sellest peost laulumehena

osa ei võtnudki," tuleb äkki vana Serbeni suust, „aga eks meie kõik, terve Tartu linna-rahvas ja maalt, ja kõik ja kõik olime ikka tegelased! See oli ju meie eesti laulupidu! Ikka meie pidu! Kes mind laulma laskis? Olin 9-aastane poisiklutt, laulu armastasin küll. Aga see pidu oli ikka tõesti üks ilus ja tore pidu! Mis mina nüüd poiss suurt sellest teadsin, mida vanad inimesed vist tundsid ning mida alles hiljem ka ise tundma õppisin, aga kui vaatasin seda tervet Tartut, mis oli kui üksainus rahvameri, seda rongikäiku oma lippudega, ning kõige rohkem neid tõsisaid, peagu pühalikke nägusid, siis oli kohe nii imelik, nagu oleks midagi külge hakanud, olgugi et ei teadnud, mis see on!

Nii hästi on meeles kui Maarja kiriku juurest rongikäik liikuma hakkas. Ees vana Jannsen, praost Willigerode, õpetaja Hurt ja teised silindrites, ning see uhke lippude meri. Harva, kellel nüüd oma värvi lipud olid, suuremalt jaolt ikka Liivimaa ja Eestimaa lipud. Ning lauljad ja mängijad ise! Iga kihelkond omaette oma nurga rahvarõivas. Nii hästi on meeles veel mulgid oma toredates mustades pikkades kuubedes, punasega väljaõmmeldud. Räpinlased hallis, pastlad jalas kübarad päas ja teised ja teised. Ning rahvast, see oli nagu pilv! Ära tahtsid minu tallata. Kui rongikäik tuli mööda Vallikraavi Riia tänavasse, oli inimene inimeses kinni. Ümberkaudselt maalt oli igaltpoolt rahvas kokku sõitnud, küll ligidalt ja väga kaugeltki pika vaeva järele, kuna raudteed ju ei olnud. Sellepärast siis oli ka Eestimaa lauljaid tublisti vähem kui Liivimaalt. Ning kõik need päältvaatajad olid nii imeliku ole-

misega, justkui ei tea kus. Isegi Tartu majaperemehed olid visanud kolikambrisse oma „õndsas“ tsaari lipu ning tõmmanud üles igaltpoolt Liivimaa puna-rohelise-valge. Terve linn oli kui puna-rohelise-valge meri, ainult vangimajal, renteil ja postimajal rippusid veel vene plagud. Niisugust asja polnud enne veel nähtud.

Andis ikka trügidä, enne kui läbi selle rahvamurru peopidamise koha juure sain. Koht oli Karlova mõisa vastas, Tähe tänav oli siis palju lühem. Ent kes mind siis sinna kuulama laskis? Ema oli vaene mõisateenija, raha mul enesel ka polnud. Noh, oli kuidas oli, aga ikka sai ära kuulatud! Palju ma siis sellest aru sain, aga üht sain küll, et see vist imeilus pidi olema, seda võis kuulajate nägudelt juba näha!“

Ning vanakese näole tuleb imelik helk, nagu mingi kauge päikesekiir, ning hää muutub valjemaks. „Jah, ilus oli see küll!“ kostab lõpuks nagu pursates kuuldavale. Ja vanake haarab seinalt gitarri ning algab suure hooga vägevat lugu, oma kohta vahvasti kaasa lauldes. Ent äkitselt peatub, tõmbab pikalt üle keelte, vaatab enese ette maha ning mõttese vajunult sõnab tasa, ent rõhuga nii tõsiselt nagu mingis palves: „Üht siiski tahaksin, ning seda palun alati, et ananks jumal elupäevi veel niikauaks, kuni näeksin selle üheteistkümnenda veel ära. Esimese nägin suure surve all, nüüd tahaksin oma silmaga veel vaadata, seda laulupidu, kus meie riik oma 20-aastast sünnipäeva peab. Siis võiks rahuga meie oma mulda magama minna!“

Jah, „Eesti muld ja eesti süda, kes neid jõuaks lahuta!“

Eesti Vabariigi 20. aasta juubelipidustused

Teadupärast tänavu pühitseme oma Vabariigi 20-aastase kestvuse juubelit. Meie riigi algust loetakse ametlikult 24. veebruarist 1918. a., millisel päeval välja kuulutati iseseisvuse manifest. Seetõttu ka käesoleva juubeliaasta pidustuste esimene osa peeti möödunud talvel 24. veebruaril.

Kuid 24. veebruari kõrval on meil veel teine samatähtis riiklik püha, nimelt 23. juuni nn. Võidupüha.

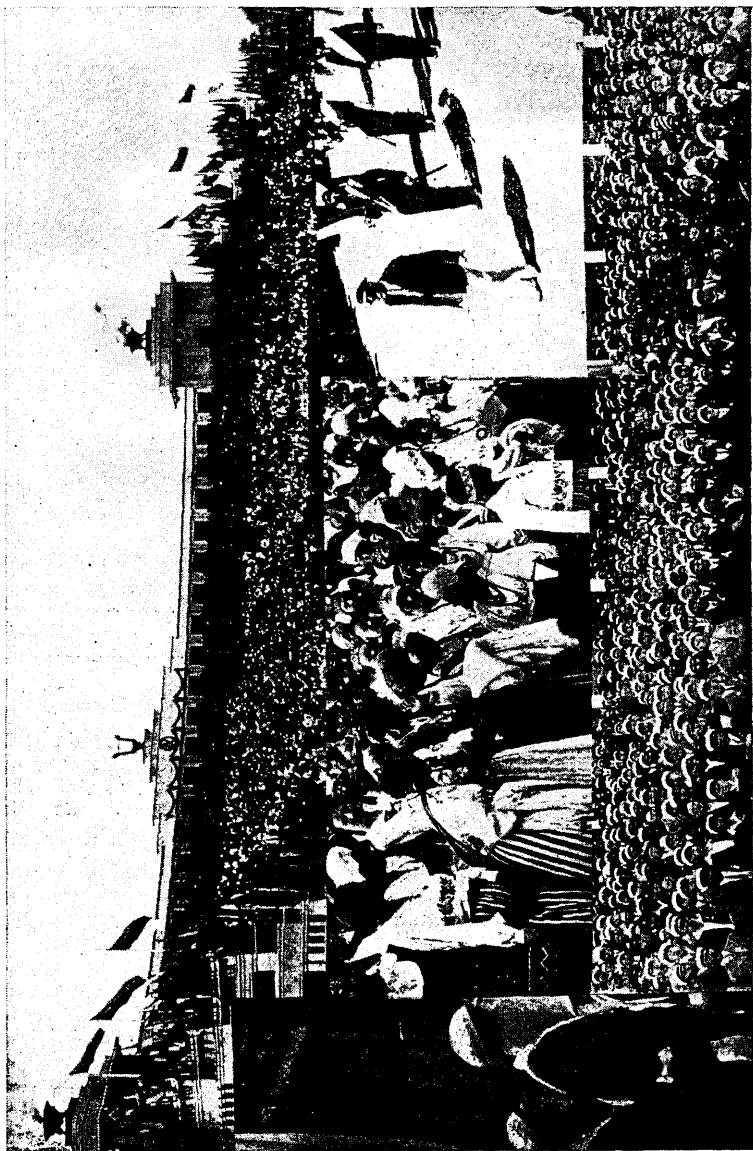
Otseselt pühitseme meie 23. juunil üht meie suurimat ja tähtsamat võitu, nimelt võitu langesvääri üle 1919. a. Võnnu all, kus eesti väed löid saksa palgasõduritest ja

nn. baltisakslastest moodustatud väge ning sundisid nad taganema.

Ühtlasi aga selle võidu puhul meie mälestame ka kõiki teisi võitlusi ja võite, mis eestlased aastasadade vältel oma iseseisvuseks on sooritanud, ning seetõttu on arusaadav, miks meie Vabariigi juubeliaasta pidustused ei piirdu üksi 24. veebruariga, vaid kanduvad üle ka teisele meie tähtsale riiklikule pühale — Võidupühale.

1923. a. loodud traditsiooni kohaselt liitub Võidupühale aga veel teine tähtis pidustus — nimelt üldlaulupidu. 1923. a. alates peetakse meie üldlaulupidusid iga viie aasta

Pilt üldlaulupidudest.

järele ning seetõttu ka need langevad aastaille, milliste viimaseks arvuks on kas 3 või 8, seega meie Vabariigi 10, 15, 20, 25 jne. aastatel.

Üldlaulupidude paigutamisele meie Vabariigi juubeliaastaille on küllalt põhjust, sest üldlaulupeod omavad väga suure tähtsuse meie iseseisvuse võitluses.

Veel liitub siia kolmas rahvuslik püha, nimelt 24. juuni, Jaanipäev.

Jaanipäev omab meie rahva mütoloogias suure tähtsuse. See on päev, mil põhjamaa öö on kõige lühem ja päev kõige pikem. Sel päeval on eestlased pühitsenud valguse võitu pimeduse üle, tähistades seda rõõmsa pidutsemisega, mille puhul erilist tähtsust omab suure tule süütamine.

Käesoleval aastal, meie vabariigi juubeliaastal, on meil põhjust seda pidustust sooritada eriti suurejooneliselt ja mõjuvalt.

Koorid laululaval IX. üldlaulupeol.

Kuidas nüüd toimuvad suvised pidustused?

Kuigi laulupeo juhust näete tähistatuna juba 22. juunit, on see siiski vaid pidustuste sissejuhataja päev ning algab lauljate ja mängijate pääprooviga, mis toimub nii ennelõunat kui kui pärastlõunat.

Esimeseks pidustuseks saab sama päeva õhtul kell 21.30 Kaarli kirikus toimuv

A. Kapi oratooriumi Hiobi ettekanne.

Prof. A. Kapp, sündinud 28. veebruaril 1878. a. Suure-Jaanis Viljandimaal, on meie silmapaistvamaid ja andekamaid helliloojaid. Prof. A. Kapp põlvneb väga musikaalsest perekonnast, olles tuntud arkamisaja tegelase ja Suure-Jaani kõstri Joosep Kapi poegi.

Olgu märgitud, et käesoleval aastal 28. veebruaril sai maestro 60-aastaseks, mispuhul meie muusikaasutised üksmeelselt kuulutasid käesoleva muusikaaasta prof. A. Kapi aastaks. Mõõdunud hooaja vältel on üle Eesti kõikjal peetud kontserte ja aktusi prof. Kapi auks ning seetõttu ongi väga loomulik, et ka suvised pidustused oma muusikalises osas algavad prof. A. Kapi suurteosega.

Oratoorium „Hiob“, mis tuleb ettekandele Kaarli kirikus 22. juunil kell 21.30, s.o. kell 1/10, kantakse ette meie parima sega-

koori Estonia Muusika Osakonna segakoori ja „Estonia“ sümfooniaorkestri kaastegevusel. Juhatab „Estonia“ dirigent ja üldlaulupeo üldjuht Verner Nerep, kuna solistidena esinevad tuntud „Estonia“ ooperilauljad.

*

Kui käsitleda suviseid pidustusi kronoloogilises järjestuses, siis peaksime peatuma ka „Estonia“ teatris sama päeva, s.o. 22. juuni õhtul kell 21.30 ettekandele tuleva H. Raudsepa näidendi „Vedelvorst“ juures.

„Vedelvorst“ on olnud meie lavade menukamaid teoseid ja kuulub kahtlemata meie algupärase lavakirjanduse klassika hulka.

Tuleb märkida, et „Estonia“ teatri ettekandes see teos on leidnud menuka vastuvõtu, kuna siin esile kergib meisterlikkus meie olude käsitlemisel ja tihe ansambli-mäng.

*

Nii lõpetanud 22. juuni õhtu lõbusa teatrietendusega, siirdugem tähtsaima peopäeva, 23. juuni, Võidupüha vaatlusele.

See päev algab õige vara, nimelt juba hommikul kell 7. Siis toimub traditsiooniline hommikune äratusmäng.

See hommikune äratusmäng on ühine nii Võidupühale kui laulupidudele.

Üle maa kõikjal, kus asub orkestreid, alustavad need suurt pidustust koraalimän-

guga väljakutel. Ka Tallinnas toimub see mäng väljakutel nende kohtade läheduses, kus asuvad korteris orkestrid. Koraalile järgneb isamaaline laul ja siis marss.

Võidupüha traditsiooni kohaselt aga enne seda veel puhutakse muistset sõjasarvelugu kõigil muistsetel maalinnadel, tähistades sellega muistsete sõjasangarite mälestust.

Hommikune äratusmäng toimub ka raadios, sääl küll tund aega hiljem, nimelt kell 8, kusjuures leiab aset ka päevakohane kõne.

Pääle hommikuse äratusmängu lõppemist ruttavad orkestrid kohe Vabadusväljakule, kus toimub erakordselt suurejooneline Kaitseleidu, meie kodukaitse üksuste paraad.

Seks puhuks tuuakse Tallinna kuni 18.000 kaitselehtlast, naiskodukaitse liiget, noor-kotkast ja kodutütart.

Paraad toimub härra Riigipresidenti, Sõjavägede ülemjuhataja ja teiste kõrgete külaliste ees.

Paraad pakub erilist huvi oma suurusega, kuid eeskätt ka sellega, et sääl ei esine mitte meie regulaarväeosad, vaid vabatahtlik Kaitseleht, kes käib koos õppustel vabal ajal päev päeva kõrval.

Kaitseleidu paraadi lõppemise järele algab ettevalmistus juubelpidustuse kesksamale osale, üldlaulupeole.

Enne kui asuda XI üldlaulupeo üksikasjade juure, peatugem natukene meie üldlaulupidude juures üldiselt.

Üldlaulupeod

on meie suurimad ja ühtlasi vanemad rahvuslikud pidustused. Esimene üldlaulupidu peeti juba 69 aasta eest, nii et tuleval suvel võiksime pidada meie üldlaulupidude 70 aastast juubelit. See traditsioon, mis alguse sai 1869. aastal, on paisunud aastakümnete jooksul sedavõrd suureks, et liialdamatult võime ütelda: korraldame maailma suurimaid laulupidusid.

Üldlaulupidude tähtsus meie omakultuuri, iseseisvusidee ja rahvusluse õhutamajana on väga suur. Meil korratatakse sageli lauset: „Eestlased on ennast vabaks laulnud“, milles leidub väga palju tõde.

Meie vanemad tegelased, kes veel osa võtsid esimestest üldlaulupidudest, võivad jutustada, millise rahvusliku vaimustuse ja julgustunde need andsid. Tuldi samuti üle maa kokku üldlaulupeole nagu nüüdki, tuldi eesti oma asjaks, eesti oma kultuuriks, mis sellal oli midagi muud kui tänapäeval. Elasime ju siis võõra võimu ja võõra vaimu all.

Need laulupeod, millistel esines tegelasi 1000—10.000, olid võimsaiks tõrvikuiks, suuriks äratushüüdudeks, mis kõmasid üle maa

ja manitsesid eestlasi üksmeelele, julgusele, vaimustasid rahvusaatelisust, kasvatasid lootust.

Meie vanemad tegelased võivad jutustada paljugi sellest, millise vaimustusega, millise jõutundega mindi koju laulupidudelt, kuidas kõikjal üle maa kojutulejaid võeti vastu säravate nägudega, kuidas neelati iga sõna nende huulilt, et jutustuseski kaasa elada seda eestluse suuredemonstratsiooni.

Meie üldlaulupidude õiget väärtust, nende suurt teenekust iseseisvuse ja omariikluse ettevalmistamisel oskab vahest õieti hinnata alles meie ajalugu, oskame meiega täies ulatuses näha alles ajaloo selgitavas ja valgustavas perspektiivis.

Varemad üldlaulupidu kuni VIII-dani 1923. a. toimusid üksikute ärksamate ja jõukamate seltside korraldusel, nagu „Vane muine“, „Estonia“, „Lootus“. VIII-mast üldlaulupeost alates korraldab neid Lauljate Liit.

XI üldlaulupeo muusikaline ettevalmistus.

Eeltöid alustati kohe pääle X üldlaulupidu, s. o. 1934. a. Korraldati kolm võistlust, et saada uusi laule järgmise üldlaulupeo kavva.

Võitlused andsid kava jaoks kaks laulu — E. Aava „Hommik“ segakooridele ja E. Võrgu „Meeste laul“ meeskooridele.

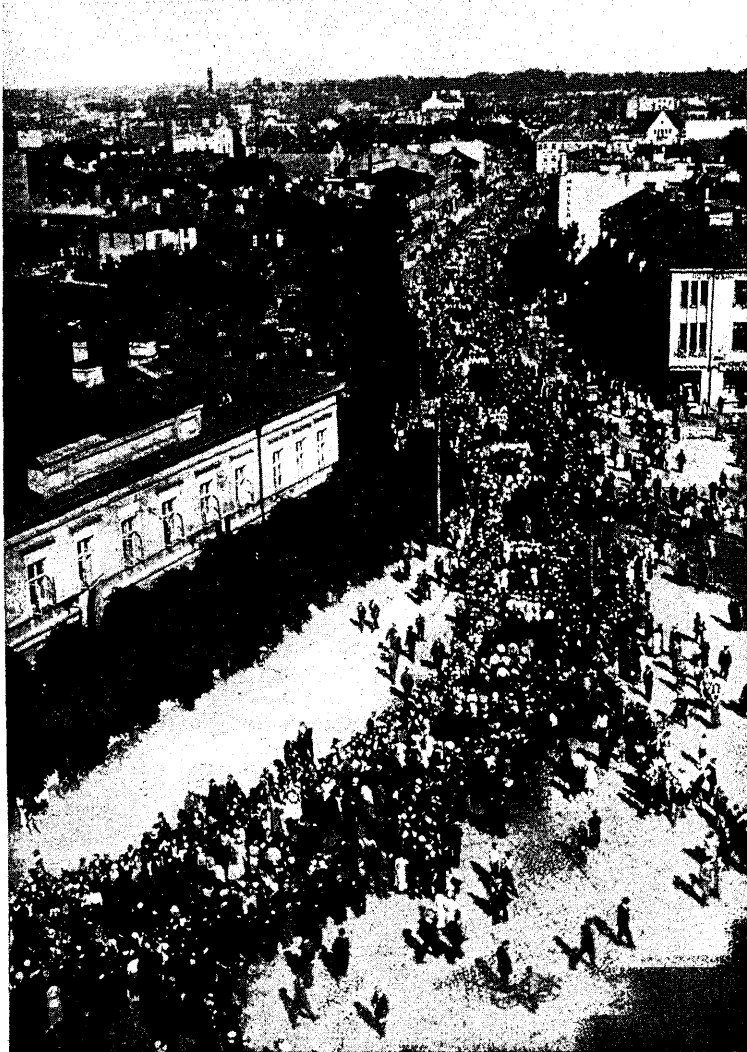
Asuti varsti ka uue laulupeo kava koostamisele. See on kogu korralduse juures üks aeganõudvamaid ja raskemaid toiminguid. Silmas tuleb pidada mitut põhimõtet: laulupeo laulud peavad olema kõlavad välisettekandes, peavad olema kooridele jõukohased, muusikaliselt väärtuslikud, andma ülevaate meie heliloomingust ja lõpuks peavad teataval määral esindama ka meie heliloojaid.

Kava koostatud, asuti kohe selle trükkimisele ning noot tuli välja 1936. a. Nüüd algas ka kooride registreerimine. Viidi läbi kindel põhimõte: laulupeole pääsevad üksnes need koorid, kes on Lauljate Liidu liikmed. Liidu liikmeksolek kohustab pidevat tööd, kohustab kogu meie muusikalikkumisega kontaktis olemist, allumist keskorganisationsiooni nõuetele ja korraldustele.

See organiseerimine oli pingutav, kuid teostus lauljaskonna suurima poolehoidu ja kaasabi varal. Nii võime ütelda, et XI üldlaulupeost võtavad osa eranditult ainult Lauljate Liidu liikmeks olevad koorid.

Registreerimise lõppajaks, 1. jaanuariks 1937. a. oli üles antud 661 koori 20.638 lauljaga-mängijaga, neist segakoore 481 — 16.187 lauljaga, meeskoore 53 — 1821 lauljaga, naiskoore 36 — 919 lauljaga ja orkestreid 91 — 1711 mängijaga.

Algas otsene muusikaline eeltöö.

*Kümnenda
üldlaulupeo
rongikäik.*

1937. a. jaanuaris algas raadiokursus, mis kestis kevadeni. Igal pühapäeval peeti raadios loenguid ühes demonstratsioonidega kavast olevate teoste kohta. Selles raadio kaasabis kontsertide korraldamisel kuulub meile vist patendiõigus, ning alles hiljem on ka teised rahvad hakanud seda moodust kasutama.

Raadiokursuste lõppedes toodi kõik koorijuhid Tallinna kokku instrueerimiskursusele, mis kestis juuni algul 1937. a. kolm päeva, ning kus veel kord läbi võeti terve kava ühes kooride demonstratsioonidega ja vastavate loengutega.

Samaks ajaks ilmus trükist üldjuhtide koostatud brošüür „XI üldlaulupeo laulude analüüse“. Sellest vihust, kus kõik laulupeo laulud on läbi analüüsitud, selgitusi õppimise ja ettekande kohta antud, on olnud palju kasu.

„Nüüd aga järgnes ettevalmistuse kõige olulisem osa — eelproovid.

Kogu maa lauljaskond jaotati umbes 50 ringkonnaks. Iga ringkonna koorid pidid saama vähemalt kaks eelproovi, mida juhatasid üldjuhid ja instruktorigid.

Eelproovid, toimudes suuremates keskustes, toovad kokku keskmiselt 400—5000 laul-

jat ning nendega sooritatakse põhjalik õppimistöö 5—6 tunni vältel.

Eelproovidel teostatakse ühtlasi ka kontrolli kooride oskuse kohta.

XI üldlaupeo puhul on väljutud kategoorilisest nõudest, laupeeole pääsevad vaid hästi ettevalmistunud koorid. Kõik, kes laule ei olnud ära õppinud või eelproovidelt puudusid, kustutati tegelaste nimestikust. Nii tuli kustutamisele ligemale 2500 lauljat, mis näib küll palju abinõuna, kuid mis tagab selle, et laupeeo muusikaline külg õnnestub kõigiti hästi.

Kui ka võidakse vaielda selle üle, kellele kuulub au olla suurimate kooridega üldlaupeo korraldajaks, kas sakslastele, inglastele või eestlastele (osavõtjate arv ei ole mitte nimetamisväärselt erinev), siis ühes võime olla kindlad: nii põhjalikku muusikalist ettevalmistust ei sooritata kusagil kui meil.

Kogu see ettevalmistus saab viimase lihvi laupeeole eelpäeval, 22. juunil, mil peagu päev läbi korraldatakse pääproove kõigile kooridele. Varemil laulupidudel on pääproove korraldatud ka laupeeole esimesel hommikul, kuid sel korral on sest loobutud, et lauljaid hoida värskeina laupeeo rongikäiguks.

Nii olemegi jõudnud laupeeo rongikäigu juure.

See toimub 23. juunil kell 14.00 Vabadusväljakult. Vabadusväljakul, mis juba hommikuseks paraadiks on säetud suurejoonelise lipuehtesse, kogunevad koorid alates kell 13.30. Rongikäigu juhatajateks on lahkesti appi tulnud sõjakooli kasvandikud, aspirandid ja kadetid ühes ohvitseridega. Üldjuhiks on sõjakooli aspirantide klassi ülem härra major Marguste.

Rongikäiguks koonduvad koorid oma õukorterite, koolimajade juure, kus sõjakooli kasvandikud nad toovad Vabadusväljakule ja kohe paigutavad vastavatesse kohtadesse.

Täpselt kell 14.00 hakkab rongikäik liikuma, defileerides härra Riigipresidendile ja teistele kõrgetele külalistele Kaarli puistee otsal asuva tribüüni ees.

Rongikäigu ettevalmistus on kestnud pikemat aega. Tahetakse nimelt sel puhul erilist rõhku panna rongikäigu huvitavusele ja värvirohkusele. Juba aasta eest alustati elavat propagandat, et naislauljad ja võimalikult ka meeslauljad oleksid rahvarõivas. Moodustati eriline komitee, kes asus asja korraldama. Anti välja suurepärane teos „Eesti rahvarõivad“, mida riigi toetuse tõttu võidi müüa tegelaskonnale erilise hinnaalandusega. Korraldati üle maa rahvarõiva õmblemise kursusi ja loenguid, muuseas igal

laupeeole eelproovil esines kohtadel lühikese kõnega ka rahvarõiva instruktor.

Teiseks aktsiooniks rongikäigu alal oli lippude soetamine. Lauljate Liit tellis riigi toetusel välja arvukalt lipuriiet, mida kooridele müüdi erilise hinnaalandusega. Selle aktsiooni tagajärjel rikastub rongikäik umbes 150 uue lipuga.

Rongikäigu üksikasjade koostamine on praegu alles teoksil ning loodetavasti see annab veel mõnegi uuduse ja üllatuse, millest praegu varajane oleks rääkida.

Veel lastakse laupeeole puhul müügile erilised laupeeole mälestuslipukesed, nimelt paberist valmistatud lipukesed eesti rahvusvärvidega, millel asub vastav mälestustekst. Propageeritakse nende lipukeste ostmist, hinnaks tuleb vaid 5 senti, et kõik lauljad ja ka publik varustuks nendega ning nende abil toimuks rongikäigu mõõdumisel lehvitamine, mis pakuks suurepärase ja värviküllast pilti.

Rongikäik siirdub mööda Pärnu maanteed, mööda trammiroopaid Narva maanteele, säält Russalka mälestussamba juurest Piritale teele ja siis Lauulväljale.

Loomulikult võtavad rongikäigust osa ka orkestrid.

Nüüd oleme jõudnud laupeeole esimese päeva juure.

See algab kõigepäält koraali „Oh võtkem Jumalat suust, südamest nüüd kiita“ ühislauluga.

Siis järgneb avasõna Lauljate Liidu esindajalt ning selle järele Riigipresidendi ja laupeeole patrooni avakõne, mille järele lauldakse hümnid.

Päälle laupeeole lõppu algab „Estonia“ teatris

ooperi „Vikerlased“ ettekanne.

E. Aava „Vikerlased“ on meie esimene ooper ja on leidnud suure tähelepanu nii kodu- kui välismaal. Ooper käsitleb eestlaste kuulsusrikast sõjaretke Rootsi, Sigtuna linna alla, mis võidetakse, hävitatakse ja kust tullakse tagasi rikkalikku saagiga.

Ooperi muusikaline külg on eestipärane. Noorema põlve helilooja E. Aav, prof. A. Kapi õpilasi, on eriti andunud eesti rahvusliku muusika harrastamisele, on tutvunud põhjalikult meie muistse rahvamuusikaga ja ehitanud oma ooperi selle laadile.

Päälle ooperietendust järgneb suurejoonelise

vaabõhuetendus Lauulväljal.

Esiettekandele tuleb meie tuntuma luuletaja ja kirjaniku Henrik Visnapuu näidend „Maa vabaduse eest“, mis kujutab episoodi meie muistsest vabadusvõitlusest, nimelt

Vasakul — hiiukandle mängija Mart Kaaren 68 a., L.-Nigulast; keskel ülal — setu rahvalaulikud; keskel all — Gust. Lindström 78. a., Kuusalust; paremal — Kihnu rahvalaulikud Reet Sutt 60 a., ja Liis Alas 87 a.

Tartu linnuse taasvallutamisest eestlaste poolt suure julguse ja kangelaslikkuse abil.

Lavastus toimub Tallinna teatrite ühisettevõtte ja Draamateatri korraldusena, kusjuures näitejuhks on Töölisteatri näitejuht Andres Särev. Kaastegelasi on ligemalt 1000 ning püütakse esile manada võimalikult huviküllast ja loomutruud pilti meie muistsest minevikust.

Vabaõhuetendus lõpeb traditsioonilise võidutule süütamisega, mis seega liidab Vabaõhuetenduse Võidupühaga. Sel puhul korraldatakse suurejooneline ilutulestik.

Laulupeo teine päev

algab lauljaskonnale viimase pääprooviga.

Siis järgneb kell 12 päeval sümfoonia-kontsert eesti helitööst „Estonia“ kontsertsaalis. Ettekandele tuleb rida meie paremaid sümfoonilisi helitöid, nende hulgas mõned ka esmakordsel ettekandel. Kontserti juhatab Olaf Roots, meie nooremapälv andekamaid dirigente.

Samal ajal toimub staadionil ka

võimlemis- ja rahvatantsude pidustus,

mille korraldavad Eesti Võimlejate Liit ja Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse osakonnad. Esinevad Eesti muster ja eliit võimlemisrühmad ja külalistena Soome esindusrühmad, rahvatantsudega ÜENU rühmad.

Siis algab laulupeo kolmas kontsert, seekord ilma rongikäiguta kell 16.00. Kontserdi avavad puhkpilliorkestrid prof. Kulli juhatusel.

Huvitav võiks olla ära märkida, et selle kontserdi teise osa, nimelt üldsegakooride esinemise kannab üle ka Ameerika Ühendriikide ringhääling.

Õhtul kell 20.30 toimub algupärase ooperi „Tatra tüdruk“ ettekanne „Estonias“. Selle tekst on Juuli Rõõmusaarelt ja muusika Priit Ardnalt. Operett on meie algupärasest loomingust õnnestunumaid.

Teise laulupeo päeva hilisõhtu on igaks juhuks reserveeritud veel vabaõhuetenduse kordamiseks.

Laulupeo kolmas päev, 25. juuni, jätab tegelaskonnale ennelõuna täiesti vabaks, et inimesed saaksid sisseoste sooritada, linnaga tutvuda, puhata jne.

Laulupeo kontsert algab jällegi kell 16.00 ja kujuneb sel korral arvatavasti kõige rahvusvahelisemaks laulupeoks, mis kunagi on peetud. Kõigepäält esinevad eesti eliitkoorid, Tallinna erisegakoorid õige valitud kavaga, sellele järgnevad välismaa kooride ettekanded.

Õhtul kordub operett „Tatra tüdruk“.

Pidustuste lähemad üksikasjad leiduvad laulupeo juhis; lisaks on lastud välja ka võõrkeelne juht saksa, soome ja rootsi keeltes.

Muusikamuuseum meie muusikaliste väärtuste keskhoiuks

Vasakult paremale —
Oto Hiob 72 a., Urvas-
test ja Karl Joakit
74 a., Antslast mängi-
vad koos.

Aegade voolus oleme võrsunud iseseisvaks, laulvaks rahvaks. Käesoleval üheteistkümnendal üldlaulupeol võime julgemini ja kindlamini kui kunagi varem laulda enda vabadusele ja võitlusrikkale minevikule. Peotujus nii tõusevad taevani meie ülimad tunded.

Kuid pärast peomeeleolu haihtumist me peagi küsime, millel põhjeneb kogu see meie rahva ürgjõuline laul ja millistest ammutamatustest allikatest toidame end sel alal?

Vastuseid võiks siin olla ehk mitmesuguseid, kuid ühe ja kindlama, vääratamatuma tahab anda muusikamuuseum, milline sisaldab materjale kogu meie muusikakultuuri alalt, tahtes meid ühtlasi juhtida sellele meie muusika ürglättele — meie minevikule, endisaja rahvamuusikale — millest oleme end senini toinud ja millised allikad on ammutamatud.

Meie muusikamuuseum esineb noore asutisena, avatuna 1. märtsist 1934. a. ja asetsedes Tallinnas, E. V. Tallinna Konservatooriumi hoones, Müürivahe tn. 12.

Muuseumi asutamisele mõeldi esmakordselt 1931. aastal, kuid materjalide kogumine algas tegelikult juba 1920. aastal, s. o. kohe pärast helilooja Peeter Süda surma ja nimelt viimase mälestiste koondamisega. Enne muuseumi tegelikkum avamist esinesid kogud eelmise, juubelilaulupeo näitusel 1933. aastal.

Muuseum sisaldab väljapanekute osas üle 400 numbri esemete ja arhivaalide alalt, samuti rohkel arvul esemeid, arhivaale ning mitmesuguseid mälestismaterjale ladus

ja muusikaarhiivis. Sisult jagunevad muuseumi väljapanekud viide ossa, nimelt — rahvapillid, linnapillid, rahvalaulikute ja pillimeeste mälestiskogud, helikunstnike mälestuskogud ning laulupidude ja kooride materjalid. Arhiivosas leidub üksi Peeter Süda raamatu- ja nootidekogus ligikaudu 1000 numbrit, laulikute, pillimeeste ja helikunstnike mälestiskogudes materjale 105 isiku kohta 187 mapis jne. Heliplaate rahvamuusikast on 78, kokku 461 üksikpalaga ja 9 tunni 45 minuti väljamängu kestusega. Vanim plaati laulja oli Aida Liis Kihnst, 87 aastat vana.

Muuseumi külastajaid oli avamisest kuni käesoleva ajani 2700 isikut, kelle hulgas rohke arv pärit välisriikidest.

Liikmete arv tõuseb 52-ni, kelle hulgas eluaegseid 15. Liikmete hulka kuulub rohke arv tunnustatuid helikunstnikke.

Muuseumi elava osana mainime paljusid laulikuid ja pillimehi, kelle osavõtul ja esinemisel korraldati ülemaailses ulatuses 1932—1936. aastani 9 pikemat ringreisu, 297 saalis, 570 ettekandega 97.945 kuulajale. Ettekanded ja ringreisud toimusid Muuseumi Ühingu ettevõttel ja riisikol, välis- toetuseta ja õnnestusid nii sisult kui aineliselt. Ringreisude tulu võimaldaski kriis aastatel asutada, korraldada ja avada muuseumi ja seda kogu esimese aasta jooksul enda kulul ülal pidada. Kõige vanim esi- neja ringreisudel oli laulik Mari Kilu, 82 a. vana, ja kõige vanem kuulaja Sangaste Res- tus 102 aastat vana.

Ülal vasakul — rahvalaulik Marie Scpp 74 a., K.-Jaanist, paremal — rahvalaulik Hendrik Tamm 60 a., Jöeläht-
mest; all vasakul — Karl Leesment 80 a., Tarvastust; paremal — rahvalaulja Liina Kaskman 64 a., Haljalast.

Helikunstnike matusepaikade eest on senini hoolitsetud võimaluste piires ja eriti sääli, kus omaksed puudusid.

Tegevuskavas seisab rohke arv lahendamataid küsimusi, nagu plaadistamise töö lõpuleviimine rahvamuusikast, kogude täiendamine nii esemete, arhivaalide kui mälestismaterjalide osas. Elulooliste andmete ja mälestismaterjalide kogumine rahvalaulikute, pillimeeste, helikunstnike ja muusikategelaste kui ka kooride, laulupidude ja -päevade kohta. Need on alad, kus iga asjaosalise isiklik kaasabi väga tarvilik ning palutud. Igast säärasest materjalist palutakse muuseumile teatada ja seletusi, näpunäiteid nõutada. Igal mälestisel on oma ajalooline või isikupärane tähtsus, millest ei tohi vaikesid mööda minna. Kuusalu mängukooriga on möödunud aastal ilus algatus juba tehtud. Järgneb Torma jne.

Põlvenemistabelite ja elulugude koostamisele vanimate helikunstnike kohta asub muuseum aineliste võimaluste avardudes. Algus on tehtud surnud helilooja Peeter Süda'ga, kelle kogud muuseumis kõige vanemad ja täiuslikumad.

Kogude korraldamine kataloogimise ja pildistamise alal on lähimate päeva-

de ülesandeks ja teostatakse edasilükkamatult.

Toetuste hankimine nii muuseumi ülalpidamiseks, korraldamiseks kui edasiarendamiseks on paratamatu ja hädavajaline, sest muuseumi töö on päästmise töö ja sellega ei saa viivitada kahju kandmata. Muuseumil on väljavaateid liig väheste toetussummade suurendamiseks, kuid iga aine- line kaasabi ja toetus on teretulnud igal ajal. Senised toetajad on — Kultuurkapital, Tallinna linna ja äri- ning rahaasutised.

Uute ruumide soetamine seisab püsivalt väevakorras ja selle lahendamist on loota vaid E. V. Tallinna Konservatooriumi hoone juureehitamisel.

Lõppeks — muusika on kunstidest kõige elulähedasem, sest ta saadab meid hällist hauani. Seepärast abistage muusikaliste väärtuste kogumist ja alalhoidmist. Toetage, külastage Muusikamuuseumi!

Muusikamuuseum on iga eestlase, kogu meie laulva rahva väärrikam ja püsivam mälestusmärk, seepärast laulgem julgesti ja kindlasti, kuni kestab meie elu!

A. Pulst.

Kunst ja hinnang on vastastikku vaenlased

Suhted kunstiloomingu vallas — kirjani-
kud, heliloojad ja kujutavad kunstnikud
ühelt poolt ning avalik arvustus teiselt
poolt — pole kunagi eriti silma paistnud
omavahelise vastastikuse armastusega, isegi
lihtsa sõprusega mitte.

Arvustajaid isegi pisut kardetakse, teine-
kord kuulatakse nende otsuseid ning võe-
takse arvesse, kuid armastatakse neid üldi-
selt vähe. Sagedamini neid vihatakse selle
kirglikkusega ja temperamentusega, mis
ammustest aegadest on omane kõikide rah-
vaste juures igat järku ja liiki olümplastele.
Laiema publiku ja eriti muusadele järgne-
jate alati erutatud kujutluses on liialdatud
pilt ajalehe arvustaja mingist piiramatust ja
absoluutsest võimust, mis tegelikkuses kau-
geltki ei vasta tõelisele seisukorrale.

Olgu märgitud, et Lääne-Euroopas, kus
kunstielu kõiges tema mitmekesisuses on
haruldaselt organiseeritud, evib ajalehe ar-
vustus tööpoolest nagu mingi reaalse või-
mu — isegi ühe mõduandvama osa ajakir-
janduses. Ühine rinne võib erilise vaevata
ükskõik millise kunstilise sündmuse kas läbi
kukutada või sellele edu luua. Näiteid võib
tuua lugematul arvul, kuid piirdume vaid
ühe, eriti iseloomustava episoodiga, mis juh-
tus aastate eest ühe Vene riikliku teatri kü-
laskäigu puhul Berliini. Ajakirjandus võttis
külalisli vastu ülimal määral häatahtlikult,
alates kommunistidest kuni ultra-parempool-
seteni. Kõik laulsid neile kiiduhümne. Sama
teatri teise etenduse puhul, kus esineti
kaunis keskpärase lavastusega, tegid ajale-
hed selle etenduse üksmeelselt maha ning
alghes lõhkemiseni täidetud teater juba tei-
sel päeval haigutas süngest tühjusest. Pub-
liku huvi oli kadunud ühe hoobiga. — Ar-
vustus tegi selle etenduse maatasa.

Lavastaja, tundes katastroofi lõhna, kat-
setas mõnepäevase eeltöö järele uue esieten-
dusega. Uus lavastus sai erakorralise menu
osaliseks. Ajakirjandus tõstis selle etenduse
taevani. „Berliner Tageblatt“i esimene ar-
vustaja Alfred Kerr päälkirjastas oma kiidu-
laulust följetonit: „Suur kunst“... Sellest oli
küllalt, et publik nagu mingi nägemata diri-
gendi kepikese viipel murruna teatrisse rüh-
kis ning pärast täitis saali ühtejärke mõne-
kümne öhtu jooksul.

Samuti on arvustuse mõju kaunis tuntav
kontsertide korral, kuigi siin arvustusel loo-
dud edu utiliseerimine on märksa piiratum.
Kui kordaläinud teatrietenduse edu põhjus-
tab terve seerija täiskassasid, siis kontser-

tant harva omab võimaluse korrata oma
programmi ning kasutada saadud kiitvat ar-
vustust.

Millega seletada säärast arvustajate suurt
mõju kunstielu avaldistele, eriti laiema pub-
liku hulgas? — Siin ei tule vist mitte igakord
arvesse võtta arvustaja suurt annet, kriitilist
meelt ja asjatundlikku hinnanguvõimet, vaid
hoopis arvustuse kui säärase käsitlust ning
väljendusoskust.

Alfred Kerr arvustajana oli sageli eba-
ühtlane, kuid hiilgav ning järjest paradok-
saalne, järsk, alati pikantne ja väga oma-
pärane följetonist. Ta oli teatriarvustusele
toonandjaks täies ulatuses ning etenduse
edu või läbikukkumise määrajaks. Mida
Kerr teatriarvustuses, seda samal ajal muu-
sikaarvustuses tähendas Adolf Weissmann,
kes omas määratu mõju nii erikontsertide,
kui ka ametliku ooperi elule. Kontsertandid
oma programmi koostamisel, samuti ooperi
intendandid repertuaari kokkusaadmisel ar-
vestasid Weissmann'iga, kelle otsusest ole-
nes suures määral iga kontserdi või ooperi
saatus.

On ka teada, et Weissmann'i tähtsus muu-
sikaarvustuses ei seisnud mitte tema muusi-
kalises eruditsioonis. Oli ju samal ajal tei-
sigi nimekaid asjatundjaid erodiite, nagu
Oskar Bie, Marschalk, Pirnsheim j. t. Weiss-
mann'i mõju seisib vaid selles, et ta eeskätt
oli hiilgav kirjanik-impressionist ning silma-
paistev följetonist. Ta oli muusikas rohkem
filosoof kui õpetlane. Seega on seletatav ka
asjaolu, et tema elavalt, tihtigi kaunis terav-
mõtteliselt kirjutatud retsensioonidel publiku
juures oli edu ja mõju suurem kui kolleegide
igav-akadeemilistel arutlustel. Samuti on
tema raamatutel „Muusika pärast sõda“,
„Primadonna“, „Virtuoos“ j. m. olnud suur
levik, mitte ainult spetsialistide-muusika-
meeste juures, vaid üldse lugeva publiku
laiades ringides. Weissmann kui isik liikus
palju, külastades püsivalt kõiki muusikalisi
sündmusi ja pidustusi, olles ühtlasi isiklikus
kokkupuutes paljude kaasaegete silmapaist-
vate heliloojatega. Tema kirjutisi võeti ar-
vesse kõigis Euroopa muusikalistes keskus-
tes. Seepärast pole ka imestuda, et tema ar-
vustustele sai osaks määrav tähendus.

Lühidalt, võitlus arvustuse ja kunstilo-
omingu ning kunstnike vahel on alati olnud
pinev ja kestab edasi ka tänapäeval. Sageli
on kutsunud arvustus esile vägagi tormiseid
ja temperamentseid kokkupõrkeid, pole puu-
dunud isegi aastaid kestvad kohtuprotsessid

E. V. Tallinna Konservatooriumi lõpetajad XIV-dast lennust 1938. a. kevadel (pildil puudub 6 isikut); esireas konservatooriumi õpetajaid, keskel direktor prof. J. Aavik.

kuulsate kunstnike, ajalehetoimetuste ja arvustajate vahel. Näiteid võiks tuua siingi külluses, kuid see viiks liiga pikale.

Selles kirglikus kahevõitluses arvustajate ja kunstiloomingu esindajate vahel leidub muidugi palju mittetõsist. Kuid on midagi, mis teeb selle tüli teinekord väga tähtsaks ja igal juhul oma tähenduselt kaugelt väljulatavamaks riivatud ja solvatud enesearmastuse raamidest kokkupõrgete puhul. Iga säärane tüli kahtlemata riivab ka oma olemuselt tervet ajalehe arvustuse instituuti. Muidugi on defekte ka selles instituudis ja mitte väikesi. Tänapäeva intensiivne kunstielu areng ilma alatiselt saatva ajalehearvustuseeta pole üldse mõeldav. Kirjandus, maalikunst, muusikaline kompositsioon kuuluvad kunstiteoste liiki, mis jäävad aastasadeks muutumatult püsima, — siin ajalehe kiire sõnavõtu otstarbekohasuse vastu võib ehk veel vaielda. Dünaamiliste kunstide alal, nagu näitekunst, laul, muusikaline ettekanne, tants, on vaid ajalehe hinnang mõeldav,

sest siin arvustaja tegeleb ainuliste, kordamatute võtetega. Siin pole tähtis ükski see, kuidas keegi kunstnik üldiselt mängib mingit teost, vaid just see, kuidas ta mängis antud õhtul, sest mis kord on kõlanud, ei kordu sääraselt enam iialgi.

Midagi pole maailmas täiuslikku — eriti kunsti alal. Ebatäiuslik on kaasaegne parlamentarismi instituut, ebatäiuslik kaasaegne demokraatia idee, ebatäiuslik on samuti ka kaasaegne ajalehe kriitika instituut kõige tema ettekujutatava kui ka reaalse võimuga. Kuid mingisugune seesmine tõde peitub temas ja mingisugune tarvidus püsib tema järele. Ikkagi on vajalised radikaalsed reformid, kuid vaevalt neid teostatakse vaenulise vahekorra, kaebuste, ähvarduste ning isegi kohtuprotsesside teel.

Kõik see peitub palju sügavamal ja on tõsisem, kui seda endale ette kujutavad need arvustatavad, kes on „alavääristatud ning solvatud“.

Ed. Kõomägi.

Episood professor Artur Kapi memuaaridest

Juba varajases lapseas meie vanameister Artur Kapp huvitus muusikast. Tema memuaaridest loeme, et ta umbes 5-aastaselt püüdis klaveril järele aimata rahvalaule ja tegi katseid ka ise midagi luua. Kapi isa, Suure-Jaani kõster, oli oma hariduse saanud Riia seminaris, kus tol ajal oli direktoriks Zimse, kes õpilastes huvi äratas just muusika vastu.

Artur Kapi lapsepõlv möödus muusika sees, kuna tema isakodu oli muusikaharrastuse keskuseks. Sääli korraldati koori- ja puhkpilliorkestri harjutusi, millistel alati viibis ka erksahingeline laps, kuulates huviga päält.

A. Kapp jutustab oma mälestustes:

„Märgates minu huvi muusika vastu, hakkas isa mulle klaveritunde andma, kui ma olin umbes 7-aastane. Noote mulle ei õpetatud, isa andis harjutada, mis oli kodus. Ta hoolitses väga minu muusikalise arengu eest. Kuigi minu klaveritunnid isa juures ei olnud regulaarsed, jõudsin ma hästi edasi ja juba 9—10-aastaselt võisin temale jumalateenistusel orelimängus abiks olla. Kord seletas ta mulle, et kui ta jutluse ajal „aamen“ ütleb, pean ma hakkama koraali mängima. Ma istusin orelil ees ja ootasin, kuulsin „aamen“ — ning hakkasin mängima. Sääli juures istus ka üks vana kooliõpetaja, ta hoiatas mind, et ma vara algasin, kuid siiski mängisin rahulikult koraali lõpuni. Selgus, et jutluse keskel oli väike palve, mis lõppes „aameniga“. Pääle jutlust isa kiitis mind, et koraali lõpuni mängisin.“

*

A. Kapi isa soov oli, et poeg saaks konservatooriumi hariduse, kuigi vastu seisid mõned lähemad sugulased ja kohalik pastor, väites et siinna õppima võetakse vaid rikkaid. Kui aga Kapi ema vend, jõukas ärimees Peterburgis isa palve pääle lubas põisi võtta oma juure prii ülespidamisega, oli asi otsustatud. Kapp kirjutab: „Konservatooriumi astumiseks õppisin ära ühe koraali-eelmängu ja Bach'i viiehäälse fantaasia c-möll. Juhtus nii, et selle c-möll fantaasiaga ma ka lõpetasin konservatooriumi oreliklassi. See pala oli antud konkursiks, s. o. iseseisvaks äraõppimiseks ja registreerimiseks. Pärast lõpuksamist kõju sõites vennad mind narrisid: „Sa põle ju põrmugi edasi jõudnud!“

*

Katsed konservatooriumi astumisel Kapp soovitas suure eduga. Orelieksamil ta män-

gis selleks valmistatud pala prof. Homiliusele ette, kes pärast soovis kuulda ka improviseerimist. Eksamiltel kaasas olev isa arvas, et poiss seda ei oska. Ometi ta mängis. Pärast lõpetamist prof. Homilius ütles isale: „Armas kolleeg, Teie ise ei teagi, mida teie poeg oskab!“ Isal tulid pisarad silmi.

*

Pääle konservatooriumi lõpetamist A. Kapp määrati Muusikakooli juhatajaks Astrahani, kuhu jäi 17. aastaks. Sääli ta käis mitmel puhul Eestis juhatamas laulupäevi, oma töid ja sümfooniaid. Maailmasõja ajal Astrahani muusikakooli ruumid rekvireeriti sõjaväe laatsaretiks. Ka mobiliseeriti osa õppejõude ja õpilasi. Seetõttu töö hakkas lonkama.

Enamluse ajal aga õpilaste arv tõusis 300-le prii õpetuse tõttu. Õpperuumiks kasutati raekoja saali.

Kapp korraldas sääli rohkesti kammermuusikat ja õpilasõhtuid. Et rohkem raha saada, ta laskis rahvast kord pääle kontserti erimaksu eest sisse ja lubas tantsumu lahti lüüa. Enamlased sattusid sellest vaimustusse.

*

Kommunismi ajal A. Kapp korraldas luteriusu kirikus rea kontserte, mis venelastele uudne. Enamlased pidasid teda seetõttu suureks revolutsionäärriks. Mõned palusid, et ta ka tantsijaid kutsuks. Kapp vastas: „Eks pärast näeme!“

*

Loeme edasi prof. Kapi elamustest enamluse päevil Venemaal:

„Enamluse ajal muusikakool läks kommunistliku hariduse komissariaadi kätte. Mind jäeti muusikakooli juhatajaks ja nimetati emissariiks. Organiseeriti „kunsti töölisti“, kuhu koondati näitlejad, muusikud, teatriteenijad, tantsijad, kabaree ja tsirkuse akrobaadid ning klounid. Selles ühingus anti mulle juhtida muusika osakond. Tööd oli palju. Mul tuli juhatada sümfooniakontserte ja anda juure seletusi publikule. Miitingutel orkestrit juhatades tuli iga telegrammi ettelugemise järele mängida „Internatsionaali“. See võttis aega! Pariisi „100-aastase kommuuna“ pühitsemise peol juhatasin „Eroicat“. Tasuks saime — orkestrandid, solistid ja mina — igauks põol naela teevorsti. See oli aga meile kallim kui raha, millel polnud peagu väärtust. Et mitte viimast paari saapaid ära kulu-

Turu tütarlaste laulukoor „Kipinä“ Soomest ringreisil Eestis.

tada, käisin ametis pastaldes, millised mulle kinkis üks endine kaupmees. Andsin tema naisele klaveritunde, honorariks oli toop piima. Elasin oma 8-aastase tütrega, kes pesi väikse pesu ja hoidis korteri korras. Meie leivaportsjon oli: tütrele $\frac{3}{4}$ naela ja minule kui muusikaarendamise juhatajale suurendatud portsjon — üks nael päevas. Enamlaste ajal — kahe ja poole aasta jooksul ma võtsin kaalust maha ligi $2\frac{1}{2}$ puuda.

*

„Kurb elu minu ümber tol raskel ajal Venemaal mõjutas mind kirjutama poeemi: „Hauad“. Tegin poeemi partituurist ja keelpillide kvintetist klaveripartii, kirjutasin prelüüde cellole, orelile ning palju soolaja koorilaule. Arvasin, et ei tule vist kaua elada ja seepärast ruttasin.

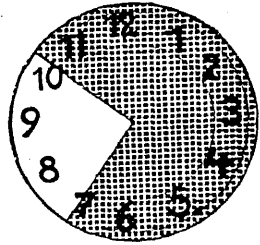
*

„Päale Eesti-Vene rahulepingut hakkasid Astrahani eestlased ennast organiseerima kodumaale opteerumiseks. Koosolekud peeti muusikakoolis. Maikuus sain meie Moskva esindaja käest telegrammi sisuga: „Teeme teile ettepaneku viibimata sõita Moskva kodumaale pöördumiseks.“ See tuli kui välg taevast. Pärast saatkonnas räägiti, et

R. Kull oli saanud „Estonia“ teatri poolt puhkust üheks aastaks välismaale sõitmiseks, seepärast mind kutsuti.

Oli kardetud teha teatavaks hariduskomissarile Astrahani minu ärasõitu. Simuleerisin, et pean minema Moskva, Astrahani muusika osakonna aruande pärast. Müüsin salaja ära oma inventari tsaarirublad. Jooksta tuli palju, et saada luba Moskva sõiduks. Ei tahtud lasta käsikirju kaasa võtta. Pidin valetama, et kannan neid Moskvas kontserdil ette. Enne ärasõitu mulle soovitati kaasa võtta soola ja soolatud kala, sest rahal polnud suuremat väärtust. Sool oli peidetud ühe naela viisi korvi pesu ja riiete vahele. „Emissarina“, kes sõidab Moskva ettekandega, mul suurt korvide läbiotsimist ei olnud, ainult kalad võeti ära, kuna arvati, et ma võiksin hakata selle kaubaga äritsema.

Jõudes Moskva, sõitsin voorimehega prof. Uussovi juure, kes omavoliliselt Astrahani loenguid pidamast oli sõitnud ära. Tema korterist ma leidsin eest patrullisõidureid. Sõitsin otsekohe meie saatkonda. Voorimehele maksin 1 naela soolaga, mille eest ta mulle oli väga tänulik. Saatkonnas kostitati mind kodumaa söökidga ja napsiga.

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

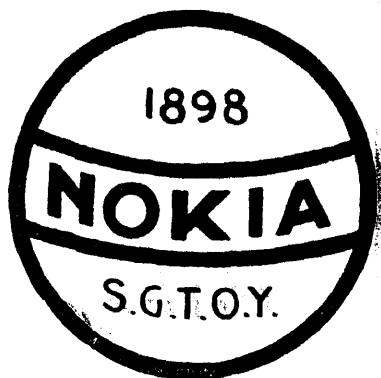
KIRJUTUSMATERJALE,
KOOLITARBEID,
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS
ILMUB KORD KUUS

Parimaid pidavamaid **NOKIA** kalosse ja botikuid

Pääle selle laos saadaval:

NOKIA tuntud jalgratta välis- ja sisekummid

NOKIA kummist säärsaapad

NOKIA kummist masinarihmad

NOKIA voolikud

NOKIA tööliste kummikindad

NOKIA perenaiste kummikindad

NOKIA happekindad

NOKIA kirurgil. kummikindad

NOKIA arstlikud kummitarbed

jne.

S. K. T. A. NOKIA' pääesindaja
O. TAMBERG Tallinn, Lal tän. 5
Postk. 337, kõnetraat 437-35, 432-85

**BONA PARIM
TAIMEVÕI**

Paari päeva pärast sõitsin kodumaale. Tallinna jõudes võtsin kärumehe, kellel aitasin proletaarlaste moodi käru lükata venna Akseli juure Toompääle.

*

„Tütre oli mu naine mõneks ajaks enese juure võtnud. Ma opteerisin teda Moskva saatkonnas. Poiste suhtes mul polnud lootust, et nad tahaksid ema juurest ära tulla. Varasügisel aga sain Narvast telegrammi, milles mulle teatati, et mu lapsed Eugen ja Elisabeth on karanteenis. Tulid eselooniga Astrahanist, olles teel 5—6 nädalat. Karanteen oli lõppenud. Sõitsin sinna, et oma lapsi Tallinna kaudu Suure-Jaani viia kosumiseks. Nad olid 10- ja 12-aastased, räbalates. Tütrel oli seljas valgest lambanahast kasukas ja pähe seotud suurraht, pojal jalas nõõridest viisud ja määrinud pükskipüksid. Lapsed hüppasid minu kaela rõõmu pärast ja tütar hüüdis:

„Kui nooreks sa oled läinud, isa!“ (Olin siis juba kosunud).

Teisel päeval lapsed lasti karanteenist välja. Otsin neile saapad, mille üle nad olid väga uhked.

*

Oma mälestustes A. Kapp räägib Anton Rubinsteinist:

„Kaks aastat enne surma Rubinstein andis klaverikontserdi oma helitöödest „Aadlike saalis“ invaliidide ja vananenud muusikute hääks. Olin tol korral Tobiasega kontserdil. Nägin ja kuulsin Rubinstein'i esimest korda. Tema helitööd minule mõju ei avaldanud, aga ta mängis geniaalselt. Vaevalise nägemise tõttu ta vahest määris, aga tegi ka seda geniaalselt. Lisaks ta mängis ühe pala, ja kui teda kümneid korra välja kutsuti, ütles ta: „Aitab!“ — See oli tema viimane kontsert.“

L. T.

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Käesoleval hooajal teistkordselt võõrustas meid Milaano „Scala“ primadonna Tatjana Menotti, astudes siin üles „Traviatas“ Violetta, „Sevilla habemeajajas“ Rosinana ja „Martas“ nimiosa täitjana. Üldiselt kõigis nendes ooperites ta oli lavaliselt sümpaatne oma loomuliku lihtsusega ja õrna graatsiaga. Need osad ka võrdlemisi hästi sobisid tema tüübile. Noorel esinejal on juba mängulisi kogemusi ning ta näib oma alal hoolega tegutsevat. Laululiselt külaline pakkus nauditavat esinemist, avaldades märgitavaid kunstioskuslikke võimeid ja sisusse tungivat tõlgitsemist, kusjuures edasiseks kujunemiseks on tee veel lahti mitmest küljest. T. Menotti näitas ka tublit vastupidavust, kuna ta suurtes ülesannetes esines rea õhtute jooksul järjest ja värskusega. Ooperite kõrval külaline andis ka iseseisva kontserdi, milles ta esines antiimsusega. Klaveril lisas hääd maitserikast saadet P. P. Läädi.

Teise väliskülalisena astus „Traviatas“ Violetta osaga ühes rumeenia lauljanna Pia Igy, kes esines ka Rumeenia rahvuspiha puhul korraldatud kontserdil. Häälelise kandvuse poolest ta kuulub kammerlauljate hulka, rakendades nii hea ommot kui koloratuuri. Kontserdil hääl kõlas pisut rahutult ja teakistatud kajavuse juures. Sisukama tõlgituse kõrval vilksatasid ka mõned tühisuste momentid. Ooperis külaline pääses mõjule

paremini. Eriti põhjustas seda esineja lavaline külg. Ta andis osa võrdlemisi hääd vahadusega, eluliselt ja varjundatud tõlgituses.

Õhtu kolmest ooperist anti noorte jõududega „Paiatsides“ esinesid päätegelastena G. Murre — Nedda, R. Kolmpere — Canio, G. Talesh — Tonio, T. Kuusik — Silvio ja H. Riivald — Beppo. G. Murre on opereti kaudu juba saanud lavalist vilumust, seepärast ta toimus teatava vabadusega ja elavusega, andes sobiva kuju. Laululiselt võime küll rahulduda, kuid süski küpsuseni jääb veel tühk maad. G. Talesh esindab hääd vokaalseid eeldusi, laululist distsipliini, temperamenti ja maitset, töötades kujuneda väärikaks jõuks. Mängult ta pakkus üle. R. Kolmpere laulis märgitavate võimetega ja arendas mängu lähimõteldud kujul, kuigi viimane külg jäi vahel pisut kinniseks. Vokaalselt õhtu väljapaistvamaks jõuks osutus T. Kuusik, lavaliselt aga osa ei luba eriti palju. H. Riivald oma pisirollis täitis koha. „Toscas“ esinesid E. Vaarman — nimiosaga ja E. Unt — Scarpiana. See ülesastamine E. Vaarman'il oli üks tema paremaid, kuna ta laululiselt väljendas end üsna hinnatavalt ja lavaline rakendus andis soovsaid tulemusi. E. Unt pidas ilmekusega vastavat mängulist joont ning laulis hääd võimetega. Selles ooperis õhtu jooksul kõige rohkem liialdati kõneliste võtetega. „Bohee-

mis“ noortest jõududest esinesid I. Uudelepp — Mimi, H. Kaasik — Rodolphe, O. Raukas — Colline. Osale võrdlemisi lähedale sai I. Uudelepp sisulisest küljest. Ta laulis üsna hääd kõlavusega, kuid natuke ületeritatult. H. Kaasik annab tooni liiga lahtiselt. Mängus tundus pääliskaudsust, siiski anti ka sisukamaid momente. O. Raukas esines lavalise ladususega ning vokaalselt pani end maksa suutlikult. Kõiki ooperietendusi juhatas V. Nerep, kes viimastel aegadel vastutusrikkalt on kannud rohkeid kohustusi.

Piiskoplikus Toomkirikus esines külalisena Kuusalu koguduse lauluseltsi „Kirikukoor“ H. Mürgi juhatusel. Sellest segakoorist olime varemini kuulnud kui innukast lauluharrastajast, kes tegeleb tõsiste ning vahel üsna suurte ülesannetega. Käesoleval korral kanti ette noore autori E. Kingu enam kui pool tundi kestev kantaat „Viimne kohus“, mis on loodud klassikalistel eeskujudel ning näitab loomuliku arenevast annet. Koor oli töö teinud hoolega ja viis ettekande läbi kindlasti, maaolude kohta väärivate tulemustega. Tenorisoolosid täitis sümpaatselt V. Paldre, oreliosas esines vastutavalt H. Lepnurm.

Tallinna Eesti Kammermuusika Selts lõpetas oma hooaja kontserdiga Kaubandus-Tööstuskoja saalis. Keelpillide orkester A. Udriku juhatusel mängis G. Händeli, T. Kuula ja E. Griegi helitöid, millised olid valitud jõukohaselt ning viidi läbi distsipliinikalt ja varjundatult. Haydni keelpillide kvarteti esitasid V. Pikk — 1. viiul, V. Aareleid — 2. viiul, A. Udrik — vioola, A. Sinisoff — čello. Ettekanne mõeldus üldiselt viimistletud kujul. Kõrge kunstilist tõlgitsust ilmutas I. Loo soololaulude pakumisel. Kaastegevaks klaveril oli tunnustatavalt P. Indra.

Esmakordselt külastas Tallinna „Uus Leedu“ segakoor ja andis siin kontserdi helilooja K. Griazuze juhatusel. Umbes 90-liikmeline koor koosneb noortest lauljatest nais- ja meeshäälte võrdsuse juures, tasandatud kajavusega. Eriti paistis silma laulude tõlgitsuslik läbitöötamine, milles juhul on hinnatavaid teeneid. Anti rohkesti mitmesuguseid varjundeid. Eeskava koosnes puhtalt leedu heliloomingust nii lihtsamate kui nõudlikumate ülesannete juures.

Külas käis veel Soomest Turu tütarlaste laulukoor „Kipinä“ (Säde) Katri Stigelli-Hyvöneni juhatusel. Algkoolide õpilastest moodustatud koor esines 40-liikmelises koosseisus. Häälevärving oli valitud ühtlaselt. Lapsed (7—15 a.) laulsid kõlavusega, puhtasti ja varjundatult. Rakendati päämiselt madalamaid registreid. Laulud sisuliselt olid töötatud välja hästi. Eriti väärrib mär-

kimist selge diktsioon. Lauldi ühe-, kahe- ja kolmehäälsed palasid (esimesi klaveri või orelil toetusel), päämiselt soome toodangust. Eesti lauludest kanti ette „Tule koju“. Kavas pakuti ka duette kandle ja väikese saatekoori kaastegevusel, samuti kandesoolosid.

Allveelaevastiku Sihtkapitali hääks korraldati „Estonias“ solistide kontsert hulga jõudude koostegevusel. Esinesid seekord eranditult noored tegelased: lauljad — E. Reinap, E. Karrisoo, G. Talesh, M. Pärtelpoeg, viiulikunstnik Z. Uhe-Aumere, pianistid H. Saarne ja R. Kurks (viimane ainult saatjana). Kava oli võrdlemisi pika kestusega, seejuures rohketel muudatustega. Kontsert mõõdus keskmise edu juures.

Daani-Eesti Ühingu kontsert-aktusel kanti Riigi Ringhäälingu orkestri poolt F. Nikolai juhatusel ette rida daani helitöid, nagu Gade „Ossiani-avamäng“, Henriquesi katkend lavamuusikast „Sepp Völund“, Gröndahl'i „Fantaasia daani viisidest“, väljavõtte Lange-Mülleri lavateosest „See oli ükskord“ jne. Viimases laulis edukalt kaasa O. Lund. Mainitud teosed moodustasid sisukama osa kavast.

Hooaja viimaseks suuremaks esinemiseks kujunes E. V. Tallinna Konservatooriumi kontsert-aktus 14. lennu väljalaskmise puhul. Direktor J. Aaviku sõnavõtule järgnesid muusikalised ettekanded kasvandike valimikul, enamalt kui kümnelt lõpetanult. Seekord oli kava lühendatud. Enamiku programmist võtsid oma alla klaverinumbrid, milledele arvult järgnesid laulupalad. Ja nende kõrval anti vaid üks klarnetisoolo. Seega õhtu kujunes pisut ühekülgeks. Pianistide hulgas kuulsime üsna häid esinejaid, lauljate tase oli üldiselt võrdlemisi tähelepanuväärne. Kokku lõpetas sel aastal konservatooriumi 48 noort kunstnikku, kes astusid iseseisvalt ellu ja kelledest loodame kuulda edaspidi nende tulevases töös.

Väljapaistvama õpilasohtu andis A. Arder oma kasvandikega. Esinemisi korraldasid veel J. Siimon, M. Päts, I. Järv, P. Virgas ja mõned teised.

Suvised hooaja avas Tallinna Filharmoonia-orkester Kadrioru pargis N. Goldschmidt'i juhatusel. Kava koosnes puhtalt eesti heliloojate teostest. See on nüüd jälle üle hulga aja juhtum, kus Tallinnas saame kuulda sümfoniilise koosseisuga orkestri esinemisi — ja korrapäraselt suvemuusikat üldse. Loodetavasti nüüdsest päle hakatakse suvekonsertide pidevalt andma ka järgnevatel hooaegadel ning publik hindab nende väärtust rohke osavõtuga. Olgu märgitud, et kontserdid antakse tasuta, kultuuri ja hääkorra huvides.

Ed. Visnapuu.

Arutlusi süngoobiküsimuse ümber

Selgituseks vastuväidete puhul rütmiprobleemis

Esinesin mõne artikliga meie rütmiprobleemi üle. Nende sisu oli lühidalt järgmine:

1) Artikkel „Tempo, takt, rütm muusikas“ („Eesti Noorus“ nr. 6, 1936. a.): eesti keeles on esimese välte sõnades (mina, tuba) teine silp pikem. Diftongides on teine häälik pikem (sõnas „puine“ on „i“ pikem). Rõhutatud silp on alati*) kõrgem.

2) „Uus vaade eesti keele sõnarõhule“ („Uus Eesti“ nr. 36, 5. veebr. 1937. a.): eelnevas artiklis toodud väidete süvendus. Skandeerimisest, kui põhjendamatu stiilist kõnes, kuna kõrgendused nihkuvad valekohtadele. Süngoobi vajadusest eestikeele tekstile muusika kirjutamisel.

3) „Muusika kirjutamine tekstile uue sõnarõhu vaatekohalt“ („Uus Eesti“ 14. veebr. 1937. a.): toon vaateid muusikarütmide kohasusest eesti keelele ja kiigelaulu rütmist. Mõiste lõpu- (kadentsi) -pikendusest ja 5-osalisest taktist.

4) „Põhjalikumad rütmist“ („Kaunis Kodu“ nr. 3 ja 4, 1937. a.) artiklis toon esile eesti süngoobi (süngoop B) definitsiooni: „süngoop on figuur, milles alatakse pikema noodiga nõrgalt taktiosalt“ eraldamiseks lääne süngoobi (süngoop A) mõistest: „süngoop on figuur, mis kannab rõhu nõrgale taktiosale.“**) Eesti keeles esineb umbes $\frac{1}{3}$ süngoobilisi (I. välte) sõnu, mispärast ta mitte üksnes ei nõustu süngoobi võttega, vaid eeldab võtta süngoopi täieõiguslise rütmina.

Nendele mõtetele on vastuväidetega esinud Ed. Visnapuu („Muusikaleht“ nr. 2 ja nr. 9, 1937. a.) ja „Uus Eesti“ nr. 303 — 7. nov. 1937. a.) ja T. Vettik („Muusikaleht“ nr. 11 — 1937).

Kuna minu poolt esiletoodud alused leid-sid peagu 100-protsendilist kinnitust Tartu ülikooli foneetika laboratooriumi juhataja mag. P. Ariste uurimustes, mida ta kandis ette Ak. Helikunsti Seltsi loengute sarjas 9. det. 1937. a., siis loen siin üleliigseks üksikasjaliselt vastata vastuväidetetele. Päälegi — Akadeemilise Emakeele Seltsi ajakirjas „Eesti Keel“ nr. 6 — 1937 esineb artikliga „Intonatsiooni, kvantiteedi ja dünaamilise rõhu suhteist eesti keeles“ E. Põldre, millise artikli lõpukokkuvõtte ühtub minu vaatega sõnarõhule: „Kõige eelkäsitelu põhjal võib öelda, et eesti keeles on toonilise, kvantitatiivse ja dünaamilise rõhu vastastikused suhted komplitseeritumad kui teistes euroopa keeltes. Eesti keeles ei saa kvantiteeti pidada absoluutseks rõhuelemendiks, sest ta alati ei ole seoses intonatsiooni või dünaamilise rõhuga. Alati kooskäivad elemendid on aga tooniline ja dünaamiline rõhk.“

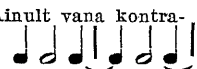
A. Vedro.

*) Alati on mõeldud eesti üldkeeles, arvestamata jättes murdeid. Ka lauserõhu tõttu eba-reeglipäraseid kõrvalekalduumisi üldlausest ei ole siin haaratud.

**) Parem oleks leida süngoop B-le erinimetus eksistuste ärahoidmiseks. Tuleb isegi ettevaatlik olla lääne süngoobi tõlgitsemisel, kuna

süäl säärastes figuurides nagu:

 jne. pabatihti, kui mitte enamasti, rõhk lasub just esiknoodil. Ainult vana kontra-

punktiline süngoopide ahel

jne. ühtub alati vana definitsiooniga — rõhu ülekandmisega pikale noodile.

Järeilmärkusi A. Vedro kirjutusele

A. Vedro ei suuda oma seisukohti kaitsta, ja lause „siis loen siin üleliigseks üksikasjaliselt vastata vastuväidetetele“ tõestab seda kõige selgemalt, et ta on kaotaja osas. Mis sunniks siin A. Vedrot vastuväidete ümberlukkamisest loobuma kui ta seda suudaks!

Oma kirjutises „Rütmiprobleemist meie vokaalmuusikas“ „Muusikaleht“ nr. 11, 1937 võtsin ma A. Vedrolt „leiuataja“ loorberid, millega ta teenimatult end ehtima hakkas. Ja ei võtnud mitte enesele, vaid

peagu tervele meie heliloojate perele. Ma tõin selleks terve rea näiteid meie autorite helitöödest, kus süngoopi on tarvitatud juba 1909. aastast alates. Ja mitte nõnda kitsapiirilisel nagu tahab rakendada seda A. Vedro — ainult I välte sõnade juures, vaid laiendatult ka II ja III välte sõnadele. Nüüd lõpuks siis A. Vedro ei pääsenud enam, vaid pidi ise kinnitama, et tema ikka see esimene ei olnud. („Uus Eesti“ nr. 66, 1938.).

Kuusalu pillikoori (asutatud 1869. a.) vanimad mängijad Kaarel Lepik 72 a. ja Ludvig Lepik 62 a. pillidega 1869. aastast.

Ülaltoodud küsimus oligi minu kirjutises tähtsamad, mis mind sundis näitama, kuidas A. Vedro teiste heliloojate teeneid sünnikoobilise rütmikultiveerimises eesti vokaalmuusikas maha salgab, ennast aga leiutajaks ja esmakordseks tarvitajaks nimetab. (Tõsi on küll see, et A. Vedro esmakordselt sünnikoopi tarvitab 1936. a. Varem tema vokaaltöodes seda rütmikuju meie ei leia!)

Siit kokkuvõte: Eesti heliloojad on juba mitukümmend aastat tarvitanud sünnikoopi kui endast mõistetavat rütmikuju. Seda on tehtud täie teadlikkusega — mida tõestavad uurimused — ning sobitades sünnikoopi eesti keele iseloomuga ja rütmiga. Eesti keel aga võimaldab sünnikoopi tarvitada samuti kui teisi rütmikujušid.

Varem tõmbas A. Vedro oma „teoorias“ kõik I välte sõnad sünnokobiliistule. Ta kirjutab samas („Uus Eestis“ 5. II 37): „Lisan veel mõned näpunäited selle kohta, millal peab (Sõrendus minu T. V.) tarvitama sünnikoopi viisikirjutamisel,“ millele järgnes I välte sõnade loetlus.

Siit ei saa teha teist järeldust kui: igale I välte sõnale sünnikoopi!

Nüüd ta võtab ka selle tagasi („Uus Eesti“ nr. 66, 38) ja nimetab säärast arusaamist tema teoorias puudulikuks. Oigem oleks küll tema oma „teooriat“ puudulikuks nimetada. Tegelikult ju polegi sääl mingisugust teooriat! Kokkuvõtte siit: Iga I välte sõna juures ei või meie kaugeleki alati tarvitada sünnikoopi, sest see

oleks muusikaliselt mõttetud ja diletantlik liialdus.

Ka see oli üks minu tähtsamaid vastuvaidlusi A. Vedrole. Nii siis A. Vedro kuulus „sünnokobiteooria“ langes iseenesest kokku!

Minu vastuväiteid kinnitab praktikas A. Vedro ise ka omas laulus „Kutse jõuluõhtusse“, kus tema „teooria“ järgi pidanuks olema 20 sünnikoopi, on aga vaid 3, ja nendestki üks muusikaliselt täiesti ebasobiv, nii kui seda põhjendasin oma eelmises artiklis. Ja tööpoolest mõttetud on hakata muusikat kombineerima mingisuguse „teooria“ järgi. Rütmil, kui tähtsamal muusikaelemendil meloodia ja harmoonia kõrval, on ka oma iseseisev funktsioon — ja õige kaaluv. Rütmil on omad traditsioonid mis põhjenevad esteetilisel alusel, ka rütmis on oma riim, oma sümmeetria, oma reeglipärane ornämentika. Neid tuleb kõigepealt austada, kuna meie kirjutame esmajoones ju muusikat.

A. Vedrol tuleb loobuda aga ka keeleteadlase „leiutajaloorberitest“. Nimelt kirjutab ta oma „uurimistulemusena“ artikli „Uus vaade eesti keele sõnarõhule“. Ma juhtisin ta tähelepanu sellele, et see küsimus pole enam sugugi uudis, vaid palju vanem. Nüüd A. Vedro ise ka tunnustab oma eksimust, juhtides lugeja tähelepanu oma süüses kirjutuses E. Põldre artiklile. Vaevalt aga meist keegi oleks nii naiv ja arvaks, et E. Põldre on oma uurimuse idee saanud A. Vedrolt.

*

„Uus Eestis“ nr. 66, 1938 A. Vedro volitab oma seisukohtade kaitsjaks eesti keele enese. Aga eks advokat ja tema kaitsealune

peavad ju üksteist täielikult mõistma, muidu võivad asjad isegi nii segi minna, et kaebelune oma viimases sõnas palub kaitsjale kergemat karistust. Nii on ka A. Vedro ja eesti keele vahelkord. Ta ise tunnistab avameelselt oma vähiklust eesti keele oskuses, („Esmaspäev“ 12. III. 38), aga ise tahab olla novaatoriks meie vokaalmuusika rütmis, kipub vägisi korrigeerima teiste tööde rütmi, ühesõnaga: püüab omale rütmi-inspektori kohta.

Korduvalt kirjutab ta „ei tohi viia ühetasastes nootides sääraseid sõnu nagu: „kaare, vaade, kiirus, noorus“ jne. Omas eelmises artiklis juhtisin tema tähelepanu sellele eksimusele. A. Vedro aga nähtavasti ei suuda ikkagi sellest aru saada, et kuidas võivad olla sõnad „kaare, vaade“ II. vältel, aga „kiirus, noorus“ III. vältel, kuna kõigis sõnuses on ju esimeses silbis kahekordne vokaal! Nii siis järeldan mina sellest A. Vedro väldete mittetundmist ja avaldan oma imestust ja A. Vedro („Esmaspäev“, 12. III 38): „Kas tõesti seda kirjutas eestlane!“ Lisan juure omalt poolt: „Kas tõesti eesti helilooja-professor?“

Toon veel kord nende sõnade kõnerütmi:

Kaa-re, vaa-de (IIv.) kii-rus, noo-rus (IIIv.)
(kiii-rus, nooo-rus.)

„Kaare, vaade“ kõige loomulikum noodistus on just ühetasastes, s. o. võrdsetes nootides, „kiirus, noorus“ — aga punkteerit rütmis!

Edasi tema arvates olevat sõnas „puine“ diftongi teine vokaal pikem esimesest. See on suur eksitus! Kõik ühesilbilistest substantiividest tuletatud ne-adjektiivid, nagu „puine, õine, maine“ jne on II vältel sõnad (vaata „Õigekeelsuse sõnaraamat“), kus diftongid on kerged, pingetähtsed ning mõlemad vokaalid võrdsed (II. vältel diftongid, nagu sõnuses „laine, naine“ jne. Meie arvestame A. Vedroga mõlemad kirjakeelt, mitte murdeid.) Küll aga annavad need sõnad lõpulise mitmuse partitiivi (puine — puuisi, maine — maisi, õine — õiisi), mis on aga juba III. vältel sõnad, mille diftongid hääldatakse pingega ja teine vokaal pikemalt kui esimene. (Transkribeerisin sõnad: „puuisi, maisi, õiisi“ fonetiliselt, et sõnapilt oleks selgem.)

*

„Us Eestis“ nr. 66, 1938. kirjutab A. Vedro: „Mina ei kirjutanud süngoobist, mille lühike esikrütmi võrdub silbi täiele ajapikkusele, vaid mul oli jutt süngoobist, mil-

le lühike esikrütmi võrdub pooltele silbiaajale.“

Siin on A. Vedro jälle uue „leiutise“ teinud! Või ongi see siin see „eesti süngoob“? Seni võrdus ikka süngoobi lühike esikrütmi vastava silbi täiele ajapikkusele!

*

A. Vedro loeb eesti keeles ja muusikas süngoobiliste silpide vältuste suhet 1:3 loomulikkusele vastavaks, „sest paarisjaotuses (2 + 2 = 4) on kergem neljaosalist tervikut jagada neljaks kui kolmeks“. Lihtsalt: matemaatilisel kergem ja asi tehtud! Aga just muusikalise lause keskel eesti keelele loomulik on suhe 1:2. Lausete lõpus aga 1:3. Lause keskel ei leia meie küll kunagi sõna, mille teine silp oleks esimesest kolm korda pikem! (1:3) Teine silp on mõnikord vaevalt pikem esimesest, sellepärast trioolirütmi muusikalise lause keskel eesti keelele palju loomulik! Lausete lõpus aga võime vabalt tarvitada 1:3 rütmi, kuna sääli venimine ei ole segav.

Näide sõnale „meri“.

Tuu-led, me-ri, tae-vas ja maa.

Rütm a) on palju loomulikum kui b).

Et teiste töid rütmiliselt korrigeerida ja neile stiilõpetust jagama hakata, selleks on vaja enesel omada väljaarenenud stiilitunnet ning samuti põhjalikult tunda eesti keele sõnavälteid ja sõnarütme. Neis mõlemas küsimusis ei saa A. Vedrot asjatundjaks lugeda. Seda tunnistab ta isegi. See avaldub veel selgemini aga tema kirjutistes, kus ta sõna välletes ja rütmides igal sammul komistab. Ka oma töis noodistab ta „heledam“ asemel „heledaam“ (kaks esimest silpi kaheksandiknootes ja viimane silp poolnoodis), „tohutumaks“ asemel „tohutumaaks“, „ohutumaks“ asemel „ohutumaaks“ ja „vikerlased“ asemel „viikerlased“. Teistele soovitab ta tarvitada küll „säraavad“ ja „säraavad“, aga õiget sõnakuju „säraavad“ ta ei suuda näidata.

Selle asemel, et teiste tööde rütmi kallal sorida ja seejuures eksimistega sisse kukkuda, teeks A. Vedro küll paremini, kui ta kõigepealt õpiks eesti keele selgeks — vähemalt selle häälkute- ja sõna-

väldete osa — ning püüaks neid teadmisi siis rakendada oma tööde rütmikals! Sellest oleks tal edaspidi ehk kasugi!

*
 Ei vasta tõeale, et „Põhjamaa kevadlaulu“ autor — see olen mina — käesoleval kevadel oleks eitanud sünkooibi olemasolu eesti keeles. Tegin ühel koosolekul A. Vedro kõnele vaid vahelhüüde, mille mõte oli: iga I välte sõna ei kõla elavas keeles kaugeltki alati sünkooibiliselt! Näit. resoluutselt üteldud lauses „Mina ei tule!“ ei sõnas „mina“ ega „tule“ pole kummaski teine silp pikem! Sõna „tule“ lõpeb isegi kerge nõksatusega, nagu seda leiame Lõuna-Eesti murdeis, mida märgitakse järgmiselt: tule, anna“ süvvä“ jne. Üteldes seda lauset aga ükskõiksel, hääsüdamlikult, saame „Mina ei tulee“. Ütleb seda aga A. Vedro, siis kõlab tingimata „Minaaa ei tulee“, kuna ta iga sõna lõpus teeb venituse ja ka pausi. Selletõttu ongi tema eesti keel sünkooibidega nii üle kuhjatud.

Kui A. Vedro sellest minu vahelhüüdest tahab minu kohta niisugust järeldust teha, siis see teda ometi ei päästa. See on uppuna ja haaramine ölekõrre järele. Samal koos-

olekul aga esitasin mina terve rea sünkooibilisi kohti eesti vokaalmuusikast — ja A. Vedro tunnistas neid õigeiks!

Mina teadsin sünkooibi olemasolust eesti keeles ja kirjutasin sünkooipi oma helitõis juba 1925. aastast päale, samas tarvitasin ka trioolirütm, nii ühele kui kahele taktiosale, tegin vahet I välte kahe- ja kolmesilbilistes sõnades kinnise ja lahtise II. silbiga ning tarvitasin sünkooipi nii I., II. kui III. välte sõnades. Selles võib igauks minu helitõide järgi veenduda. Need on trükkist ilmunud, aastaarvudega märgitud, kõigile kättesaadavad. Samal ajal oli A. Vedrol veel „arkestr, salistid ja trubaa“.

*
 Pean naiivsuseks terminit „eesti sünkooip“, samuti kui oleks naiivsus „eesti fermat“ või „eesti paus“. Aga jääme ootama nende viimaste „leiutamist“!

Lõpuks: kui A. Vedro soovib, kirjutagu järgmine laul aina ühe hiigelsünkooibina! Ja võtku seekord tarvitusele „vene sünkooip“!

„Sünkooibilise“ tervitusega

T. Vettik.

Mõningaid vastuvälteid A. Vedrole

Ühenduses sünkooibiküsimusega A. Vedro on endale võtnud väga raske ülesande. Mõnd tähelepanekut liigselt üsaldades ja üldistades ta hakkas oma nimele kinnistama uut teooriat. Sellest pidi tulema midagi vääramatut ning pöördelist. Ometi paistab päris selgesti, et autor on teinud otsuse enne üksikasjusse tungimist, kuna hiljem väitluste alused pole jäänud püsima. Samaski tema töed lasevad end üsna kergesti lükata ümber.

Eesti keeles esimese välte sõnades võib teine silp olla pikem ainult tingimisi ja osaliselt. Paigutine pikendus maksab ka diftongide teise vokaali kohta. Rõhutatud silp pole sugugi alati kõrgem, ei murretes ega üldkeeles.

Skandeerimine on täiesti põhjendatult kasutatav ilmuvus sellele, kes küsimust tahab võtta tõepärasusega. A. Vedrol muusikuna ja rütmitudjana peaks see olema just kergem.

Rütmide pinnal A. Vedro eksleb eesti ja lääne sünkooibi definitsiooni vahel, püüdes tõestada erinevusi, kuigi ise ometi räägib üht ja sama.

A. Vedro kinnitab, et tema poolt esitatud

alused olevat peagu 100% -liselt leidnud kinnitust mag. P. Aristelt tema ettekannetes. Esiteks jäi sääl sajast protsendist väga palju puudu, teiseks P. Ariste polnud eneses ise alati kindel ja kolmandaks need uurimused on liiga primitiivsed küsimuste lähemaks otsustamiseks.

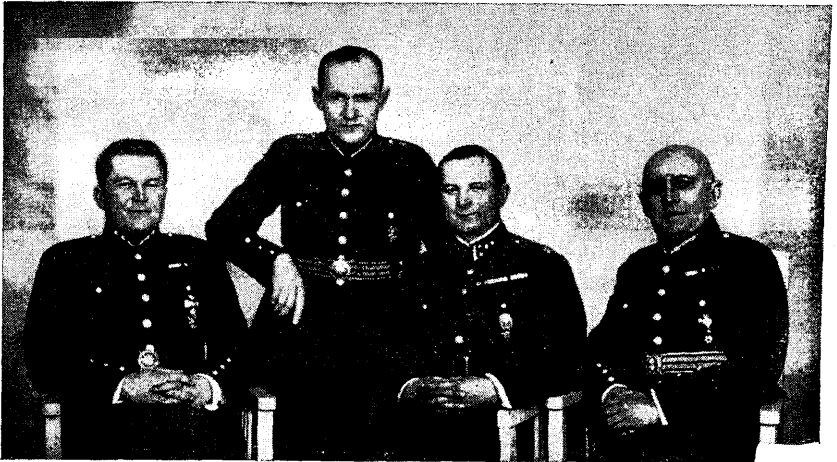
Neid uurimusi toimetati aparaatidega, millised ei registreeri üldse tundevarjundeid. Objektideks kasutati üliõpilasi, seega isikuid, kes on tugevasti mõjutatud kirja-keelest ega esinda enam puhtaid murdeid. Läbitöötamise materjalina kasutati üksikuid sõnu ja paari lühikese lauset. Uurijad ise ei julgeks küll teha sääraselt ulatuslikke järeldusi nagu A. Vedro, kes tunneb eesti keelt õige puudulikult.

Kõige rohkem aga sunnib imestuma asjaolu, et muusikaprofessor A. Vedro oma eriala tõesid nii kergel käel ohverdab seiklusuuhinale. Kuid nüüd oleks aeg siiski kaine neda, sest püstitatud teooria juba ammu praguneb. Pole mõtet avalikkust asjatult häirida. Ühe küsimuse selgitamine sündigu ikka kaalutud sammude juures.

Ed. Visnapuu.

Kaitseliidu Tallinna Maleva orkester Riias

Riia
Kaitseliidu
orkestrite
inspektorid,
Riia polgu
orkestrijuh
ja Tallinna
maleva
orkestrijuh.

27. mail kell 21.30 Tallinnast väljuva kiirrongiga sõitis Riiga külaskäigule Tallinna maleva orkester 50-mehelises koosseisus.

28. mai varahommikul Riiga jõudes, olid vastu võtmas ja tervitamas orkestrit Läti Kaitseliidu päästaabist hr. polkovnik Raps ja orkestrite inspektorid hrd. Kuškevits ja Imaks.

Tervitustele järgnes kohe eine raudteejaama einelauas ja selle järele kella 8—10 tutvunemine Riia linna vaatamisväärsustega.

Orkestri päälük Fr. Tammar tegi külaskäigu puhul visiidi Eesti sõjaväelisele esindajale kolonel Saarsenile, Läti Kaitseliidu päästaabi ülemale ja Riia linnavalitsuse haridusosakonna juhatajale hr. F. Krussale.

Kell 11 päeval asetas orkestri päälük orkestri nimel pärja vennaskalmistule, missugune sündmus pildistati 20 eriülesvõttes. Järgnes lõuna „piimarestoranis“ ja selle järele tutvunemine Läti kunsti- ja sõjamuuseumiga. Kell 20—22 esines orkester kontserdiga Vöhrmanni pargis, milline esinemine sai erakorralise menu osaliseks. Park oli viimase võimaluseni rahvast täis ja kõik palad võeti vastu nii suure aplausiga, et orkestril tuli esineda veel pool tundi lisaeeskavaga. Orkestri juhile Fr. Tammarile annetati rikikalikult lilli, samuti orkestrandile, hr. E. Per'ile, kes esines suure menuga saksofonisoologa. Pääle kontserti oli korraldatud Riia linnavalitsuse poolt õhtusöök Vöhrmanni

pargi restoranis, kus üteldi vastastikku südamlikke tervitusi ja süvendati liidurahvaste sõprust.

Pühapäeval, 29. mail, kell 8 korraldati autobustel väljasõit Kemeru raviautusse ja Riia randa, kust jõuti tagasi kella 13-ks. Kell 13.45 oli Riia ringhäälingus proov ja päälle seda kell 14.35—15.45 orkestri kontsert.

Õhtul kell 9 oli Riia Kaitseliidu kodus lõpubankett, millest võtsid osa ka Riia orkestrijuhid ühes kahe esindajaga ja naiskodukaitsese. Orkestri päälük annetas härradele polk. Raps'ile, F. Krussa'le, E. Kuškevits'ile ja K. Imaks'ile Tallinna Maleva orkestrile ülesnäidatud teenete eest orkestri rinnamärgid. Ühtlasi valiti eelnimetatud härrad orkestri sõprusliikmeiks, millise toimingu tõenduseks orkestri päälük andis üle neile vastavad diplomid.

Läti ajalehed tõid orkestri pildi ja pikki kiitvaid kirjeldusi orkestri muusikalise taseme ja võimete kohta. Maleva orkester jäi naaberrahva südamliku vastuvõtuga väga rahule. Koju jõuti 30. mai hommikuks parimate muljetega.

Orkester ootab vastukülaskäigule Läti Kaitseliidu orkestrite inspektoreid E. Kuškevits'it, K. Imaks'it ja Riia polgu orkestri juht A. Seglinš'it, kes saabuvad Tallinna 22. juunil, et tutvuneda Eesti Kaitseliidu orkestritega, nende korraldustega ja külastada ka Eesti XI üldlaulupidu. Fr. T.

Võistlusi

Võistlus lastekoori lauludele

Koolide ja noorsoo organisatsioonide tarbeks uute lastekoorilaulude saamiseks ja vastava ala muusikaliteratuuri rikastamiseks korraldab Eesti Õpetajate Liidu Laulmise Õppekorralduse Toimkond võistluse, mille auhindadeks on välja pandud: 1) Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabaharidustöö Osakond 2 auhinda à 50 krooni, 2) Õpetajate Koda 2 auhinda à 50 kr., 3) Tallinna Linnavalitsus 2 auhinda à 50 kr., 4) Eesti Õpetajate Liit 1 auhind à 50 kr. ja 5) Järvamaa õpetajate organisatsioonid 1 auhind à 50 kr. Väljaandmisele kuulub seega üldse 8 auhinda à 50 kr., kogusummas 400 kr. väärtuses.

Võistlus toimub järgmistel tingimustel:

Võistlusele esitatavate koorilaulude aine ja teksti valik on vaba, kuid muu hulgas oleks soovitatav arvestada ka noorte organisatsioonide tarvidust, näit. marsi- ja laagri-laulude näol. Üldiselt peavad aga kõik esitatud laulud olema:

a) Sisult kohased ja arusaadavad algkooli vanemate ja keskkooli nooremate klasside õpilastele, samuti häälele ulatusest kui ka tehniliselt vastama selles vanuses noorte võimetele; b) kirjutatud kolmehäälses harmoonilises säades; c) kirjutatud selgelt loetava ja mitte autori enda käekirjaga.

Hindamisele kuuluvad ainult need helitööd, mis võistluse tähtpäevani pole trükiis ilmunud.

Võistluslaulud tulevad saata E. Õpetajate Liidu Laulmise Õppekorralduse Toimkonna nimele märgusõna all „Lastekoorilaulude võistlus“, hiljemalt 1. septembriks 1938. a. Heliteosele märgitagu varjunimi, kuna autori õige nimi ja aadress paigutatagu sama

varjunimega tähistatud kinnisesse ümbrikku.

Võistluse žüriisse kuuluvad E. Õ. L. Laulmise Õppekorralduse Toimkonna ja auhindade annetajate esindajad ning toimkonna juhatase poolt kutsutud vastava ala asjatundjad. Žürii poolt auhinna vääriliseks tunnustatud 8 parimale koorilaulule määratakse igale 1 auhind à 50 kr., ära tähendades ka auhinna annetaja nime.

Võistlusest osavõtja ei tohi olla žürii liige. Auhinnatud koorilaulude käsikirjad jäävad võistluse korraldaja omanduseks. Kõik auhinnatud laulude autoriõigused jäävad autoreile, välja arvatud nende esimese trüki kirjastamise eesõigus, mis jääb võistluse korraldajale otseselt või mõne kirjastusäri kaudu.

Žürii otsused kinnitab E.Õ.L. Laulmise Õppekorralduse Toimkond. Need on lõplikud ja tehakse avalikult teatavaks ajakirjanduse kaudu. Auhinna saanud teose autoreile teatatakse sellest kirjalikult.

Auhinnad makstakse välja autoreile 1 kuu jooksul, arvates auhindamise otsuse avaldamisest. Auhinnata jäanud teoste hulgast on toimkonnal õigus valida välja kirjastamiseks sobivad, leppides kokku nende kirjastamiseks autoriga, kusjuures autori kindlakstegemine toimub sel juhtumil nagu auhindamiselt autori ümbriku avamise teel.

Auhinnata jäanud laulude käsikirjad on võistluse korraldaja kohustatud autoreile välja andma mitte varem kui kaks kuud pääle võistluse tulemuste väljakuulutamist. Auhinnata jäanud laulude käsikirjad, mis autorite poolt 4 kuu jooksul auhindamise otsuse avaldamisest arvates on jäänud välja võtmata, kuuluvad hävitamisele.

TMS-1 võistlus meeskoori lauludele

Tallinna Meestelaulu Seltsile on annetatud toetajaliige Aleksander Veiler ükskõik-vaiksimisend (150) krooni auhindadeks meeskoori laulude võistluse korraldamiseks.

Lahke annetaja soovi täitmiseks TMS-i juhatus kuulutab käesolevaga välja võistluse ja palub eesti heliloojaid võistlusest osavõtuks läkitada hiljemalt 1. oktoobriks 1938 Tallinna Meestelaulu Seltsi nimele (aadress: Tallinn, „Estonia“ teatrimaja) oma uusimaid käsikirjalisi helitööd, mis eesti laule kasutamisel on loodud otseselt

meeskoorile (ka solistidega ja instrumentaalmuusika saatel) ja mis ei ole veel paljundatud, laulukoorides harjutustel ega kontsertidel ettekantuna ning muude kooriliikide kaudu või kuidagi teisiti tuttavaks saanud.

Võistlusest osavõtuks määratud helitööd tulevad sisse anda märgusõna all: „Aleksander Veileri auhind“, kusjuures iga esitatav helitöö peab kandma erinevat varjunime, kuna autori õige nimi ja aadress mahutatagu sama varjunimega märgitud kin-

Nõuandja igal
 ajal on

EESTI RAHVALEKSIKON

Tutvuge ilmunud vihikudega ja Tele tellite selle teose kohe. Ettetellimishind:
 kohemaksetavas rahas Kr. 9.— Osadeviisi makstes Kr. 1.50 iga vihu ilmumisel.

O. LUTSU KOGUTUD TEOSED peaksid leiduma igas eesti perekonnas.

Ettetellimishind: Brošeeritult korraga makstes Kr. 60.— Osadeviisi Kr. 75.—
 Uleni linases köites ja eriti hääl paberil korraga makstes Kr. 90.—, osade viisil Kr. 105.—

A. ANTSONI BERLIINI OLÜMPIAMÄNGUD 1936. A.

muretsseb omale iga spordi huviline. Hind broš. Kr. 5.25. köites paremal
 paberil Kr. 7.50, kritt-paberil Kr. 10.— Nõudke meie prospekte.

O-Ü. „NOOR EESTI KIRJASTUS“

Tartus. G. Adolfi 8, telefon 2-66,
 posti jooksev arve 2232.

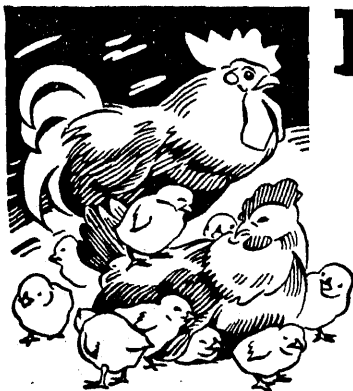
EESTI KIVIÕLI A-Ü.

Suurim õlitööstus Eestis

Tehased: Kiviõlis
Telefon: Sonda 15

Müügibüroo:
Tallinn, Pärnu
mnt. 10, tel. 478-66

Soetage noort kanaperet!

Kana- mune

ostavad
kõrgeima
hinnaga

EESTI MUNAEKSPORDI

vastuvõtukohtad üle riigi

Tallinnas kanamunade müük Estonia pst. 25, tel 484-24

nisesse ümbrikku. Võistlevad helitööd olgu selgelt loetavad, nad ei tohi olla kirjutatud autori enda käekirjaga ega kanda mingisuguseid tunnuseid, mis autori isikut võiksid reeta enne autorümbrike avamist.

Eelesitatud tingimusele mittevastavaid helitöid on TMS-i juhatusel õigus kõrvaldada võistluselt.

Helitööde hindamiseks TMS-i juhatus moodustab auhindamiskomisjoni (žürii), mille esimeheks on TMS-i esimees ja liikmetest rohkem kui pooled kutsutakse kutseliste muusikainimeste seast, üheks nende hulgas on TMS-i koorijuh. Ükski komisjoni liige ei või osa võtta võistlemisest käesoleval võistlusel.

Komisjoni koosolekud on kinnised ja nad loetakse astusvõimelisteks, kui koos on vähemalt pooled liikmed. Otsused tehakse lihthääleenamusega, kusjuures hääle pooleklangemisel ülekaalu annab esimehe hääle.

Auhindamiskomisjon määrab annetuse piires kaks rahalist auhinda, neist esimene mitte üle 100 kr. suvr. Pääle selle võib komisjon teistele võistlevatele helitöödele oma tunnustust jagada vastava hinde andmisega, kiituse avaldamisega, trükkimiseks soovitamise ja jne. Ka on komisjonil õigus ainult osa annetusest auhindadeks määrata. Leiab aga komisjon, et hinnatavate helitööde tase on madalam meie koorilaulude keskmisest ja ei pea võimalikuks auhinda välja anda, või jääb raha üle mõnel muul põhjusel, siis korraldatakse uus võistlus TMS-i juhatusel määramiseks.

Auhindamiskomisjoni otsus tuleb TMS-i juhatusel kinnitamisele, kusjuures see otsus ei ole aga muudetav sisulisel põhjusel.

Oma töökorra ja tegevuse alused määrab auhindamiskomisjon ise, võttes juhtnööriks, et auhindamisel tuleb anda eesõigus sisuliselt väärilikele ja omapärasematele helinditele, mis tehniliselt laitmatu välja töötamise kõrval omavad rohkem väisirikust, on paremini sobitatud koorilauljate häälele ja pakuvad soodsamaid ettekandevõimalusi vastavalt TMS-i võimete ulatusele.

Kõikide auhinnatud helindite esiettekande õigus kuulub Tallinna Meestelaulu Seltsile. Kui auhinnatud helitöö autor enne esiettekannet selle ilma TMS-i juhatusel nõusolekuta on avaldanud või annud ettekandmiseks mõnele teisele laulukoorile, siis säärased helindid suhtes tühihine auhinna määramine ühes kõigi järeldustega ja autor jääb ka rahalisest auhinnast ilma, kuna vabanenud summa kasutatakse ära kas uueks auhindamiseks, või määratakse sama auhindamiskomisjoni otsusel teistele käesoleval võistlusel tunnustust leidnud helitöödele. Auhinnatud helitöid võib TMS paljundada oma tarbeks ja esiettekande eest TMS päale auhinna enam erilist honoraari ei maksa. Kõik muud õigused säilitavad autorid, kes aga oma tööde trükkimisel liisavad igale eksemplarile juure märkuse, et teos on auhinnatud Tallinna Meestelaulu Seltsi võistlusel A. Veileri auhinnaga.

Võistlustingimuste kohaselt jõustunud auhinnad ühes vastavate diplomitega antakse hiljemalt välja ühe nädala jooksul pärast auhinnatud laulude esiettekannet TMS-i kontserdil, kus avatakse autorümbrikud ja tehakse avalikult teatavaks auhinnasaajate nimed.

Tunnustusväärseteks loetud helindite autorümbrikud avatakse TMS-i juhatusel poolt päale auhindamiskomisjoni otsuse kinnitamist. Kui Tallinna Meestelaulu Selts kasutab nende helindite esiettekandeks eesõigust kokkuleppe alusel, siis antakse autoritele vastavad tunnustuskirjad välja esiettekande puhul TMS-i kontserdil ja neil on õigus trükkimise korral märkida, millise hindega teost on tunnustatud Tallinna Meestelaulu Seltsi võistlusel.

Kõik auhindamiseks esitatud käsikirjad jäävad TMS-i arhiivi sellekohasesse erikausta, avamata ümbrikud hävitatakse.

TMS-i juhatusel on õigus käesolevaga väljakuulutatud võistluse tähtaega pikendada, võistlus ise ei ole aga ärajäetav ja annetatud summa kuulub kindlasti väljaandmisele.

Tallinna Meestelaulu Seltsi juhatus.

T. Vettikule kindral Lossmann'i auhind

Neil päevil lõppes Tallinna Meestelaulu Seltsi korraldusel uute koorilaulude võistlus TMS-i toetajaliikme kindral A. Lossmann'i auhinnale.

Võistlusele oli saadetud üldse 10 käsikirja, millede hulgas žürii kõrvaldas kaks kui varem tuntud helitööd.

Žürii otsustas tunnustada parimaks T.

Vettik'u laulu „Põhjamaa lapsed“, määrates tähendatud laulule kindral A. Lossmann'i auhinna Kr. 100.—

Teistest võistlusele saadetud lauludest otsustas žürii avaldada kiitust E. Võrgole tema laulu „Saatuse vande“ ja M. Saar'ele tema laulu „Laul neiuile“ eest, otsustades ühtlasi mõlemad laulud kirjastada.

Ilmumas koorijuhi käsiraamatud

Käsiraamat L. L. Tartumaa osakonnalt

Laulupeoks E. L. L. Tartumaa osakonna kirjastusel koorijuhi käsiraamat ja saadetakse ettetelli jaoks kätte.

I. Koorijuht.

Sisukord: Saateks. 1. Koorijuhist üldiselt — R. Ritsing. 2. Koorijuhatamise tehnika — E. Oja. 3. Laulude valimisest ja kaava koostamisest — A. Topman. 4. Koorilaulu analüüsist — R. Ritsing. 5. Koorilaulu ümbersaadmisest — J. Simm. 6. Koorijuhi noodi- ja raamatukogust — R. Ritsing.

II. Koor.

1. Koori asutamisest ja koostamisest — J. Simm. 2. Lauljate koori vastuvõtmisest ja hääleproovist — R. Ritsing. 3. Koorilaulja muusikalisest ettevalmistusest — J. Arike. 4. Kooriharjutesest ja laulude õpetamisest — E. Tubin. 5. Kooriharjutuse ruum — J. Tamverk. 6. Koori distsipliinist — E. Oja. 7. Häälesäade — A. Niitof. 8. Hääldamine — R. Ritsing.

III. Esinemine.

1. Esinemisest üldiselt — J. Tamverk. 2. Esinemisruum ja paik — J. Tamverk. 3.

Koori ülessaadmine — J. Tamverk. 4. Arvustusest — K. Leichter.

IV. Intonatsioon.

1. Õigete helisuhete teostamisest laulus — E. Mesiäinen.

V. Orkester.

1. Puhkpilliorkestri koosseisust ja koostamisest — A. Wirkhaus. 2. Puhkpilliorkestri pillidest ja orkestreerimisest — J. Kuru (Niksman). 3. Kooliorkester — A. Kiiss.

VI. Lisa.

Väike muusikasõnastik.

Käsiraamatu hilinemine oli tingitud asjaoludest, et mitmed autorid ei annud töid lubatud tähtaegadeks ja mõned, kes lubasid kirjatöid, üldse neid ei saanudki.

Kuna koori- ja orkestrijuhi käsiraamat ilmub päev enne laulupidu, siis ei saadeta ettetelli jaoks raamatuid enam laulupeo eel välja. Ettetellijaid palutakse laulupeol olles raamat Tallinnast kaasa võtta. Ettetelli jaoks, kes raamatuid Tallinnast kaasa ei võta, saadetakse need postiga kätte pärast laulupidu.

Käsiraamat helilooja T. Vettikult

Eelseisvaks hooajaks ilmub heliloojalt T. Vettikult käsiraamat laulukooride juhtidele, sisaldades materjale järgmiste küsimuste kohta:

I päätükk.

1. Sissejuhatus. 2. Koorilaul kunstilise tegurina. 3. Mis on koorilaul — ansambli- laul. 4. Muusika stiilid koorilaulu literatuuris.

II päätükk.

1. Laulukooride tüübid. 2. Laulukooride normaal-koosseis. 3. Sümfoniiline laulukoor. 4. Koorilaulja ja tema muusikaline haridus.

III päätükk.

1. Laulukooride ülessaadmisest esinemisel ja akustilistest tingimustest. 2. Kogunemisest esinemisele, hääleandmisest ja esinemisest.

IV päätükk.

Tekstihääldamisest koorilaulus: 1. Sõnade välted ja rütm. 2. Sisemine rütmitamine. 3. Häälikute kohendamine. 4. Diifonigide laulmine. 5. Portamento. 6. Staakaato, legääto, märkaato, detaše. 7. Diktatsioon ehk häälikute artikuleerimine. 8. Teksti hääldamise režiin näiteid.

V päätükk.

1. Laulukooride intonatsiooni puhtusest: a) tempereeritud säade ja loomulik kõlapuhtus. b) Laulukoori toonist vajumise põhjusi: ebaküps tehniline oskus — rasked kohad — ebatäpse kuulmisega lauljad — helistiku kulumine. c) Muud toonist vajumise ja tõusmise põhjusi.

2. Koorilaulu muusikalisest tõlgitsemisest: a) Hingamine. b) Fraseerimine. c) Nünansseerimine. d) Dünaamika ja agoogika. e) Tempo. f) Oktavistid. g) Kunstilised koorikõlalised efektid.

3. Pianissimo ja fortissimo koorilaulus.

VI päätükk.

1. Laulukoori organisatsioon. 2. Laulukoori töökava. 3. Laulukoori repertuaarist. 4. Laulukoori harjutus.

VII päätükk.

1. Koorijuhatamise tehnika. 2. Koorijuht.

VIII' päätükk.

1. Eesti koorilaulu komponistid. 2. Lõp sõna.

Mitmesugust

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinduskogu pääkoosolek.

22. mail pidas Eesti Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinduskogu „Koidu“ ruumes oma korralise pääkoosoleku.

Koosoleku avas osakonna esimehe dir. M. Varriku haigestumise tõttu J. Riisen, kes valiti ka koosoleku juhatajaks. Protokollis prl. E. Lillak.

Rahalise aruande järgi on osakonnal laekunud tulusid 2.378,44 kr., kulusid oli 328,74 kr., saldo 1. jaan. 1938. a. 2.049,70 kr. Sularaha on osakonnal 850 kr., kuna suur osa Sakala pangas seisnud summadest tuleb kustutamisele.

Järgmise päevakorrapunktina tuli arutusele elarve, mis võeti vastu tasakaalus 2.066,46 kr.

Juhatus valiti tagasi endises koosseisus: härrad M. Varrik, A. Kivirähk, H. Land, J. Riisen, A. Järv, Põldva ja prl. E. Lillak. Revisjonikomisjon moodustati: hrad Park, Aspre ja J. Saar.

Edasi andis kooride esindajale 11. üldlauupeost lähemat informatsiooni Eesti Lauljate Liidu asjaajaja Elmar Luts Tallinast.

Koosolek lõppes mõtteavaldustega lähenevast üldlauupeost ja sellega seotud töödest.

Räpina orkester 70 aastane.

5. juunil pühitses oma 70-aastast juubelit Räpina orkester. Meie oludes 70-aastane juubel on juba iseenesest haruldus.

Räpina orkestri organiseerijaks oli 1868. a. Orava-Rõsna kooliõpetaja Fritz Kirotar. Kuna puudusid instrumendid, muretses neid suuremalt jaolt koorijuht Kirotar omal kulul. Hilisemateks juhatajateks olid J. Kindosk, J. Vari, V. Freymann ja teisi. Koorijuhi Kirotari lahkudes tekkis ajutine murrang, sest koor jagunes kaheks — Tooste ja Mehikoorma kooriks. Kuivõrd oli meestesse kasvanud vajadus muusika ja orkestri järele, näitab tollekorndne orkestri jagamine, kus kumbki pool ei tahtnud vähem puhkpille saada. Ühe vaskpilli jagamisel tõmmati pusun isegi sirgeks. Pääle esimese koori likvideerimist hakati Hans Kase poolt organiseerima teist koori, mis ka teostus. Hiljem kuulus koor kohaliku ev.-lut. koguduse valdkonda, eesotsas koorijuhi V. Freymanniga. Vene-Jaapani sõja puhkedes soikus ka ajutiseks orkestri tegevus meeste sõjaväljale mineku tõttu.

Vabadussõja ajal sai Räpina orkester 7. jalgv. rüg. orkestriks koorijuhi Freymanniga. Hiljem juhatas Räpinas orkestrit E. Toivi-

Noorhani ja J. Karheiding. Viimase lahkumise järele Kohtla-Järvele, on praeguseks koorijuhiks E. Toivi.

Praegu kuulub pika rea aastaid muusikapolul töötanud orkester Kaitseliidu Röpina malevkonda, olles oma mängutasemelt üheks tugevamaks kogu Lõuna-Eestis.

Holstre Haridusselts 35-aastane.

Esimesel suvistepühäl pühitses Holstre Haridusselts oma 35. a. juubelit ühes seltsi lipu õnnistamisega. Vaimuliku talituse lipu õnnistamisel toimetas õpetaja M. Vaher.

Holstre Haridusselts on kohapääl suuremaid organisatsioone, omades rahvamaja, muusikakoori, laulukoori ja näitetrupi. Peagu kõik ümberkaused kultuurilised üritused väljuvad Haridusseltsilt.

Holstre Haridusselts põlvneb end. Holstre Muusika ja Laulu Seltsist, millisest ta muudeti 1930. a. Holstre Haridusseltsiks.

Seltsi juhatusse kuuluvad praegu: esimehena A. Lainas, abina S. Saar, laekurina A. Laks, kirjatoimetaja H. Raud, näitejuht V. Sanderkopp, abi A. Raale ja muusikajuht J. Hansson.

48 uut helikunstnikku.

29. mail laskis Tallinna Konservatoorium välja oma 14. lennu noori muusikuid, mispuhul korraldati pidulik aktus „Estonia“ kontsertsaalis. Aktusel võisime tutvuda paljude tüsedate noorte kunstnikega, kelledest loodetavasti tulevikus meie kunstilmas midagi kaaluvat võime kulda, kuid kelledest meile mõned juha oma seniste saavutuste tõttu on vägagi tuttavad.

Diplomid ja lõputunnistused said järgmised lõpetajad:

Kompositsiooni, oreli ja teooria osakonnas:

Kompositsiooni erialaga prof. A. Kapi klassis: Marje Sink ja Jaan Soonvald. Oreli erialal prof. A. Topman'i klassis: Villiam Kapp, Salme Krull, Valentin Niilus, Leho Võrk, Nikolai Metsapa, August Pruul, Herbert Peterson, Sophie Rajamets. Õpetaja H. Lepnurme klassis: Leonhard Wirkhaus ja Voldemar Kliimand.

Klaveriosakonnas: klaveri erialal prof. Th. Lemba klassis: Karl Sillakivi, Valearia Simon, Selma Tamarkin, Veera Hellat, Lydia Anton.

Prof. A. Lemba klassis: Ilse Hallika, Tatjaana Tolonnikov, Kirill Raudsepp, Olga Nurk, Karin Prii.

Prof. S. Antropov'i klassis: Eva Ullay, Mare Kõrboja, Meeri Saar, Ingeborg Tüرنpu, Meeta Kollist, Mirjam Pessin.

Vanem-õpetaja A. Viitol-Mäevälja klassis: Veera Vetting, Violetta Falk, Maimu Teder. Eksternina lõpetas klassis eriala Hilja Greenberg.

Laulu osakonnas: laulu eriala vanem-õpetaja A. Arderi klassis: Diedrich Kuusik, Anna Olbrei, Irma Eier, Ottomar Raukas.

Vanem-õpet. L. Hellat-Lemba klassis: Linda Saul, Ellen Sõmer, Florida Stein, Erna Sepa.

Keelpillide osakonnas: Viiuli erialal prof. J. Paulseni klassis: Evald Vain, prof. A. Pappmehli klassis Villem Üunapuu.

Puhkpillide osakonnas: Flöödi erialal õpet. E. Braueri klassis: Elmar Peäske ja Kaarel Varandi.

Fagoti erialal õpet. A. Meri klassis: Julius Hamburg.

Klarneti erialal van-õpet. B. Lukk'i klassis: Ilmar Kurenit.

Metsasarve erialal van-õpet. A. Kõheliku klassis: Martin Kruus.

Trombooni erialal prof. R. Kulli klassis: Tiit Karis.

Tallinna ja Helsingi konservatooriumid

on alustanud tihedamat koostööd. Soomlased käisid nädala vahetusel Tallinnas 50-liikmelise ekskursioonina. Neid võtsid vastu muusikaüliõpilaste seltsi liikmed. Vastaval nõupidamisel otsustati korraldada koostööd sõpruslepingu sõlmimise näol soomlaste ja muusikaüliõpilaste seltsi ning naiskorporatsioon „Fidenza“ vahel. Ühtlasi otsustati vastastikustel külaskäikudel korraldada kontserte.

Helilooja J. Simmi kink Viljandi meeskoorile.

XI üldlaulupeo Viljandi ringkonna eelproovile tulles andis üldjuht ja helilooja Juhhan Simm üle Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoorile tema poolt loodud uudislaulu „Eestile“ käsikirjas. Simm ütles temale omase tagasihoidlikkusega, et „ei passinud muidu nagu kodumaale tulla, viskasin midagi paberile, vahest ehk sobib.“ Meeskoori juht on laulu läbi vaadanud ja otsustanud asuda otsekohe selle õppimisele. Laul on loodud Hendrik Adamsoni mulgimurdeliste sõnadele ja pole varem üldse ette kantud.

Viis aastat tagasi pühendas J. Simm Viljandi meeskoorile praegu üle maa populaarseks saanud laulu „Mulgimaale“, mis kirjutatud samuti Hendrik Adamsoni mulgimurdeliste sõnadele.

Laulu kandis Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor ette Tallinnas, kus see sai suure

menu osaliseks. Sellest päale on „Mulgimaale“ saanud Viljandi laulumeeste lipulauluks ja ühtlasi kõikide meeskooride raudvaraks.

Kirikumuusika Sekretariaat laiemale alusele.

Eesti ev.-lut. kirikumuusika teaduslik sekretär J. Hiob esitas juhatusel sekretariaadi uue kodukorra kavandi, milles on ette nähtud täiskogu, kuhu kuuluvad kõik ev.-lut. kiriku köstrid ja organistid. Pääleselle saaksid sekretariaadi liikmeks astuda ka kirikukoovid. On nähtud ette ka praostkonna kösterorganistide vanemad, kes on vahetalitajaks sekretariaadile ja praostkonna organistidele. Uue kodukorrakavandiga tahetakse haarata kirikumuusika sekretariaadi juure laiem tegevusring ja sekretariaadi tööd muuta intensiivsemaks.

Eksamid kirikumuusika alal.

23. mail olid esimesed eksamid Tallinna konservatooriumi oreliklassi kirikumuusika ala esimesele õpilasele Toomkirikus orelimängus. Eksami sooritasid õpilased, kes kaks semestrit on õppinud kirikumuusika alal. Need olid järgmised: Gustav Maarand, Ester Alu, Arnold Habicht, Neeme Laanepõld, Hellen Tobias, Harald Ojasoon, Endel Kink, Alma Jalakas ja Asta Jurich. Praegu õpib kirikumuusika alal 12 õpilast, normaalarv on 18, seega sügisel pääseb juure veel 6 õpilast või tarbekorral mõni õpilane rohkemgi.

Pääminister K. Eenpalu TMS-i auliikmeks.

Tallinna Meestelaulu Selts pidas 25. skp. erakorralise pääkoosoleku, mille ainsaks päevakorrapunktiks oli pääministri Kaarel Eenpalu valimine TMS-i auliikmeks. Valimine sündis ühel häälel.

Laulumehed oma lippude alla.

29. mail toimus Rakveres rahvamaja ruumes Rakvere laulumeeste seltsi uue lipu õnnistamine, mida toimetas õpetaja A. Abel. Pääle vaimuliku talitust andis lipu seltsi esimehele üle Lauljate Liidu Virumaa osak. esimees E. Raatma. Esimesena lõi lipuvardasse naela linnapää H. Aviksoo, Lauljate Liidu nimel E. Raatma, Tartu Meestelaulu Seltsi esindaja, Rahvamaja segakoori esindaja, Tallinna laulumeeste esindaja j. t.

Lipp on valmistatud siidist, mille esikülj valge. Tagakülj on seltsi värvides — roheline-must-valge. Lipp valmistati Tallinnas. Samal õhtul toimus rahvamaja ruumes kontsert, millele järgnes kooril koosviibimine koos kutsutud külalistega.

Tallinna Naislaulu Selts sai lipu.

26. mail oli NMKU ruumes Tallinna Naislaulu Seltsi lipuõnnistamise aktus, millest võttis osa päale tavalise publiku rohkesti kooride esindajaid. Aktuse algul koori esinaine pr. Braun andis ülevaate koori tegevusest. Vaimulikule talituse pidas õp. Koppel. Selle järele liputoimkond andis üle nägusa lipu koori esinaisele, kes töötas koori nimel seda väärikalt hoida.

Vaimulikule talitusele järgnesid Lauljate Liidu ja paljude kooride esindajate tervitused ning naelte lipuvardasse löömised.

Koor esines ka ettekannetega G. Ernesaksa juhatusel, mis kuulajailt said sooja poolehoidu osaliseks.

Aktusele järgnes kooriliikmete omavaheeline koosviibimine.

Eesti muusikat Euroopasse.

Riikliku Propagandatalituse, Välisministee-riumi ja Riigi Ringhäälingu ühisel algatusel teostub juba lähemal ajal muusikaline sündmus, mida võib nimetada Eesti muusika ja laulu viimiseks Euroopasse. Nimelt saabu- vad Inglismaalt siia tuntud grammofoni ja heliplaatide firma „His Masters Voice“ tehni- lised jõud ühes vastavate säädeldiste ja apa- raatidega eesti muusika jäädvustamiseks he- liplaatidele. Nende ülesvõtete järele valmis- tatakse siis igast võttest heliplaadid, millega ongi tehtud suur samm meie helikunsti tut- vustamiseks kogu maailmale.

Seni oli heliplaate ainult üksikuist eesti muusikapaladest, enamasti aga sisult tühis- test, kui aineliselt rohkem tasuvast. Puudu- sid peagu täiesti eesti muusika paremad ja küpsemad teosed, millel ka oleks kaalu ning mis kunstiliselt suudaks rahuldada. Üksikuid ju muidugi oli, siiski on enamalt jaolt nende valik vägagi juhuslik. Praeguse suure ette- võtte juures hoitakse need veäd ära. Kõige- päält moodustati vastav komisjon tuntud kompetentseist muusikameestest, kes selleks juba välja valinud kuni 100 eesti helitööd. Valimiku hulgas leidub muusikat peagu kõi- gilt aladelt. Ettekanded tulevad meie pari- mailt kunstnikelt, kooridelt ja orkestritelt, tuntumate dirigentide juhtimisel.

Algatus selleks suureks ettevõtteks on tul- nud eesti poolt, kuna „His Masters Voice“ pole äriliselt huvitatud säärase suure seeria heliplaatide valmistamisest. Seega tulevad eesti poolt katta mõningadki kulud.

Ent iärvidus ja nõudmine on selle järele niivõrd suur, et see tehing osutub täiesti hä- davaliseks. On ju meil kodumaalgi otse pöud heliplaatidest küpsemate eesti muusika- teoste suhtes, rääkimata Eesti saatkondadest välismaal, Välis-Eesti Ühingu osakondadest, konsulaatidest, kus tundub suurt puudust väärikate eesti helitööde järele. Neid vaja- takse koosviibimistel, aastapäevadel ja ka üldse Eesti tutvustamiseks välismaal muusi- kaliselt, mis seni oli võimatu. Eelseisev he- liplaadistamine peaks olema teretulnud kõi- gile — nii heliloojaile ja kunstnikele — kes seeläbi võivad leida tunnustamist välismaal.

Helifilmiauto saabus.

30. mail saabus aurik „Strassburgiga“ Sak- samaalt kohale Eesti Kultuurifilmi eritellimi- sel valmistatud helifilmiauto, mida juba mõnda aega oodati.

Kohalejõudnud eriauto on moodsamaid omasarnaste hulgas ja ta ehitamisel on kasu- tatud ära kõik selle ala senised kogemused. Maksma läks ta ligi 25.000 krooni.

Tarvidus sellise auto järele, mis võimaldab helifilmimist kõikjal, olgu see siis paraadi- del või muudel sündmustel, oli suur. Seni võidi helifilmida ainult sääl, kus selleks käe- pärast oli elektrivool, ning siis tuli üürisõi- dukis vedada kohale aparaadid ja säädeldi- sed, mis oli väga tülikas ning sageli võimatu. Seepärast vändatigi enamus kroonikast tummfilmina.

Oma esimese suurema „tuleristimise“ saab uus helifilmimisauto eelseisval üldlalupeol, millest helifilmitakse nii rongkäigud, kõned kui ka üldkontserdid jne.

Erilise tähtsuse omab veel asjaolu, et juba mitmed suured välismaa filmikontorid on annud kultuurifilmile sisse tellimised Eesti XI. üldlalupeo kohta — nii Ufa, Claire ja isegi firmasid Ameerikast.

Materjalide kasutamine allikat nimetatamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimistuse kolleegium:

**prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. YAKS.**

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82.

Hellkunstnike aadresse:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.

Avesson, Elsa, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.

Böläu, Rita, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Brauer, Evald, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74, Nõmme.

Brinkmann, Kurt, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.

Gents, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Sakala 39—5.

Koch, Tekla, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.

Kõrb, Aino, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.

Liiv, Alviine, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11.

Lipand, Ella, laulja, hääleseadja, Koidu tn. 89—3.

Meri, Andrei, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.

Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

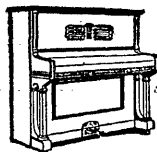
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.

Vaks, J., professor, konservatooriumi inspektor, Falkpargi 18—7.

Muusikamuuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

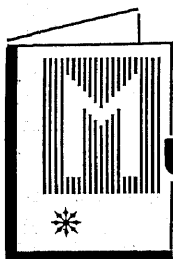
K. Saar

Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid,
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitusel muusikatundjailt.

MUSIKALEHT

1938. XV. AASTA KÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	2,25
Välismaale	4,50
E. L. L. liikm. poolaastas	1.—
Teistele	1,15
Välismaale	2,30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI. TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Üldlaulupidude osa omaloomingu populariseerimisel — A. Kasmets.

Vestlusi XI. üldlaulupeo juhtidega — R. K.

Üht-teist eelmistest laulupidudest — J. Reinthalu.

Ta nägi veel esimest üldlaulupidu. Vabariigi 20. a. juubelipidustused. Muusikamuuseum meie muusikalistele väärtustele keskkoht — A. Pulst.

Kunst ja hinnang on vastastikkü vaenlased — E. Kõomägi.

Episoodid prof. A. Kapi memuaaridest — L. T.

Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu.

Arutlusi sünkooberimuse ümber — A. Vedro, T. Vettik, Ed. Visnapuu.

Kaitseliidu Tallinna Maleva ork. Riias — Fr. T.

Võistlusi.

Ilumasa koorjuhi käsiraamatud. Mitmesugust, illustreeritud.

Mitmesugust

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinuskogu pääkoosolek.

22. mail pidas Eesti Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinuskogu „Koidu“ ruumes oma korralise pääkoosoleku.

Koosoleku avas osakonna esimehe dir. M. Varriku haigestumise tõttu J. Riisen, kes valiti ka koosoleku juhatajaks. Protokollis prl. E. Lillak.

Rahalise aruande järgi on osakonnal laekunud tulused 2.378,44 kr., kulused oli 328,74 kr., saldo 1. jaan. 1938. a. 2.049,70 kr. Sularaha on osakonnal 850 kr., kuna suur osa Sakala pangas seisnud summadest tuleb kustutamisele.

Järgmise päevakorrapunktina tuli arutusele eelarve, mis võeti vastu tasakaalus 2.066,46 kr.

Juhatus valiti tagasi endises koosseisus: härrad M. Varrik, A. Kivirähk, H. Land, J. Riisen, A. Järv, Põldva ja prl. E. Lillak. Revisjonikomisjon moodustati: hrad Park, Aspre ja J. Saar.

Edasi andis kooride esindajaile 11. üldlaulupeost lähemat informatsiooni Eesti Lauljate Liidu asjaajaja Elmar Luts Tallinast.

Koosolek lõppes mõtteavaldustega lähenevast üldlaulupeost ja sellega seotud töödest.

Räpina orkester 70 aastane.

5. juunil pühitses oma 70-aastast juubelit Räpina orkester. Meie oludes 70-aastane juubel on juba iseenesest haruldus.

Räpina orkestri organiseerijaks oli 1868. a. Orava-Rõсна kooliõpetaja Fritz Kirotar. Kuna puudusid instrumendid, muretses neid suuremalt jaolt koorijuht Kirotar omal kulul. Hilisemateks juhatajateks olid J. Kindosk, J. Vari, V. Freymann ja teisi. Koorijuhi Kirotari lahkudes tekkis ajutine murrang, sest koor jagunes kaheks — Tooste ja Mehikoorma kooriks. Kuivõrd oli meestesse kasvanud vajadus muusika ja orkestri järele, näitab tollekorndne orkestri jagamine, kus kumbki pool ei tahtnud vähem puhkpille saada. Ühe vaskpilli jagamisel tõmmati pusun isegi sirgeks. Pääle esimese koori likvideerimist hakati Hans Kase poolt organiseerima teist koori, mis ka teostus. Hiljem kuulus koor kohaliku ev.-lut. koguduse valdkonda, eesotsas koorijuhi V. Freymanniga. Vene-Jaapani sõja puhkedes soikus ka ajutiseks orkestri tegevus meeste sõjaväljale mineku tõttu.

Vabadussõja ajal sai Räpina orkester 7. jalgv. rüg. orkestriks koorijuhi Freymanniga. Hiljem juhatas Räpinas orkestrit E. Toivi-

Noorhani ja J. Karheiding. Viimase lahkumise järele Kohila-Järvele, on praeguseks koorijuhiks E. Toivi.

Praegu kuulub pika rea aastaid muusikapöüll töötanud orkester Kaitseliidu Röpina malevkonda, olles oma mängutasemelt üheks tugevamaks kogu Lõuna-Eestis.

Holstre Haridusselts 35-aastane.

Esimesel suvistepühal pühitses Holstre Haridusselts oma 35. a. juubelit ühes seltsi lipu õnnistamisega. Vaimuliku talituse lipu õnnistamisel toimetas õpetaja M. Vaher.

Holstre Haridusselts on kohapääl suuremaid organisatsioone, omades rahvamaja, muusikakoori, laulukoori ja näitetrupi. Peagu kõik ümberkauded kultuurilised üritused väljuvad Haridusseltsilt.

Holstre Haridusselts põlvneb end. Holstre Muusika ja Laulu Seltsist, millisest ta muudeti 1930. a. Holstre Haridusseltsiks.

Seltsi juhatusse kuuluvad praegu: esimehena A. Lainas, abina S. Saar, laekurina A. Laks, kirjatoometaja H. Raud, näitejuht V. Sanderkopp, abi A. Raale ja muusikajuht J. Hansson.

48 uut helikunstnikku.

29. mail laskis Tallinna Konservatoorium välja oma 14. lennu noori muusikuid, mispuhul korraldati pidulik aktus „Estonia“ kontsertsaalis. Aktusel võisime tutvuda pajude tüsedate noorte kunstnikega, kelledest loodetavasti tulevikus meie kunstilmas midagi kaaluvat võime kuulda, kuid kelledest meile mõned juba oma seniste saavutuste tõttu on vägagi tuttavad.

Diplomid ja lõputunnistused said järgmised lõpetajad:

Kompositsiooni, oreli ja teooria osakonnas:

Kompositsiooni erialaga prof. A. Kapi klassis: Marje Sink ja Jaan Soonvald. Oreli erialal prof. A. Topman'i klassis: Villiam Kapp, Salme Krull, Valentin Niilus, Leho Võrk, Nikolai Metsapa, August Pruul, Herbert Peterson, Sophie Rajamets. Õpetaja H. Lepnurme klassis: Leonhard Wirkhaus ja Voldemar Kliimand.

Klaveriosakonnas: klaveri erialal prof. Th. Lemba klassis: Karl Sillakivi, Valearia Simon, Selma Tamarkin, Veera Hellat, Lydia Anton.

Prof. A. Lemba klassis: Ilse Hallika, Tatjaana Tolonnikov, Kirill Raudsepp, Olga Nurk, Karin Prii.

Prof. S. Antropov'i klassis: Eva Ullay, Mare Kõrboja, Meeri Saar, Ingeborg Türrpu, Meeta Kollist, Mirjam Pessin.

Vanem-õpetaja A. Viitol-Mäevälja klassis: Veera Vetting, Violetta Falk, Maimu Teder. Eksternina lõpetas klassis eriala Hilja Greenberg.

Laulu osakonnas: laulu eriala vanem-õpetaja A. Arderi klassis: Diedrich Kuusik, Anna Olbrei, Irma Eier, Ottomar Raukas.

Vanem-õpet. L. Hellat-Lemba klassis: Linda Saul, Ellen Sõmer, Florida Stein, Erna Sepa.

Keelpillide osakonnas: Viiuli erialal prof. J. Paulseni klassis: Evald Vain, prof. A. Pampelhi klassis Villem Ounapuu.

Puhkpillide osakonnas: Flöödi erialal õpet. E. Braueri klassis: Elmar Peäske ja Kaarel Varandi.

Fagoti erialal õpet. A. Meri klassis: Julius Hamburg.

Klarneti erialal van.-õpet. B. Lukk'i klassis: Ilmar Kureniit.

Metsasarve erialal van.-õpet. A. Kõheliku klassis: Martin Kruus.

Trombooni erialal prof. R. Kulli klassis: Tiit Karis.

Tallinna ja Helsingi konservatooriumid

on alustanud tihedamat koostööd. Soomlased käisid nädala vahetusel Tallinnas 50-liikmelise ekskursioonina. Neid võtsid vastu muusikaüliõpilaste seltsi liikmed. Vastaval nõupidamisel otsustati korraldada koostööd sõpruslepingu sõlmimise näol soomlaste ja muusikaüliõpilaste seltsi ning naiskorporatsiooni „Fidenzia“ vahel. Ühtlasi otsustati vastastikustel külaskäikudel korraldada kontserte.

Helllooja J. Simmi kink Viljandi meeskoorile.

XI üldlaulupeo Viljandi ringkonna eelproovile tulles andis üldjuht ja hellilooja Jühan Simm üle Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoorile tema poolt loodud uudislaulu „Eestile“ käsikirjas. Simm ütles temale omase tagasihoidlikkusega, et „ei passinud muidu nagu kodumaale tulla, viskasin midagi paberile, vahest ehk sobib.“ Meeskoori juht on laulu läbi vaadanud ja otsustanud asuda otsekohe selle õppimisele. Laul on loodud Hendrik Adamsoni mulgimurdelistele sõnadele ja pole varem üldse ette kantud.

Viis aastat tagasi pühendas J. Simm Viljandi meeskoorile praegu üle maa populaarseks saanud laulu „Mulgimaale“, mis kirjutatud samuti Hendrik Adamsoni mulgimurdelistele sõnadele.

Laulu kandis Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor ette Tallinnas, kus see sai suure

menu osaliseks. Sellest päale on „Mulgimaale“ saanud Viljandi laulumeeeste lipulauluks ja ühtlasi kõikide meeskooride raudvaraks.

Kirikumuusika Sekretariaat laiemale alusele.

Eesti ev.-lut. kirikumuusika teaduslik sekretär J. Hiob esitas juhatusele sekretariaadi uue kodukorra kavandi, milles on ette nähtud täiskogu, kuhu kuuluvad kõik ev.-lut. kiriku köstrid ja organistid. Pääleselle saaksid sekretariaadi liikmeks astuda ka kirikukoovid. On nähtud ette ka praostkonna kösterorganistide vanemad, kes on vahetalitajaks sekretariaadile ja praostkonna organistidele. Uue kodukorrakavandiga tahetakse haarata kirikumuusika sekretariaadi juure laiem tegevusring ja sekretariaadi tööd muuta intensiivsemaks.

Eksamid kirikumuusika alal.

23. mail olid esimesedksamid Tallinna konservatooriumi oreliklassi kirikumuusika ala esimesele õpilasele Toomkirikus orelimängus. Eksami sooritasid õpilased, kes kaks semestrit on õppinud kirikumuusika alal. Need olid järgmised: Gustav Maarand, Ester Alu, Arnold Habicht, Neeme Laanepõld, Hellen Tobias, Harald Ojasoon, Endel Kink, Alma Jalakas ja Asta Jurich. Praegu õpib kirikumuusika alal 12 õpilast, normaalarv on 18, seega sügisel pääseb juure veel 6 õpilast või tarbekorral mõni õpilane rohkemgi.

Pääminister K. Eenpalu TMS-i auliikmeks.

Tallinna Meestelaulu Selts pidas 25. skp. erakorralise pääkoosoleku, mille ainsaks päevakorrapunktiks oli pääministri Kaarel Eenpalu valimine TMS-i auliikmeks. Valimine sündis ühel häälele.

Laulumehed oma lippude alla.

29. mail toimus Rakveres rahvamaja ruumes Rakvere laulumeeeste seltsi uue lipu õnnistamine, mida toimetas õpetaja A. Abel. Pääle vaimuliku talitust andis lipu seltsi esimehele üle Lauljate Liidu Virumaa osak. esimees E. Raatma. Esimesena löi lipuvardasse naela linnapää H. Aviksoo, Lauljate Liidu nimel E. Raatma, Tartu Meestelaulu Seltsi esindaja, Rahvamaja segakoori esindaja, Tallinna laulumeeeste esindaja j. t.

Lipp on valmistatud siidist, mille esiküljel valge. Tagaküljel on seltsi värvides — roheline-must-valge. Lipp valmistati Tallinnas. Samal õhtul toimus rahvamaja ruumes kontsert, millele järgnes kooril koosviibimine koos kutsutud külalistega.

Tallinna Naislaulu Selts sai lipu.

26. mail oli NMKÜ ruumes Tallinna Naislaulu Seltsi lipuõnnistamise aktus, millest võttis osa pääle tavalise publiku rohkesti kooride esindajaid. Aktuse algul koori esinaine pr. Braun andis üle vaate koori tegevusest. Vaimuliku talituse pidas õp. Koppel. Selle järele liputoimkond andis üle nägusa lipu koori esinaisele, kes töötas koori nimel seda väärikalt hoida.

Vaimulikule talitusele järgnesid Lauljate Liidu ja paljude kooride esindajate tervitused ning naelte lipuvardasse löömised.

Koor esines ka ettekannetega G. Ernesaksa juhatusel, mis kuulajailt said sooja poolehoidu osaliseks.

Aktusele järgnes kooriliikmete omavaheeline koosviibimine.

Eesti muusikat Euroopasse.

Riikliku Propagandatalituse, Välisministee-riumi ja Riigi Ringhäälingu ühisel algatusel teostub juba lähemal ajal muusikaline sündmus, mida võib nimetada Eesti muusika ja laulu viimiseks Euroopasse. Nimelt saabuvad Inglismaalt siia tuntud grammofoni ja heliplaatide firma „His Masters Voice“ tehnilised jõud ühes vastavate säädeldiste ja aparaatidega eesti muusika jäädvustamiseks heliplaatidele. Nende ülesvõtete järele valmistatakse siis igast võttest heliplaadid, millega ongi tehtud suur samm meie helikunsti tutvustamiseks kogu maailmale.

Seni oli heliplaate ainult üksikuist eesti muusikapaladest, enamasti aga sisult tühistest, kui aineliselt rohkem tasuvast. Puudusid peagu täiesti eesti muusika paremad ja küpsemad teosed, millel ka oleks kaalu ning mis kunstiliselt suudaks rahuldada. Üksikuid ju muidugi oli, siiski on enamalt jaolt nende valik vägagi juhuslik. Praeguse suure ettevõtte juures hoitakse need vead ära. Kõige-päält moodustati vastav komisjon tuntud kompetentseist muusikameestest, kes selleks juba välja valinud kuni 100 eesti helitööd. Valimiku hulgas leidub muusikat peagu kõigilt aladelt. Ettekanded tulevad meie parimailt kunstnikelt, kooridelt ja orkestritelt, tuntumate dirigentide juhtimisel.

Algatus selleks suureks ettevõtteks on tulnud eesti poolt, kuna „His Masters Voice“ pole äriliselt huvitatud säärase suure seeria heliplaatide valmistamisest. Seega tulevad eesti poolt katta mõningadki kulud.

Ent tarvidus ja nõudmine on selle järele niivõrd suur, et see tehing osutub täiesti hädavajaliseks. On ju meil kodumaalgi õitse pöud heliplaatidest küpsemate eesti muusika-teoste suhtes, rääkimata Eesti saatkondadest välismaal, Välis-Eesti Ühingu osakondadest, konsulaatidest, kus tundub suurt puudust väärikate eesti helitööde järele. Neid vaja-takse koosviibimistel, aastapäevadel ja ka üldse Eesti tutvustamiseks välismaal muusikalisel, mis seni oli võimatu. Eelseisev heliplaadistamine peaks olema teretulnud kõigile — nii heliloojaile ja kunstnikele — kes seeläbi võivad leida tunnustamist välismaal.

Helifilmiauto saabus.

30. mail saabus aurik „Strassburgiga“ Sak-samaalt kohale Eesti Kultuurifilmi eritellimisel valmistatud helifilmiauto, mida juba mõnda aega oodati.

Kohalejõudnud eriauto on moodsamaid omasarnaste hulgas ja ta ehitamisel on kasutatud ära kõik selle ala senised kogemused. Maksma läks ta ligi 25.000 krooni.

Tarvidus sellise auto järele, mis võimaldab helifilmimist kõikjal, olgu see siis paraadidel või muudel sündmustel, oli suur. Seni võidi helifilmida ainult sääl, kus selleks käe-pärest oli elektrivool, ning siis tuli üürisõidukis vedada kohale aparaadid ja säädeldised, mis oli väga tülikas ning sageli võimatu. Seepärast vändatigi enamus kroonikast tummfilmina.

Oma esimese suurema „tuleristimise“ saab uus helifilmimisauto eelseisval üldlalupeol, millest helifilmitakse nii rongkäigud, kõned kui ka üldkontserdid jne.

Erilise tähtsuse omab veel asjaolu, et juba mitmed suured välismaa filmikontorid on annud kultuurifilmile sisse tellimised Eesti XI. üldlalupeo kohta — nii Ufa, Claire ja isegi firmasid Ameerikast.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja.

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82.

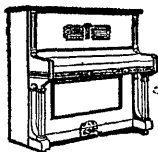
Helikunstnike adresse:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.
- Avesson, Elsa**, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.
- Bölauf, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Brauer, Ewald**, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74, Nõmme.
- Brinkmann, Kurt**, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.
- Gents, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S.Tatari 10—12, tel. 425-74.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Järv, Ida**, kontsertilaulja ja lauluõpetaja, Sakala 39—5.
- Koch, Tekla**, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.
- Kõrb, Aino**, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.
- Lilv, Alviine**, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11.
- Lipand, Ella**, laulja, hääleseadja, Koidu tn. 89—3.

- Meri, Andrei**, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.
- Tamm, Aino**, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.
- Tobias, Silvia**, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.
- Vaks, J.**, professor, konservatooriumi inspektor, Falkpargi 18—7.

Muusikamuuseum:

Müüriavahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

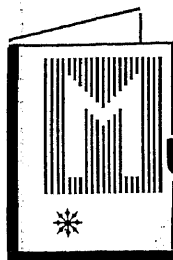
Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitusused muusikatundjailt.

MUUSIKALEHT

1938. XV. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2,25
Välismaale	„ 4,50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1,15
Välismaale	„ 2,30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE ADDRESS:
TALLINN, LAI. TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Üldlaulupidude osa omaloomingu populariseerimisel — A. Kasmets.

Vestlusi XI. üldlaulupeo juhtidega — R. K.

Üht-teist eelmistest laulupidudest — J. Reintalu.

Ta nägi veel esimest üldlaulupidu. Vabariigi 20. a. juubelipidustused. Muusikamuuseum meie muusikaliste väärtuste keskhoiukoht — A. Pulst.

Kunst ja hinnang on vastastikku vaenlased — E. Kõomägi.

Episoodid prof. A. Kapi memuaaridest — L. T.

Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu.

Arutlusi süngoobiktisimuse ümber — A. Vedro, T. Vettik, Ed. Visnapuu.

Kaitseleidi Tallinna Maleva ork. Bias — Fr. T.

Võistlusi.

Ilmumas koorjuhi käsiraamatud. Mitmesugust, illustratsioone.

KEEMIATÖÖSTUS
„FEIWAL“

Tallinn, Volta 3 tel. 440-61

valmistab kõrgemas häduses:

Kõlniveesid
Lõhnaõlisid
Vežetaali
Pudrit
Kreeme
Tualettseepe
Habemeajamis-seepe
Vahukreemi
Šampoone
Arstlikke seepe
Marsell-seepi
Rohelist seepi
Seebihelbeid
Tuumseepe
Vedelat seepi
Kirjut seepi
Dekstriini
Tavotti jne.

Tarvitage

fototarbeid,

nad kindlustavad

Teile parimat edu.

Ftola

Tallinn, Kuninga 5

Tel. 435-33, 455-09

Fototarbed – Amatöörtööd

Sama hästi

kui välismaa trükiko-
jad valmistab teile iga-
suguseid trükiteid
võrdlemisi mõõdukate
hindadega

Osaühing

K. Mattieseni trükikoda

Tartu, Vallikraavi 4.
Telefon 4-80, 4-97.

FIRMA

J. VIIDERMANN

Tallinn, Viru 6. Tel. 454-22.

Soovitab lugupeetud daamidele
suures valikus

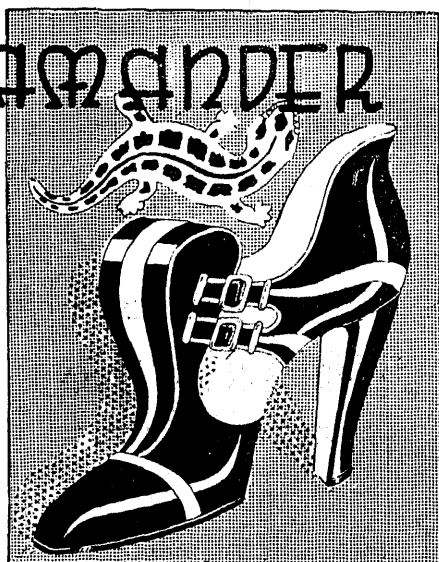
Viini ja Pariisi modell-kübaraid,

käekotte, sirme ja kaelakeesid;
igasugu kleidi- ja pesupitse ning
-kaunistusi, Siid- ja trikoopesu,
sukki, kindaid ja muid moeartikleid.

Suveks rannasirme, kübaraid ja
supeltrikoosid.

**Kaup on kõrgeväärtuslik,
hinnad võistlemata odavad**

SALAMANDER

ESINDUSKAUPLUS
VABADUS VÄLJAKIO

U/Ü. „Emlo”

Tallinn, Aia 10. Telef. 431-08

Soovitab kõrges häädukes

Konjakeid

Likööre

Napse

Whisky

NAPOLEON - Konjak

Saadaval kõikides veinikauplustes,
restoranides ja kastinodes kogu Eestis.

*Asjatundjate
poolt eelistatud*

Saadaval igal pool

WHITE HORSE WHISKY

A/S. RUMBERG, TUBERG & Ko

TRÜKIKODA „KÜLVAJA”

Tallinn, Rataskaevu 6.
Telefon 450-67.

*Valmistab mitmesugu-
seid trükitöid maitsekalt
ja korralikult.*

Töö kiire — hinnad mõõdukad.

1919. aastal asutatud
*praktilise raamatupidamise
ja kaubandusteaduse
registreer.*

kursused

(suusõnal. ja kirjateel).

Masinakirja kursused

Uusimad õppeviisid — soodsamad maksutingimused: Sisurikas õppekava maksuta.

Aadr. kirjadele: Tallinn, pk. 210
Tallinn, V. Karja 7.
Telefon 481-44.

Sukatööstus

„COTTON“ A-S.

Tallinn, Põhja pst. 7.

Taimevõi „ASTA”

Tootleb taimevõitehas

„OLIVIA”

Tallinn, Volta 3. Telefon 431-97.

Veinikauplus - Börsikelder

C. Petenberg

Asutatud 1849.

Tallinn, Pikk 17.
Telefon 434-85.

A.S. VOLTA TEHASED

Tallinn, Sao t. 27.

Kodukeskjaam tel. 477-66. Telegrammi aadress: Volta Tallinn.

Elektri Mootorid ja transformaatorid

Elektri Keevitusseaded

Elektri põletispuude saed

Ventilaatorid igaks otstarbeks

Tiibratas-pumbad

A/S. EESTISIID

Katramiso- ja kudumisevabrik,
seadistatud 1939. aastal.

Valmistab kõiksuguseid riideid ja
lõnga.

VABRIKU LAOD

Tallinn, Viru tän. 5, tel. 447-87

Tallinn, Viru t. 14, tel. 443-97

Tallinn, Laadaplats 139

Tartu, Poe tän. 2, tel. 10-17

Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19

Tõrva, Tartu tän. 2

Rakvere, Tallinna tän. 25

Nõmme, Pärnu mnt. 90/92

Kuressaare, Lossi tän. 3, tel. 181

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide
müük.

Võhma Majandusühisus

Juhatus ja pääkontor:
Võhma, postkast 27

TELEFONID:

Juhatus ja ärijuht 25
Arveosak. ja pääkassa 14

PANGA ARVED:

Võhma Ühispank — Võhma, Eesti Pank —
Tallinn, Eesti Rahvapank — Tallinn, Eesti
Pank — Viljandi osakond, Posti jooksev
arve nr. 2004

HARUKAUPLUSED:

Imaveres — telef. Imavere ag 20, Kabalas —
tel. Võhma 11-1, Suure-Jaanis — tel. Suure-
Jaani 21, Olustveres — tel. Suure-Jaani 37-a
ja Piliistveres — tel. Piliistvere 5

LEIVATOOSTUSED:

Võhmas ja Suure-Jaanis.

Tarvitades

O-ü. „Alko“

likööre, napse,
veine, vahuveine

Teie veendute nende kõrges
kvallteedis.

Uudissordid:

kristal „Jääkaru“,
Eht prantsuse Cognac'i
segu „Kalev“,

Mulgivein,

Sakalavein.

Tehased ja ladu: Viljandis,
Lossi tn. 40, oma majas,
telef. 23.

Esindus ja ladu: Tallinnas,
A-S. „Kaubamaja Estika“
S. Karja 20, tel. 447-67.

Kuidas

mõjub pole mingi saladus. Udustanud
SHELL-TOX'iga ruumid, muutuvad
kärbsed eriliselt elavaks, kuna teised
putukad püüavad põgeneda. Lühi-
kese aja vältel lamavad kõik põran-
dal ja akna laudadel. Selle järele
tuleb vaid surnud putukad kokku
pühkida ja välja visata.

Poie midagi lihtsamat!

Sobivaks ostukohaks kõigile
on Tallinnas

Pandimaja kauplused,

kus on saadaval mitmesuguseid uusi
ja pruugitud esemeid soodsate hin-
dadega.

Kauplusest Maneeži tän. 4, tel.
301-23, leiate suures valikus val-
misrõivaid, nagu: ülikondi, kevade-
ja suvepalituid jm., päakatteid, jalat-
seid, põrand- ja voodivaipu, foto-
aparaate, binokleid, tasku-, käe-
ja lauakelli, laskeristtu, kuld- ja hõ-
beasju ja muud mitmesugust kaupa.

Teine kauplus, Narva mnt. 16,
telefon 306-84, soovitab: moodsat
mööblit, nagu riide-, raamatu- ja
puhvetikappe, söögilaudu ja toole,
diivaneid ja tugitole, kirjutus- ja
kontorilaudu, voodeid, tualettpeeg-
leid jne.; jalgrattaid, õmblus- ja
kirjutusmasinaid, grammofone,
lampe, elektrilamatuure, neegleid
ja mitmesuguseid teisi esemeid.

Külastage neid kauplusi, sest oma silm on kuningas!

Eesti Paberi Aktsia Selts

Tallinn

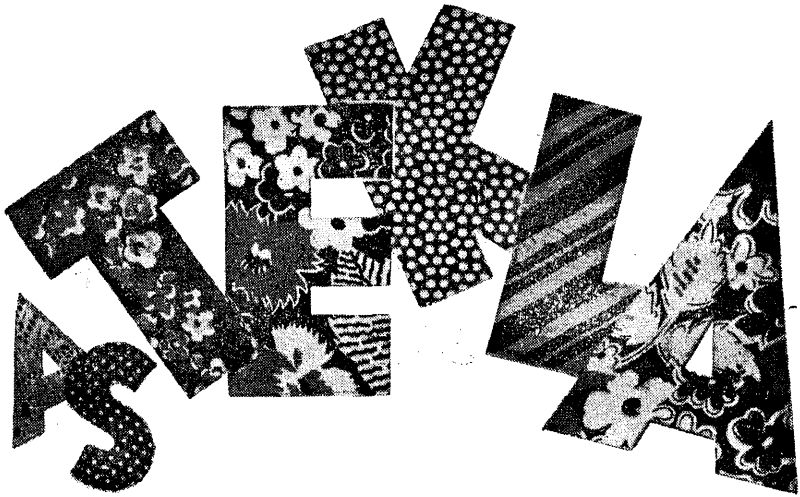
Eesti Vastutavate Ametnikkude Ühing

Asut. 1920. a.

KAPITALE ÜLE Kr. 80.000.—.

Annab vastutavaid ametnikke ja vastutab nende kätte usaldatud varade eest. Vastutuskapital ja tegevus seisab Tallinna Börsikomitee järelevalvel. Arvepidamise ja asjaajamise sunduslikku välisrevisjoni toimetab Ühistegevuse koda.

Aadress: TALLINN, VÄIKE KARJA 3,
TELEFON 458-66.

RIIDEKAUPLUSED

HAAPSALU, KURESSAARE, MUSTVEE, NARVA, PETSERI,
PÄRNU, RAKVERE, VALGA, VILJANDI, VÕRU

TALLINN:
S. KARJA 18
P Ä R N U
MAANT. 6

Kartuliühingute Liit

Ühistegeliste piiritus-
töösturite keskkoondu

Asutatud 1921. aastal

Piirituse valmistus,
puhastus,
eksport

Oma piirituspuhastus-
tehased Rakveres ja
Valtus

KONTOR:
Tallinn, MÜÜRIVAHE tänav 6,
tel. 445-45

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Gonsiori 43—2, telef. 320-51.

*Iga laulja loeb
„Muusikalehte“*

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse puistee nr. 1

Telefonid: 444-36, 444-38, 471-73.

Võtab raha hoiule,

makstes hoiusummade päält ajakohast kõrgemat protsenti.

Annab laenusid

obligatsioonide, väärtpaberite, kulla ja muul kindlustusel ning käemeeste vastutusel.

Müüb-ostab välisvaluutat.

Müüb riigikassa pantkirju —

millega võib soodsalt tasuda asunikkude talude võlgu.

Toimetab sissenõudmist

vekslite ja dokumentide järele.

Saadab raha

teistesse linnadesse ja rahvarikkamatesse kohtadesse.

TOIMETAB KÕIKI PANGA-TALITISI.

Põllumeeste Keskpanga liikmeiks on põllumajanduslikud ühisused ja peremehed — kinnisvaraomanikud.

JUHATUS.

Peenviinatehas

O.-Ü.

„CALORICA”

(Kalorika)

Liköörid

Napsid • Konjakid

TALLINN, RÜÜTLI 13

TELEFON 449-53

Laulukooridele

peagu ainsaim sobivaim

**paljundus-
aparaat**

Nootide

jaoks on

„Opalograph“

Alati laos ka teised paljundus-aparaadid ja igasugused büroo-masinad.

K-m. LIER & ROSSBAUM

Viru tän. 7, Tallinn. Tel. 479-79

»POLARIS«

EESTI KINDLUSTUS-A.-S.

VÕTAB VASTU JÄRGMISI

KINDLUSTUSI:

ELU-, TULE-, MURDVAR-
GUSE-, VEO-, VÄÄRTSAA-
DETE-, KASKO- (laevakere-
de) JA KLAASIKINDLUSTUSI

SELTSIPÕHI-JATAGAVARAKAPITALID ÜLETAVAD

Kr. 1.000.000.—

SELTSI ASUTAMISEST PÄÄLE ON KAHJUDE EEST
VÄLJAMAKSETUD ÜLE

Kr. 5.500.000.—

SOLIIDNE
EDASIKINDLUSTUS!

KAHJUD LIKVIDEERITAKSE VIIVITAMATA!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetr. 426-66. Tel.-
aadr. „Polaris“. Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetr. 6-75.

ESINDAJAD KÕIGIS LINNADES JA MAAKOHTADES.